Dejvid Petreus

General u biznisu

10 godina od smrti Duška Trifunovića

Poezija kao sudbina

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 RSD

9 770353 802002 01305

VREME

broj 1324

19. maj 2016.

RUŠENJE DO TEMELJA

ČIJI JE GRAD

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

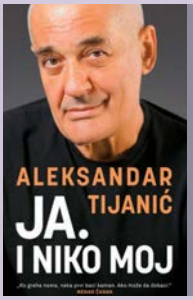
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 21. maja do 17. juna 2016.

Dalton Trambo:
DŽONI JE KRENUO U RAT

Jedna od najboljih i najsnažnijih antiratnih knjiga svih vremena, remek-delo o strahotama Prvog svetskog rata u kome je junak romana ostao bez obe ruke, obe noge, bez lica, sluha, vida i moći govora. Obavezna lektira

Aleksandar Tijanić:
JA. I NIKO MOJ

Testamentarna knjiga Aleksandra Tijanića, zbirka izabranih kolumni, novinskih tekstova, polemika i članaka u kojima poznati srpski novinar kritikuje i tumači srpsku političku i javnu scenu i njene protagoniste za vreme raspada Jugoslavije i nakon njega

Pol Fišer:
PRODUKCIJA: KIM DŽONG IL

Priča o severnokorejskom diktatoru Kim Džong Ilu iz vremena kada je vodio Ministarstvo propagande i smišljao priče za sve snimljene filmove, a onda 1978. naredio otmicu najpoznatije južnokorejske glumice i njenog bivšeg muža, slavnog reditelja

Vuk Drašković:
ISUSOVI MEMOARI

Nastavak i epilog romana „Nož" iz 1982, koji govori o vremenu raspada Jugoslavije, Beogradu devedesetih i novim zločinima i zločincima u ratu u Bosni i Hercegovini

Dušan Savić:
PORAJMOS

Reč „porajmos" označava genocid nad evropskim Romima u Drugom svetskom ratu. Kroz sudbine trojice junaka koje se ukrštaju u Aušvicu 1941, ovaj roman priča o strašnom zločinu koji se prečesto prećutkuje

Nelson de Mil:
LAV

Ponajbolji triler iz serijala o Džonu Koriju, detektivu iz njujorškog odeljenja za ubistva. Njegov suparnik sada je opasni libijski terorista s nadimkom Lav koji dolazi u SAD sa paklenim planom

Grupa autora:
PUTNIK SA DALEKOG NEBA

Tematska zbirka u kojoj su trideset domaćih autora napisali po priču čiji je glavni junak Miloš Crnjanski, pesnik, vojnik, fudbaler, pisac, novinar, diplomata, emigrant i svedok epohe

Metju Gudman:
OSAMDESET DANA

Godine 1889. dve ambiciozne mlade novinarke iz dva konkurentska američka lista kreću na put oko sveta s namerom da sruše rekord Fileasa Foga, junaka romana Žila Verna. Knjiga zasnovana na istinitom događaju, odlično istorijsko-pustolovno štivo

Ranulf Fajns:
ELITA UBICA

Krimić o dve tajne organizacije: jednu čine plaćene ubice, a druga brine o zaštiti bivših i sadašnjih pripadnika SAS-a i njihovih porodica. I o jednom omanskom šeiku koji sprema osvetu za svoja četiri ubijena sina

Nebojša Jovanović
DVOR KNEZA ALEKSANDRA KARAĐORĐEVIĆA 1842-1858

Izvrsna istorijska studija o dvoru kneza Aleksandra Karađorđevića, prvom srpskom dvoru u stilu evropskih dvorova iz sredine XIX veka. Verna rekonstrukcija društvenog, kulturnog i političkog života Beograda iz vremena kada je on imao jedva 15.000 stanovnika

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara "Momo Kapor", Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara "SKC", Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara, Omladinska br. 16/1, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara, Trg Sv.Teodora Vršačkog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara "Miloš Crnjanski", Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd

VREME
BROJ 1324
19. maj 2016.

04 Rušenje u Savamali: Čiji je grad
07 Zoom: Kvinta i kinta
10 Postizborna kombinatorika: Beogradske opštine
13 Nuspojave: Goce Vesić, merač zasluga
14 Medijski napadi na novinare: Kroatofili u našim redovima
18 Intervju: Ljubiša Živadinović
20 Banjaluka: Kilometar između demokratije i izdaje
26 Vučić u "Krušiku": Aplaudiranje temeljcu i pritiskanje dugmeta
28 Portret savremenika: Dejvid Petreus
31 Lisica i ždral: Odgođena lektira

KULTURA

32 TV manijak o Evroviziji: Geopolitika pesme
34 Deset godina od smrti Duška Trifunovića: Poezija kao sudbina
38 40 godina prvog albuma Blondi: Plavi krug
41 Izložbe: "Fragmenti vremena" Marije Dragojlović
43 Lagunine knjige

SVET

46 Politička kriza u Brazilu: Rekvijem za Dilmu Rusef
50 Lični stav: Ivan Ivanji

MOZAIK

52 Kultura sećanja: „Kiklop", 1965–1976–2016.
54 Istraživanje NASA: Rezultati "Keplerove" misije
59 Navigator: Telefon štimeri
60 Strip: Mala Vera
62 Vreme uživanja: Katalog

U ovom i ovakvom društvu kvalifikacije kojima su "počašćeni" J. Gligorijević, V. Obradović, S. Dojčinović, J. Obućina i ostali zapravo su meta na njihovom čelu. A meta na nečijem čelu predstavlja ugrožavanje ljudskih prava, pritisak na rad i onemogućavanje normalnog života

PIŠE: TAMARA SKROZZA

Levičarska predsednica Brazila Dilma Rusef odlukom Senata suspendovana je sa svoje funkcije, a vlast su preuzeli dosadašnji potpredsednik države i novi ministri, od kojih se mnogi dovode u vezu sa korupcionaškim aferama. Ideja o južnoameričkom "socijalizmu 21. veka" ugrožena je i u drugim zemljama Latinske Amerike

PIŠE: UROŠ MITROVIĆ

Naš Sunčev sistem ni po čemu nije izuzetak. Barem četvrtina svih zvezdanih sistema sadrži stenovite planete nalik na Zemlju. Ako uzmemo u obzir da u Mlečnom putu postoji oko sto milijardi zvezda, jasno je da u tolikom mnoštvu svetova postoji mnogo planeta skoro identičnih našoj

PIŠE: DR SAŠA MARKOVIĆ

Fotografija na naslovnoj strani: **Rade Prelić/Tanjug**

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević, Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković (foto), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

Državni ili komunalni problem: Rušenje u Savamali

ČIJI JE GR

Ko je rušio Savamalu i po čijem nalogu? Ko štiti batinaše i rušitelje, te im policija ne može ništa? Zašto vlast daje glupe odgovore na pitanja o ovim događajima? Zašto se toliko insistira na nelegalnim objektima? Po čijem je nalogu "Beograd put" ogradio Hercegovačku ulicu i zabranio prolaz građanima? Kako to da premijer zna da je rušenje izveo "kompletan idiot", ali samo ko je taj idiot – ne zna

Najnovija vest u vezi sa rušenjem objekata u Hercegovačkoj i Mostarskoj ulici u Beogradu glasi da je teren očišćen od šuta i da su oko njega postavljene ograde "Beograd puta". Udruženje "Ne da(vi)mo Beograd" postavilo je gradskim vlastima pitanje kojim je to rešenjem određeno da "Beograd put" ogradi ovaj deo beogradske Savamale. Odgovora, u trenutku pisanja ovog teksta (utorak uveče), još nema.

Po svemu sudeći, odgovora neće ni biti. Otkako su objekte u Savamali porušili misteriozni ljudi sa fantomkama, 25. aprila, usred noći, građani nisu dobili nijedan suvisao odgovor, počev od najbitnijeg: ko je rušio Hercegovačku i Mostarsku. Umesto toga, slušali smo potpune besmislice.

Prvo je gradonačelnik Beograda Siniša Mali izjavio da se, uprkos tome što maskirani batinaši ruše čitave kvartove u gradu, on ipak oseća bezbedno, jer "niko još uvek ne zna šta se tačno dogodilo". Čak i da Mali zaista ne zna ko je porušio Hercegovačku, valjda zna da objekata u toj ulici – nema. Uveče su tu bile zgrade i lokali, ujutru ih nije bilo. Dakle, neko je usred noći "odneo" ulicu. To se tačno dogodilo.

Premijer Aleksandar Vučić iz petnih žila se trudi da umanji značaj ovog događaja. Prvi je u javnost odaslao informaciju da su pomenuti objekti bili nelegalni, te da bi ih i on, da se pitao (a, kao, ne pita se), porušio "onom kuglom". Za razliku od stvarnih izvršilaca radova, međutim, premijer bi to učinio preko dana, a ne noću. Ovako, oni su u njegovim očima "kompletni idioti". Sve drugo je u redu: vezivanje noćnog čuvara jednog od objekata, zaustavljanje prolaznika, oduzimanje dokumenata i mobilnih telefona, protivpravno zadržavanje uz naredbu da ćute i gledaju u tlo, nestanak legalnog oružja iz porušenih lokala, odbijanje policije da izađe na teren po pozivu građana... Ako je suditi po Vučiću, sve bi to bilo sasvim

RAD

RUŠILAČKI POHOD I REZULTATI:
Hercegovačka nakon invazije "fantoma"
Fotografije: M. Milenković

u redu, samo da je urađeno preko dana.

UREDNIK NEBOJŠA STEFANOVIĆ

Pesmicu o nelegalnim objektima papagajski su nastavili da ponavljaju i drugi predstavnici vlasti, među njima i gradonačelnik Mali, koji je na opasku novinara da nisu svi objekti bili nelegalni, mrtav hladan odgovorio: "Svejedno." Horskom pevanju priključio se i ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović, koji nije baš najbolje objasnio zašto policija nije radila svoj posao u noći kada su građani prijavljivali rušenje u Savamali, ali je zato vešto objasnio novinarima kako oni treba da rade svoj posao.

"Glavna vest je rušenje tri nelegalna objekta, što ne sme da se dešava. To ne sme da bude glavna vest", rekao je ministar policije za Radio-televiziju Srbije. Prvo, vest se ne odnosi na rušenje nelegalnih objekata, nego na nelegalno rušenje objekata. Drugo, vest o samom rušenju nije toliko uzburkala ni medije ni javnost, dok zaštitnik građana Saša Janković nije objavio izveštaj koji sadrži delove transkripta policijskih operaterki sa građanima i nadređenima. Iz tih se transkripata jasno vidi da je policija znala šta se u noći 25. aprila dešava u jednom od najprometnijih delova Beograda, ali da je odbila da reaguje. Posebno uznemiravajući deo transkripata, koji je najverovatnije najviše i uzbunio javnost, jeste onaj u kom operaterka pita: "Šefe, ovaj dole što je vezan, zove Komunalnu, odbili su ga. Je l' ništa da mu ne dajemo, ništa?" Na to joj "šef", ko god to bio, odgovara: "Pa, ništa.."

Ko god je izdao naredbu da policija ne reaguje, sigurno je znao da se građanima koji su se zatekli u blizini mesta rušenja neće desiti ništa preterano strašno. Ali, čovek koga su spopali batinaši maskirani fantomkama, oborili na zemlju i vezali to nikako ne može da zna. Po oslobađanju, zove policiju, a oni njegove pozive ignorišu. Čitav događaj više podseća na »

noćnu moru, nego na nešto što bi moglo da se desi na javi. A desilo se, pre manje od mesec dana, u centru Beograda. E, to je ono što je uznemirilo javnost i što ovaj događaj čini prvom vešću, a ne "rušenje tri nelegalna objekta". Zato je Inicijativi „Ne da(vi)mo Beograd" uspelo da na protestu 11. maja okupi više ljudi nego opozicija ujedinjena zbog izborne krađe. Bio je to najmnogoljudniji protest protiv vlasti od 2012. i početka Vučićevog vakta.

Da nije bilo izveštaja Saše Jankovića, svedoci noćnog košmara u Hercegovačkoj ne bi imali ni jedan jedini dokaz da nisu sve umislili ili izmislili. Srećom, taj izveštaj je izašao na svetlost dana, a sa njim i nepobitni dokazi da policija nije htela da izađe na teren.

TRAGANJE ZA "KOMPLETNIM IDIOTOM": Gradonačelnik Mali i gradski menadžer Vesić

Fotografije: FoNet

To je dokazano. Sve drugo i dalje je pod velom misterije i izaziva razne sumnje, a nadležni se i ne trude da te sumnje odagnaju. Naprotiv, mutavim kvazi objašnjenima samo ih još više podgrevaju. Svaka vest o ovom događaju počinje rečenicom: "Ni tri nedelje nakon rušenja dela Hercegovačke ulice, ne zna se ko su počinioci i nalogodavci."

Prema iskustvu sa dosadašnjom vlašću, na delu je taktika iscrpljivanja: ignorisaće zahteve da kažu istinu, pustiće da se pitanja ponavljaju, sve dok se oni koji ih postavljaju ne umore, a javnost u potpunosti zaboravi šta se dogodilo. Ta se taktika pokazala uspešnom više puta: pre dve godine za vreme poplava, pa potom i u vezi sa obaranjem sajtova koji su u vreme poplava kritikovali vlast; svaki put kad je javnost zahtevala da vidi ugovore koje država sklapa, bilo u vezi sa Er Srbijom ili "Beogradom na vodi"; prilikom pada helikoptera kojim je spasavana beba iz Novog Pazara; nedavno, kada je pala optužba za izbornu krađu...

A ŠTA STE ČEKALI DOSAD

Čitava stvar sa rušenjem u Savamali dobija na čudnovatosti kada se dobro proanalizira tok događaja, ponašanje nadležnih službi i izjave nadležnih. Šut koji je ostao posle rušenja uklonjen je dve nedelje kasnije. Taj su posao obavili zajedno Gradska čistoća i "Beograd put", po rešenju Komunalne policije. Zajedno sa šutom, uklonjeni su i dokazi, tvrde vlasnici srušenih lokala. Oni su Privrednom sudu uputili predlog za obezbeđenje dokaza, a od policije zahtevali da obavi uviđaj. Ni na jedan od ovih zahteva nisu dobili odgovor. Umesto toga, na lice mesta stigla je mehanizacija za raščišćavanje. Zato vlasnici objekata ovo smatraju prikrivanjem dokaza. Aktivnosti komunalnih preduzeća na čišćenju terena aktivisti iz "Ne da(vi)mo Beograd" tumače kao "dovršavanje započetog posla" i smatraju da to dokazuje i ko stoji iza rušenja.

Ministar policije čekao je šest dana po rušenju da bi se oglasio. Bio je, naime, pre toga zauzet plašenjem javnosti "ukrajinskim ili makedonskim scenarijem" koji sprema *ad hoc* ujedinjena opozicija. Elem, kad se 30. aprila konačno oglasio, samo je procedio da je policija dobila zahtev Tužilaštva za prikupljanje obaveštenja potrebnih za slučaj. Drugi put se javio 12. maja da, kao što rekosmo, održi lekciju novinarima šta je vest, a šta nije, da ponovi staru mantru kako neki uporno odbijaju da se raduju što Srbija napreduje. Uzgred je pomenuo da policija radi na slučaju, te da će isti biti rešen, "kao što su rešeni svi do sada". Koji svi, crni ministre, kada paralelno sa ovim skandalom policiju prati još jedan: nemogućnost da pronađe ubicu pevačice Jelene Marjanović. Njegovo hapšenje premijer je "zakazao" za postizborni ponedeljak, 25. april, ali to se nije desilo.

Uglavnom, Stefanović je rekao da policija postupa po nalogu Tužilaštva.

Napomenimo još jednom, policija nije reagovala kada su ih građani zvali i prijavljivali da su ih vezivali i maltretirali ljudi s fantomkama niti je obavila uviđaj iste noći. "U ceo slučaj policija se uključila tek pošto je po nalogu Tužilaštva, posle nekoliko dana, počela da saslušava svedoke. Iako je tužilaštvo naredilo predistražni postupak, ono nema moć da odredi koliko će dugo i kako policija raditi. Policajci za svoj rad ne odgovaraju javnom tužiocu, već svojim starešinama", rekli su u Udruženju tužilaca Srbije. "U situacijama kada je policija ili su pojedini delovi policije politički zainteresovani za neki slučaj, tada je moguće da se otkaže poslušnost javnom tužiocu i da se postupa po nalozima starešina unutar policijskog sistema", rekao je tužilac Goran Ilić za N1. U Udruženju tužilaca kažu i da je policija mogla, bez naloga, da obavi uviđaj, i da tokom njega obavesti Tužilaštvo o postupku. Novinarka N1 Jelena Zorić, koja od početka beskompromisno postavlja pitanja i prati ovaj skandal, zaključuje: "Umesto kriminalističkih inspektora na mesto događaja došli su novi bageri iza kojih nisu ostali nikakvi dokazi."

Kako god, iako je i ministar unutrašnjih poslova rekao da policija postupa po nalogu tužilaštva, u trenutku pisanja ovog teksta, najsvežija vest kaže da Više javno tužilaštvo u Beogradu još nije dobilo od policije nijedan izveštaj u vezi sa dešavanjem u Savamali. Iako je ranije najavljeno da će biti podnet i izveštaj o učešću

policijskih službenika u tome, te da će i javnost biti obaveštena, još se niko nije oglasio. Jedino što znamo jeste da je MUP pokrenuo postupak unutrašnje kontrole.

PAZI, STRUJA, PEC!

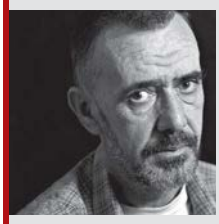
Upinjući se da opravda izostanak policijske reakcije, ministar Stefanović ovih je dana pridodao još jedno opravdanje: kako policija da izađe na teren, kad je pokidan naponski kabl i kad, nedajbože, nekoga može da udari struja. Pitanje naponskih kablova poteže se od početka afere i, premda na prvu loptu zvuči nebitno, odgovor bi mogao da pokaže trag ka počiniocima i nalogodavcima.

Prva informacija glasila je da rušitelji sa bagerima nisu isključili struju u Hercegovačkoj, te da su kablovi slučajno pokidani tokom rušenja. Za taj se detalj zakačio Stefanović, mada, trebalo mu je više od deset dana po rušenju da se toga seti. Zašto je ovo pitanje važno? Pa, ako je struja isključena pre rušenja, rušila su lica kvalifikovana za ove poslove. Ako struja nije bila isključena, rušila je nestručna, po svemu sudeći, kriminalna grupa. Što nas vodi ka pitanju da li Beogradom haraju parapolicijske snage uz prećutnu saglasnost izvršne vlasti i organa bezbednosti.

S obzirom na delikatnost slučaja, malo je onih koji se usuđuju da javno bilo šta kažu. Ipak, izuzetno dobro obavešteni izvor "Vremena" tvrdi da se, u konkretnom slučaju naponskih kablova dogodilo sledeće: rušitelji u fantomkama su zaista počeli da krše sve pred sobom, a da prethodno nisu isključili struju. Onda su pokidali naponski kabl, to je žestoko zavarničilo, zbog čega su nakratko obustavili rušilački pohod i pozvali "stručno lice". Ako naš izvor govori istinu, to je još jedan dokaz u prilog teoriji da je bar gradska, ako ne i republička vlast znala šta se događa. Uzgred, ovakav razvoj događaja poklapa se i sa izjavama svedoka koji su imali nesreću da u noći 25. aprila prođu kroz Savamalu.

Strujni kablovi pokidani su i u blizini mosta Gazela, gde je slična ili ista ekipa iste noći takođe rušila. Upoređivanje transkripata razgovora između policije i građana s dispečerskim dnevnicima Elektroprivrede pokazuje da je policija oštećenja na provodnicima elektroekipama »

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Kvinta i kinta: Ko piše Vučićev najnoviji premijerski ekspoze

Nisam upoznat dokle je Vučić stigao u ispisivanju najavljenih sto strana, ali svako malo ga prekidaju i može da se dogodi da taj ekspoze ne bude baš "kastrovskog obima" i još može da ne bude – njegov

Netom nakon pobede na parlamentarnim izborima Aleksandar Vučić je najavio da piše ekspoze na oko sto strana od čega se poslanicima sa slabijom bešikom digla kosa na glavi, jer ako Vučić reši baš celog da ga pročita u narodnom domu to će trajati oko pet sati, a ko ne izdrži ovu govoranciju, već ode u klozet, smatraće se slabim gradivnim tkivom preporođene Srbije.

Već zamišljam neke koji će kao radnici vranjske "Jure" da nabave pelene ne bi li izdržali ovu bespauznu torturu, nejasnu u smislu baš tolikog obima, jer Vučić tvrdi da je 87 odsto obećanja iz prethodnog ekspozea već ispunjeno, pa je potpuno nejasno zašto mu je potrebno sto strana za preostalih 13 odsto neispunjenih programskih ciljeva definisanih pre dve godine.

Nisam upoznat dokle je Vučić stigao u ispisivanju tih sto strana, ali svako malo ga prekidaju i može da se dogodi da taj ekspoze ne bude baš "kastrovskog obima", mada se carska ne poriče – ako je rekao sto, biće sto strana, ma šta pisalo na njima.

U dobrom postizbornom raspoloženju bivši-novi premijer nam je ponešto otkrio i rekao je da će akcenat baciti na obrazovanje, zdravstvo i poljoprivredu. To bi, sledeći logiku akcentovanja, trebalo da budu prioriteti, s čim se slažem. Ali, ni dve nedelje potom sreo se sa činovnicima MMF-a koji tvrde da bi akcenat trebalo da bude na smanjivanju broja zaposlenih u javnom sektoru, hitnom gašenju onih preduzeća koja se hrane preko državne sise i na ostalim restrikcijama najavljenim donekle u prethodnom Vučićevom ekspozeu i koje verovatno spadaju u tih baksuznih 13 odsto nerealizovanih ciljeva.

Kako Vučić u okviru tih restriktivnih okvira misli da unapredi prosvetu i zdravstvo tek će da vidimo, mada ne biva da se bolji rezultati mogu postići s manje zaposlenih kojima je i plata sve manja. A i agrar će teško da napreduje bez većih subvencija, pa će, najverovatnije, pomenuti sastanak s činovnicima MMF-a uticati na karakter ekspozea. Biće da su oni izdiktirali nešto, sve diveći se, onako uzgred, fiskalnom rezultatu Srbije, zasnovanom na kratkoročnim efektima "teških odluka" da se više od polovine Srba zakine za neku paru.

Oni imaju svoj plan – da poverioci ne ostanu bez svojih tantijema – a sama činjenica da su došli u neku vrstu revizije pred pisanje ekspozea, a pre roka za redovnu reviziju sprovođenja aranžmana između Srbije i MMF-a, govori o tome da oni ne bi rado prepustili Vučiću sve u ruke i da ima nekih oblika stvarnosti koji ne zavise od imaginacije čoveka spremnog da napiše sto strana; a iskustvo ih, kao i sve nas, uostalom, uči da toliki zamah pomera težište s bitnog ka slatkorečivosti, koja može da opseni publiku ali ne i MMF.

Tako stoji stvar s kintom. A kako stoji stvar s Kvintom (ambasadori SAD, Engleske, Nemačke, Francuske i Italije) tek ćemo da vidimo. S obzirom na to da su se sastali s Vučićem u trenutku dok je on nagnut nad pisanjem ekspozea, verovatno su i oni imali šta da mu kažu o poželjnim ciljevima nove vlade, a možda i ponešto o poželjnim koalicijama i personalnom sastavu budućeg kabineta.

Taj ekspoze biće najmanje slobodni sastav, ali ne bih krivio Vučića za tu činjenicu. Možda to može da utiče na skraćivanje ekspozea kad bi nam on lepo rekao šta su mu izdiktirali, pa svi na vreme da odemo da se olakšamo a ne da trpimo. ¶

NAJMNOGOLJUDNIJI PROTEST PROTIV AKTUELNE VLASTI: Beograd, 11. maj 2016.

Foto: Milovan Milenković

prijavila tek nekoliko sati posle poziva građana, koji su tražili pomoć zbog maltretiranja maskiranih ljudi. "Na prijavu policije da je provodnik na zemlji kod stadiona FK Železničar, adresa Braće Krsmanović bb, dežurna ekipa je došla na lice mesta u 6.10 i konstatovala da je napajanje za pomoćne zgrade, koje su srušene od strane N.N. lica, na zemlji, predmetni raspon je isključen na stubu." Slična situacija zabeležena je i u Savamali. Prema izjavi v.d. direktora policije Vladimira Rebića datoj zaštitniku građana, policija tog jutra nije obavila uviđaj na ruševinama pošto su kablovi varničili. Prema evidenciji EPS-a, kvar je otklonjen istog dana. Međutim, uviđaj nikada nije obavljen.

Kada smo kod svedoka, vrlo je čudno i što je od silnih sigurnosnih kamera u blizini samo jedna uspela da snimi bager koji ruši objekte u Hercegovačkoj, a snimak je objavila istraživačka mreža KRIK. Preduzeće Transport peroni, čiji se objekat nalazio u Hercegovačkoj, a sada je srušen, izdalo je saopštenje u kome se kaže da su N.N. lica koja su učestvovala u rušenju, iz objekta Transport peroni odnela video-snimač sa video-zapisom svih osam kamera kojima je bila pokrivena ova lokacija, "a oduzeli su i snimak sa kamera preduzeća Lasta koje se nalaze preko puta ulaza na ovu lokaciju". U međuvremenu se oglasilo preduzeće Lasta, sa tvrdnjom da njihove kamere niko nije oduzeo, već su ih sami uklonili, jer se sele, pošto znaju da im je objekat predviđen za rušenje.

Ostaje pitanje šta se događalo u danonoćno čuvanom Geozavodu, objektu konačno renoviranom i upristojenom pred stavljanje kamena temeljca za "Beograd na vodi", u kome je bila izložena i maketa ovog projekta. Izvor "Vremena" tvrdi da su pred rušilački pohod "fantomi" upali tamo, saterali obezbeđenje unutra i naredili im da ne izlaze napolje.

ZAŠTO OVAKO

Kada je reč o odbijanju policije da izađe na teren, naš izvor tvrdi da su nadređeni znali šta će se dogoditi te noći i da su zato šefovima noćne smene izdali naređenje da ne reaguju. Telefonske dispečerke nisu imale pojma ni o čemu, ali su, navodno, dobile naređenje da, ako neko zove iz Savamale, odmah zovu šefa smene. Ovo se poklapa sa transkriptima policijskih razgovora koje je obelodanio zaštitnik građana. Naime, čak i u pisanoj formi, iz onoga što su dispečerke te noći govorile i pitale, vidi se da su bile zbunjene i zatečene. Ostatak priče je poznat, da ponovimo reči šefa smene: "Ne dajte im ništa."

Foto: Luka Knežević – Strika

Preprečeni tramvaji

Godinu dana ranije, gotovo u isti dan, 26. aprila 2015. godine u Savamali, na istom mestu, zaustavljena su dva tramvaja, putnici izbačeni, a tramvaji iskorišćeni da se prepreči put ka zgradi Beogradske zadruge u kojoj je potpisivan ugovor o "Beogradu na vodi", i tako zaklone od pogleda gostiju okupljeni demonstranti, aktivisti inicijative "Ne da(vi)mo Beograd" i njihov simbol – velika žuta patka. Neki od aktivista su se obratili vlastima i zatražili informacije o razlogu, odnosno nalogodavcu zaustavljanja dva tramvaja i izbacivanja putnika.

Nakon intervencije Poverenika za informacije dobili su izjašnjenje Gradskog saobraćajnog preduzeća, u kome se izričito navodi da "od strane JKP GSP Beograd nije dat nalog da se dana 26. 4. 2015. između 12 i 14 sati kod zgrade Beogradske zadruge zaustave dva tramvaja i izbace putnici iz istih, već da je to učinjeno po nalogu MUP-a, i to iz razloga što su se u tom vremenu u ulici Karađorđevoj dešavale demonstracije". A od policije dobili su odgovor da ona ništa ne zna o tome, da ne raspolaže bilo kakvim informacijama o tom događaju. I tako je i ostalo. A i sada neki izgleda misle da stvar "treba", odnosno može da se završi na isti način?!

(RODOLJUB ŠABIĆ: "NEPOZNATI" GRAĐANI U AKCIJI, *blog.b92.net*, **2 maj 2016)**

Foto: Janja Bobić

Iako je neposrednih dokaza koji vode do srca sistema malo, sve je jasnije da ovakav divljački poduhvat rušenja nije mogao da prođe bez odobrenja "s vrha", pogotovo ako se uzme u obzir to koliko se nadležni prave blesavi. "Vreme" je već ranije pisalo (br. 1322) o pokušaju predsednika Skupštine Beograda Nikole Nikodijevića da novinare ubedi kako se rušenje nije ni desilo. Pošto u Savamali vrlo očigledno nedostaju čitavi delovi Hercegovačke i Mostarske ulice, od ove verzije se brzo odustalo. Srećom, inače bismo se stvarno zapitali ko je lud. Ruku na srce, gradonačelniku Siniši Malom ne bi bilo prvi put da pita građane da li više veruju njemu ili svojim očima.

Šta, zapravo, znamo? Znamo da je deo Savamale predviđen da na njemu jednog dana nikne "Beograd na vodi" porušen. Znamo i da taj deo spada u drugu fazu izgradnje "Beograda na vodi", što će reći, nije morao da bude porušen sada. Bez obzira na to, rok za rušenje objekata u ovom delu grada ipak je 30. jun. U tom bi grmu mogao da leži odgovor na pitanje zašto je rušenje izvedeno ovako divljački i zastrašujuće. Koliko god demokratija ovde bila krhka, neke procedure ipak postoje. Kao što rekosmo, nisu svi objekti u Hercegovačkoj bili nelegalni. Približio se 30. jun. Zamislimo hipotetičku situaciju u kojoj vlasnici legalnih objekata ulažu žalbe na rešenja o rušenju, pa pokreću postupke pred sudom, pa se sve to razvlači u nedogled, a objekti pod sudskim sporom ne smeju da se diraju. I, dok si rekao "šeik Muhamed bin Zajed al Nahjan", rok predviđen za 30. jun biva probijen i produžen neodređeno. Ovako, a i o tome smo pisali, vlasnicima legalnih objekata ruke su vezane – spor protiv države ne mogu da dobiju ako objekta nema.

Zapravo, sve se završilo srećno po predstavnike gradske i republičke vlasti: neki idioti su srušili objekte, ali ionako ih je trebalo srušiti, vlasnicima su ruke vezane (i bukvalno i figurativno), još samo da se raspravi to da policija nije izašla u strahu da će je pecnuti struja i sve super.

Ovo je, naravno, samo teorija, ali činjenica je da fantomsko rušenje objekata u Hercegovačkoj ide naruku vrhu srpske vlasti. Ipak je "Beograd na vodi" najveće i najbitnije čedo premijera Vučića, simbol bolje sutrašnjice i blagostanja koje nas čeka kada pređemo težak i trnovit put reformi. Ovakav razvoj događaja sigurno ide naruku i gradonačelniku Malom, glavnom operativcu za "Beograd na vodi" i, uopšte, glavnom čoveku za dogovore sa arapskim investitorima. Koji baš i nisu investitori, više su zajmodavci kojima će zajam vraćati poreski obveznici, ali to je druga, jednako mutna priča. Zapravo, "Beograd na vodi" je projekat koji, gde god da čovek pipne, iskoči neki skandal, neregularnost ili nezakonitost.

Ono što treba da nas brine jeste da li će ovaj model postati obrazac za raščišćavanje terena budućeg "Beograda na vodi". Već znamo da su na sličan način, iste noći rušeni objekti ispod mosta Gazela. Takođe, u ponedeljak ujutru porušena je rampa na Savskom nasipu, što se često dešava, ali prvi put se dogodilo da policija nije izašla na teren po prijavi biciklista (koji, uzgred, jedini imaju pravo da tuda voze, a rampa stoji baš da automobili ne bi mogli da prođu).

Šira javnost za sada može da misli kako ovo nije problem Srbije, nego Beograda. Međutim, i u drugim gradovima u Srbiji najavljuju se megalomanske arapske, kineske i razne druge investicije, na terenima gde već postoje izgrađeni objekti. Utoliko još više treba da nas brine mogućnost da batinaši sa fantomkama postanu realnost u celoj zemlji.

Najcrnji mogući scenario jeste onaj po kome Srbijom slobodno krstare maskirani batinaši u crnim džipovima i čine šta im je volja ili, kao devedesetih, obavljaju prljave poslove za aktuelni režim.

A ovaj režim se dosad naročito isticao bezobzirnošću i voluntarizmom, u svakoj situaciji koja se ne tiče pregovora o pridruživanju Evropskoj uniji. Ugovori o Er Srbiji i "Beogradu na vodi" nikada nisu u celosti prikazani javnosti; samovolja i javašluk koštali su čitav Obrenovac u poplavama 2014; kada je u martu 2015. pao helikopter u kome je poginulo šest odraslih ljudi i jedna beba, premijer je izjavio da on preuzima krivicu i da "ne da" ministre odbrane i zdravstva Gašića i Lončara... Ignorisanje vandalizma u Savamali i insistiranje na nelegalnim objektima samo je još jedna manifestacija te samovolje.

Za sada možemo da baratamo samo teorijama, bar dok nam vlast ne odgovori na pitanja: ko je rušio Savamalu i po čijem nalogu? Ko štiti batinaše i rušitelje, te im policija ne može ništa? Zašto vlast daje glupe odgovore na pitanja o pomenutim događajima? Zašto ministar policije bira šta može, a šta ne može da bude prva vest u medijima? Zašto je gradonačelniku Beograda svejedno što su neki od objekata u Hercegovačkoj bili legalni? Zašto se toliko insistira na nelegalnim objektima? Po čijem je nalogu "Beograd put" ogradio deo Hercegovačke i zašto je to sada za građane zabranjena zona? Da li je "Beograd na vodi" zabranjeni grad u gradu?

I na kraju, majka svih pitanja, kako to da premijer Aleksandar Vučić, koji zna sve, od toga šta je novinar Foneta Davor Lukač pisao pre 20 godina, preko toga šta ko tvita o njemu, do toga šta će se desiti na protestima u Banjaluci, ne zna ko je rušio Hercegovačku? Kako to da zna da je reč o "kompletnom idiotu", ali samo ko je taj idiot ne zna? ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

KREATIVNO GLASANJE: Odbornici "personalizovane koalicije" opštine Stari grad
Foto: Vladimir Živojinović /Blic

Jutro kvari sinoć započete veze

Scenario na Starom gradu je pokvario "započete veze" između Demokratske stranke i pokreta "Dosta je bilo" i ponovo gurnuo u fokus neslogu u DS-u, a od toga će se okoristiti samo Aleksandar Vučić. I inače je šef naprednjaka hteo da ispravi grešku koju je napravio posle izbora, kada je ujedinio protiv sebe opoziciju, koju je u situaciju da odlučuje o bilo čemu dovela samo poslednja nada onog običnog, nestranačkog glasača da glasajući za njih radi za opšte dobro

Nema tih izbora u Srbiji koji se u postizbornim koalicionim matematikama i kombinatorikama na kraju nisu ogadili običnom, nestranačkom čoveku. Onome koji je na kraju i pristao da izađe na izbore i glasa za "ove, sačuvaj me bože, naše" da baš "načisto ne propadnu", ili da bar njegov nepopunjeni listić ne donese glas više onima "sačuvaj me bože, njegovim". I tako, čovek, glasač, izađe i glasa za "naše" protiv "onog i svih njegovih" i na republičkom i na opštinskom listiću, i misli, završio je posao s "njim i njegovima". Kad ono, "ovi naši" posle izbora se dogovore sa "njegovima", prvo počne po opštinama, kao nema veze, nisu to Kosovo, Putin i Angela Merkel, to su komunalije, a posle – bivalo je – nema veze i u republičkoj skupštini. Sad se i Sanda Rašković Ivić zalaže za taj "komunalni princip", mada bi bilo lasno opkladiti se da ni sama ne bi mogla u njega da poveruje. Jer koji to prosečan simpatizer DSS-a i Dveri na republičkoj listi glasa protiv EU i gej brakova, a na opštinskoj hoće socijaliste zato što su "bolji vodoinstalateri"? Ne biva to tako.

KOMUNALNI PRINCIP ILI PRINCIP

Ako ćemo pošteno, sve je i počelo istorijskim pomirenjem DS-a i SPS-a: prvo su se izljubili Tadićevi i Dačićevi "komunalci" po Srbiji, a posle je bilo ono istorijsko grljenje Borisa Tadića i Ivice Dačića. Od tada nam teku istorijski dani, a to je ovde uvek bolno. Zato onom čoveku, glasaču, ne preostaje ništa drugo nego da opet stavi sebi magareće uši na glavu, trči oko zgrade i viče "ia, ia, ia", i tu su u pravu i Goran Vesić i Saša Radulović, da se ne lažemo.

Razume se da se svako ko je stigao od SNS-ovaca obrušio na "neprirodnu žutocrnu koaliciju" u opštini Stari grad u Beogradu. Naprednjaci su po svaku cenu hteli da preuzmu vlast u tradicionalnim uporištima DS-a, Starom gradu i Vračaru. Naravno da su na sva usta krenuli da gade ono što Marko Bastać (DS), predsednik opštine Stari grad, naziva "najnovijim političkim eksperimentom" i "personalizovanom koalicijom", dok funkcioner SNS-a Goran Vesić tvrdi da je to najobičnije "ruganje demokratiji i poigravanje izbornom voljom građana". Demokrate su, izjavom Balše Božovića, predsednika beogradskog odbora DS-a, pokušale da umire stvar da "saradnja sa radikalima nije

moguća i da ako se ispostavi da je do nje došlo to mora da se prekine". Prvi demokrata Starog grada Bastać je uporno ponavljao da nema tu nikakve koalicije sa radikalima, nego je reč o koaliciji odbornika koji su tajnim glasanjem podržali njegovu kandidaturu. A to tajno glasanje je u ovoj priči i najzanimljivije. Naime, za Marka Bastaća iz DS-a, kao predsednika opštine, glasalo je 38 odbornika, od 50 prisutnih. Ukoliko se saberu glasovi DS-a (20), SPS-a (4), Dveri&DSS-a (3), SRS-a (3), i SDS&LDP-a (3), to je većina od 33 odbornika. Do 38 ima još pet odbornika koji su glasali za Bastaća pa su se mediji ovih dana pitali jesu li iz SNS-a (14 mandata u opštini) ili DJB-a (8), ili možda nešto od jednih i nešto od drugih? Pokret "Dosta je bilo" zamerio je demokratama što su pristali na koaliciju sa radikalima i ozbiljno su se uvredili na pitanja novinara da nije možda i neko od njihovih podržao Bastaća. Kategorički tvrde da nije. U SNS-u ćute. Mada je sasvim moguće. U bogatoj opštini "punoj stanova i lokala", što bi kazao dobar poznavalac Vesić, nije teško napraviti računicu. Jer naprednjaci ne propuštaju priliku: danas podrška Bastaću, a sutra Bastać možda bude primoran da podrži naprednjake, koji su se poslednjih godina što vanrednim izborima što postizbornim marifetlucima, pritiscima i ucenama uspešno širili poput naftnih mrlja. Uostalom, za neke od predloga većine na konstitutivnoj sednici glasali su pojedini odbornici SNS-a, mada su zvanično, kao i "Dosta je bilo", opozicija u Skupštini opštine Stari grad.

Pokret DJB ocenjuje novu vlast u ovoj beogradskoj opštini kao partokratsku, predvođenu Pajtićevim demokratama i Šešeljevim radikalima, a formiranu uz pomoć Dveri, DSS-a, Dačićevog SPS-a, Tadićevog SDS-a i Jovanovićevog LDP-a. Tvrde da je trpanje opozicije u "bosanski lonac" ili pod "žutu kokardu" direktno Vučićevo maslo, pa su zato poslanici i odbornici DJB požurili da potpišu dokument kojim su se obavezali da neće trgovati mandatima i da će poštovati principe Pokreta. "Ovakva vladajuća koalicija predstavlja simbol pljačkaškog sistema protiv koga se bori Dosta je bilo. (...) Novoformirana vlast u Starom gradu izgleda ovako: predsednik opštine DS, zamenik SPS, predsednik Skupštine opštine DS, zamenik SDS-LDP, članovi Veća DS-4, DSS-Dveri – 2, po jedan iz SPS, SRS i SDS-LDP. Skupština opštine Stari grad ima 56 odbornika, za većinu je potrebno 29. Nova koalicija, u kojoj su svi osim DJB i SNS, ima većinu od ukupno 34 odbornika. Za novu vlast, u kojoj su dobili funkcije, glasala je novoformirana većina, odnosno 33 prisutna odbornika. Na izborima je najviše mandata osvojila lista DS (20), sledi SNS (14), DJB (8), SPS (4), DSS-Dveri (4) i po tri mandata SRS i lista LDP-SDS."

RADULOVIĆEVI USLOVI

DJB u svom saopštenju ponavlja da u takvoj vlasti nikada neće učestvovati, niti će sklapati bilo kakve dogovore sa SNS-om ni na jednom nivou, niti sa strankama koje ulaze u koaliciju sa SNS-om na republičkom nivou. Takođe, DJB insistira na tome da je nova vlast u Starom gradu formirana jer je predstavnik DS-a odbio da prihvati crvene linije koje je postavio pokret "Dosta je bilo": da se uvede transparentnost trošenja javnog novca, da se objave svi ugovori sa pravnim i privatnim licima koje je sklopila opština, da se svakog meseca kaže na šta je potrošen svaki dinar. "Zahtevali smo da se jasno napravi podela između političkih funkcija i profesionalnih mesta u javnom sektoru. Zahtevali smo da na profesionalne funkcije budu postavljeni kadrovi izabrani putem javnog konkursa, uključujući i načelnika opštinske uprave, njegovog zamenika, sekretara skupštine i njegovog zamenika, kao i svi direktori javnih preduzeća i članovi njihovih nadzornih odbora. Takođe smo tražili da se izvrši popis opštinske imovine i javno objavi ko je koristi. Odbornici 'Dosta je bilo' biće principijelna i oštra opozicija novoj vlasti", stoji u saopštenju.

Novi predsednik opštine Stari grad Marko Bastać iz DS-a insistira na tome da je vladajuća koalicija napravljena zbog pritisaka i ucena kojima su bili izloženi odbornici u SO Stari grad ne bi li SNS-u omogućili da dođe na vlast. Svoju "personalizovanu koaliciju" brani činjenicom da je u glasačkoj kutiji bilo pet glasova više te, da to može samo da znači da su za njega glasali i odbornici iz DJB-a i SNS-a "koji se kriju". "Suština priče je da se sada spinuje da li je određeni broj radikala podržao DS, dok niko ne priča o tome da kada bi rekli da su svi radikali podržali mene, kao i svi odbornici DSS-a i Dveri, kao i svi odbornici SPS-a, SDS-a i LDP-a, mi i dalje u kutiji imamo pet glasova više," rekao je on. I zaključio da je pao tvrd dogovor otkako je konstituisana Skupština opštine Stari grad da se više ne priča o politici i strankama nego o tome šta može da se uradi za građane Starog grada, te da je izborni sistem loš i da građani u opštinama i ne znaju za koga glasaju jer glasaju za lidere stranaka na nacionalnom nivou. I ajde de, stara je to priča otkad je izbora u Srbiji, nego baš štipa za nos Bastaćev pokušaj da razgali i opusti sugrađane i sugrađanke pričom kako je svoje ime na listiću zaokružio olovkom koju je dobio od odbornika SNS-a.

Radikali se, izgleda, nisu mnogo uzbudili zbog naprednjačke dreke o "žutocrnoj koaliciji", već, po običaju, odgovaraju trgovački, kako su ih tome naučile »

IMA LI KOALICIJE SA RADIKALIMA: Bojan Pajtić
Foto: Sava Radovanović /Tanjug

PARTOKRATIJA VS. TEHNOKRATIJA: Skupština opštine Stari grad
Foto: Vladimir Živojinović /Blic

decenije u političkom biznisu. Šef beogradskih radikala Miljan Damjanović je tim povodom rekao da SNS u ovoj opštini nije zvao radikale u koaliciju pa mu nije jasno zašto oni reaguju na saradnju radikala sa DS-om i još spočitao naprednjacima što su pogazili datu reč da će na Zvezdari koaliciju formirati sa SRS-om. "Pošto su kupili odbornike iz drugih stranaka, na volšeban način, telefonom, otkazali su ranije dogovorenu saradnju", tužakao je Damjanović SNS.

Ovaj Bastaćev "najnoviji politički eksperiment" nije navodno prijao ni Ivici Dačiću, čiji su odbornici podržali demokratu za predsednika opštine Stari grad. "Ako je neki pojedinac nastupio samostalno, snosiće posledice", izjavio je za "Kurir" predsednik SPS-a povodom vesti da će socijalista Nenad Borovčanin biti zamenik predsednika opštine Stari grad.

Kako bilo da bilo, prilike u Starom gradu, ugrozile su i odnose na Vračaru gde je demokratama neophodan pokret "Dosta je bilo" Saše Radulovića da bi mogli da formiraju vlast. Uz poznate uslove, javnost u radu, ukidanje partokratije, Saša Radulović ne odustaje ni od posebnog uslova za Vračar: da bivši predsednik Vračara Branimir Kuzmanović (DS) ne bude ponovo na toj funkciji. U ovoj opštini, DS je sa SDS-om, LDP-om i NS osvojio 17 mandata, SNS 16, DJB sedam, SPS tri, DSS-Dveri dva mandata. Za većinu je potrebno 23 mandata, što znači da će, ukoliko DS ne odgovori pozitivno na uslove Saše Radulovića, Vračarci ponovo na izbore. Sem ukoliko SNS ne napravi računicu sa SPS-om i privuče još četiri mandata iz koalicije oko DS-a i DSS&Dveri, ili Branimir Kuzmanović (DS) prepiše scenario "starogradskog eksperimenta" i namakne većinu uz pomoć nekog "tolerantnijeg" naprednjaka, ili možda i neprincipijelnog DJB odbornika.

U opštini Savski venac, trećoj beogradskoj centralnoj opštini, SNS je osvojio 13 mandata, DS devet, DJB sedam, SPS tri, SRS i DSS-Dveri po dva, a jedan mandat je osvojio pokret Lokalna samoorganizacija Savski venac – Pobedimo stranke. Ovi poslednji koji kažu da su apolitični pa nisu išli na protest opozicije povodom krađe glasova na svojoj fejsbuk stranici poručili su da neće učestvovati u procesu formiranja vlasti u opštini. Posle Starog grada i uslova koje DJB postavlja demokratama, šanse da DS formira koaliciju u opštini Savski venac nisu mnogo izvesne.

U DS-u su se prilično ućutali, ako izuzmemo Balšu Božovića koji je rekao da neće biti nikakve saradnje s radikalima dok je on šef demokrata u Beogradu. "Iako su odbornici pokreta DJB napustili dogovorenu većinu bez obrazloženja iako su njihovi zahtevi ispunjeni od prvog do poslednjeg, poziv za pokret 'Dosta je bilo' i njihove odbornike naravno ostaje potpuno otvoren. Što se tiče Demokratske stranke, smatramo da delimo mnoge iste vrednosti i da iz tog razloga možemo zajedno da, na jedan kvalitetniji način, predstavljamo građane kako Starog grada, tako Vračara i mnogih drugih opština po Srbiji", izjavio je on.

BASTAĆ ĆE PRIHVATITI ODLUKU STRANKE

Oni koji se hvale da poznaju prilike među demokratama ubeđeni su da slučaj "Stari grad" samo potvrđuje nesređene odnose unutar DS-a i nemoć Bojana Pajtića da u stranci drži sve konce u svojim rukama. Mada je centrala stranke jasno stavila do znanja da "ukoliko se bude utvrdilo da su radikali deo bilo kakve većine to će već sutra morati da stane", od tog sutra je prošlo više dana. U centrali se ne izjašnjavaju da li će Bastać biti isključen iz stranke. "Hajde da sačekamo. Mi ne isključujemo iz stranke, sem za baš grube prekršaje, u smislu krivične odgovornosti", rekao je Božović na protestu u Hercegovačkoj ulici ("Blic", 15. maj).

Novi predsednik Starog grada (bar je još bio do zaključenja ovog broja "Vremena", u utorak, 17. maja) Marko Bastać rekao je da ga niko iz rukovodstva stranke nije pozvao, niti mu se obratio. "Ako ne mogu da shvate da pokušavam da se izborim protiv toga da jedan čovek vodi 170 opština, onda nemamo o čemu da pričamo. Nisam potpisao nijedan koalicioni sporazum, niti ću to uraditi", reče Bastać za "Blic", ali uz ogradu "da će prihvatiti svaku odluku stranačkih organa".

Na Tviteru je, međutim, bio mnogo hrabriji pa je na pretnju iz "Dosta je bilo" da će njegovu odborničku grupu vrh DS kolektivno isključiti iz stranke zbog koalicije sa radikalima, odgovorio: "Samo nek probaju sa svojih pet odsto!" U DS-u slabo ko želi da se izjašnjava o prilikama posle izbora jer ih čeka stranačka skupština.

Starogradski scenario je, što bi rekao pesnik jednom sasvim drugom prilikom, pokvario "započete veze" između DS-a i DJB-a i ponovo gurnuo u fokus neslogu u DS-u, a od toga će se okoristiti samo Aleksandar Vučić. I inače je hteo da po svaku cenu raskrinka DS-ov dogovor sa DJB-om Saše Radulovića: beogradske opštine su tu samo početak. Pojednostavljeno, šef naprednjaka hoće da ispravi grešku koju je sam napravio posle izbora, kada je zbog toga što nije baš sve bilo po njegovom ujedinio protiv sebe opoziciju, koju je u situaciju da odlučuje o bilo čemu dovela samo poslednja nada onog običnog, nestranačkog glasača s početka teksta da glasajući za njih radi za opšte dobro. S druge strane, Vučiću izgleda izvestan i dogovor sa Čedom Jovanovićem i Čankom, bar što se njih tiče, što dodatno kvari odnose unutar bloka koji je digavši glas protiv izborne krađe i naprednjačkih izbornih marifetluka ulivao poverenje da je počeo ozbiljan obračun sa politikom pljačke i unutarstranačkih interesa, ne samo ovog nego i prethodnih režima. Posle uzbudljive izborne noći, sa novom koalicijom na Starom gradu svanulo je mamurno jutro. ¶

ZORA DRČELIĆ

TEOFIL PANČIĆ

Goce Vesić, merač zasluga

U ovih pedesetak godina promenio sam mnogo adresa, a život je tako uredio da sam najduže u kontinuitetu stanovao u ulici nazvanoj po jednom običnom sremskom selu. U Zagrebu sam, pak, živeo u ulici, zapravo aleji, nazvanoj po partizanskom pilotu i potonjem vojnom odličniku Viktoru Bubnju; nije da sam tada baš mario za to ko je bio Bubanj Viktor, sve dok nije nestalo tog imena, a i zemlje kojoj je služio, a bogme i mene iz tog grada, pa sam na koncu i jednu knjigu objavio njoj u čast, toj ulici nestaloj mada postojećoj. Živeo sam i u ulici Klare Cetkin u Zemunu, lepo je to ime i časna biografija, mada nemam pojma "šta je Klara C. ikada učinila za Beograd i Srbiju". Kao ni onaj pustahija ruski Mihail Ljermontov, u čijoj sam ulici takođe obitavao. Moj novosadski bulevar, pak, posvećen je jednom pomalo apstraktnom pojmu Oslobođenja, mada se za mojih ranih dana, jada i radova zvao po 23. oktobru, danu jednog sasvim konkretnog oslobođenja tog grada od jedne sasvim konkretne pošasti. Dok mu ime, eto, nije promenjeno, tačnije "uopšteno", valjda s pitanjem: "a šta je taj 23. oktobar 1944. ikada učinio za Novi Sad"?

Princip preimenovanja ulica uvek je isti: ludilo, nasilje i samovolja bez kraja

Imam ja još adresa u biografiji, oho-ho, bez brige, čak i jednu londonsku, gde sam nekih dva meseca živeo u stanu blizu stanice Angel, u ulici koja se zove Chapel Market. Gle, sasvim logično, jer su u njoj i crkva i pijaca. O, sveta anglosaksonska pragmatičnosti i zdravi razume, pozdravljam vas i ovom prilikom!

Ne znam kako se zovu ulice bitne u životu građanina Gorana Vesića – koji je sada Nešto Važno u beogradskoj administraciji – a pravo da vam kažem, ne znam ni ko je taj Goran Vesić. Mislim, ne kažem da ne znam za njega – znam, dobrih dvadesetak godina; samo kažem da nemam pojma ko je i šta je. Uvek je, doduše, bio tu negde, obično blizu izvora novca i moći, ali moja priprosta pamet, neformatirana za ova postmoderna zanimanja, nije nikada dobacila tako visoko da razume nešto što bi, čini mi se, trebalo da bude načelno lako i jednostavno objašnjivo: šta zapravo radi taj čovek? Kako se uopšte zove njegovo zanimanje, onako na srpskom, u jednoj, najviše dve reči (ono kao *pekar, lekar, apotekar*...)? Sećam ga se iz nekih davnih situacija, recimo, iz nekog razloga sam upamtio da je zujao hodnikom goredole sa mobilnim na uvu tokom suđenja Slavku Ćuruviji 1998. u Sudu za prekršaje u Masarikovoj (a i taj Tomaš Garik Masarik, jbt, šta je taj ikada učinio za Srbiju i za Beograd?!), valjda zato što je u to vreme važio za nekakvog Đinđićevog *operativca* opšte prakse. Kasnije je u nekom trenutku pomalo nestao iz naših života (mada mu je i dalje, ne sumnjajte, dobro išlo...), kanda nije bio kod Tadića u velikoj milosti, pa se posle nešto nudio Đilasu, da bi vaskrsnuo, nikada veći i važniji – i podjednako misteriozan glede toga čemu uopšte služi, a uz to i ne radi – u naprednjačkom "Kolac & konopac united." timu za Beograd, onaj na vodi i onaj iznad nje. Od tada smo više nego uredno obaveštavani o njegovim (hiper) aktivnostima, mada meni i dalje nije jasno šta je to zapravo i čemu (dobrom) to služi? Možda neko drugi zna, ne bi bilo zgoreg da nas prosvetli.

Zašto vam sve ovo pričam, a i šta sam se natovrzao na čoveka? Ama nisam, građaninu Vesiću želim dobro zdravlje i ličnu sreću svake vrste. Nego mi je zanimljiv "u svetlu" najnovijeg beobisera iz njegove/njihove napredne kolekcije: sprema se, naime, preimenovanje novobeogradske ulice Goce Delčeva u Bulevar maršala Tolbuhina, a Pohorske u Ulicu generala Ždanova. Na gunđanje građana koji niti tome vide smisla niti im se mili da menjaju lična dokumenta zbog još jednog u nizu sumanutih hirova svih mogućih gradskih vlasti od 1990. do danas, Goce je Vesić mudro priupitao: a šta je taj Goce Delčev uopšte uradio za Beograd i Srbiju, pa da ovde ima ulicu? Naprotiv, bio je "probugarski i antisrpski nastrojen". O Pohorju se Goce Vesić nije eksplicitno izjašnjavao, valjda je procenio da je sasvim jasno da je i ono bez većih zasluga. Za razliku od Tolbuhina i Ždanova, koji su sudelovali u oslobađanju Beograda od nacista. Pa je zato red da im se odužimo ulicama, je li tako? Tako je.

Hm, čudim se da to nismo uradili još mnogo ranije? Ah, da: imali su već oni "svoje" ulice decenijama, ama su im oduzete, u mizernom revizionističkom žaru. Zar onda nije u redu da se ispravi nepravda, da se stvari vrate u pređašnje stanje? Megjutoa, jok: maršalu i generalu se ne vraćaju "njihove" ulice (trenutno Makenzijeva i Resavska), nego ih meću na neke sasvim druge – koje, nota bene, 1944. nisu ni postojale – a iz njih se "isteruju" neki novi nepodobnici, oni za koje je nepoznati genije (sam Vesić?) procenio da politički najmanje koštaju: neki pradavni Makedonac i jedna skijaška padina u Sloveniji. Lake mete! Glupo je to koliko i ružno, ali ne očajavajte, Makedonci i Slovenci: jednom će i ta nepravda biti ispravljena, kad to nekome bude politički zgodno, ali ne tako što će ovim konkretnim novobeogradskim ulicama vratiti imena, nego će ih posejati sasvim negde drugde, tako što će opet oduzeti imena nekim sasvim desetim ljudima ili toponimima, kojima će onda... Shvatili ste princip; princip se ne zove Gavrilo, nego se zove ludilo, nasilje i samovolja bez kraja i konca. A siromah Vesić Goce, tjah, nije on tu nešto mnogo kriv, on samo radi ono što najbolje zna i što ionako radi celog života; možda jednom i shvatim(o) šta je to, valjda i to ima neko ime. ¶

Kroatofili u našim redovima

U ovom i ovakvom društvu, u ovoj i ovakvoj državi, kvalifikacije kojima su "počašćeni" Jovana Gligorijević, Vukašin Obradović, Stevan Dojčinović, Jelena Obućina i svi ostali, zapravo su meta na njihovom čelu. A bez obzira na to da li će neko zaista i zapucati – konkretno ili u figurativnom smislu – meta na nečijem čelu predstavlja ugrožavanje ljudskih prava, pritisak na rad i onemogućavanje normalnog života

Treba zaista biti veliki majstor novinarskog zanata, pa u samo jednom saopštenju izneti svoj kompletan profesionalni, ideološki i ljudski kredo – koliko god on jednostavan i prost(ački) bio. Upravo to pošlo je za rukom glavnom i odgovornom uredniku "Večernjih novosti" Ratku Dmitroviću koji je u otvorenom pismu, u ponedeljak 16. maja, zapravo prepričao sve ono čime se upisao u antologiju beščašća srpskog novinarstva, ali i sve ono što je do sada mislio, a verovatno mu je bilo neprijatno da baš otvoreno izgovori.

Glavne mete bili su mu novinarka i urednica "Vremena" Jovana Gligorijević i Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS). Manipulišući činjenicom da je Jovana saradnica portala forum.tm, kao i da se najviđeniji članovi NUNS-a već decenijama bore protiv ratnohuškačkog izveštavanja (u kojem se Dmitrović svojevremeno proslavio), urednik "Novosti" napisao je – između ostalog:

– da je NUNS "parapolitička organizacija" kojoj je jedini posao da "maljem udara svaki nacionalni, srpski predznak, znak, retoriku"

– da su mnogi članovi NUNS-a kroatofili, koji "Hrvatsku doživljavaju kao drugu domovinu", da rade protiv sopstvenog naroda i svojim delovanjem nanose štetu Srbiji i Srbima

– da proustaška glasila uzimaju tekstove i priloge "nunsovaca" kao "krunske dokaze da su oni, ustašoidi, u pravu"

– da Jovanu Gligorijević spominje ne zbog "rada u inostranstvu, već zbog mesta na kome radi, zbog onoga šta radi i onoga ko je za to plaća", a plaća je – po Dmitroviću – hrvatski ministar kulture, "ustaša Zlatan Hasanbegović".

U prevodu, to i mnogo sličnog što može da se pročita u pismu Ratka Dmitrovića, zapravo je poziv na ideološko čišćenje novinarstva, ali i progon ne samo Jovane Gligorijević već i sve tri hiljade i kusur članova i članica jednog udruženja.

SATNICI, SPODOBE I USTAŠE

Sve je počelo u subotu 14. maja, upravo napadom na NUNS, a nastavilo se burnom reakcijom na društvenim mrežama i, konačno, saopštenjem NUNS-a u kojem se osuđuje ponašanje Ratka Dmitrovića i poziva Ministarstvo kulture i informacija da na to reaguje. Gorenavedene teze bile su reakcija na NUNS-ovo saopštenje, koje je Dmitrovića očigledno jako naljutilo.

Iako nikada nije u potpunosti nestao, glas Ratka Dmitrovića nije se tokom proteklih godina i meseci čuo ni izdaleka onoliko koliko je to bio slučaj tokom ratova devedesetih: kao prava zvezda huškačkog i šovinističkog izveštavanja s hrvatskih ratišta, on se u novinarskom smislu teško (ili nikako) prilagođavao novonastalim okolnostima. Međutim, aktuelna situacija u Hrvatskoj kao da mu je dala nova krila i brzopotezno ga vratila u prošlost: verziran u pitanjima velikosrpskog i šovinističkog, Dmitrović je još od letos povremeno "izletao" s nacionalističkim istupima, ali tek su ga Blajburg i suludi istupi nekih hrvatskih zvaničnika na "pravi način" inspirisali. Praktično čitavog tog 14. maja, Dmitrović je na svom tviter nalogu objašnjavao kako je oduvek bio u pravu glede hrvatskog ustaštva, da bi se onda naprasno preorijentisao i na konkretne mete.

Najpre je bila grupna: "Više je u NUNS-u 90-ih bilo (i danas ima) simpatizera ustaške HRV nego u ondašnjem i sadašnjem Hrvatskom društvu novinara." Odmah potom, stvar postaje konkretnija, kada Dmitrović vaskolikoj javnosti postavlja pitanje od izuzetnog značaja: "Znate li da Jelena Gligorijević, aktuelni urednik "Vremena", danas piše za jedan hrvatski portal, koga finansira Ministarstvo kulture Hrvatske?" Ona ga je brzopotezno podsetila kako se zapravo zove, ali i navela da njen angažman nije nikakva tajna – tj. da svoje priloge za portal redovno objavljuje na društvenim mrežama, na uvid svima.

Međutim, tu su se otvorila "vrata pakla": što je više bilo reakcija u odbranu Jovane i NUNS-a, to je Dmitrović pokazivao veći stepen nervoze i sve više ličio na čoveka kojeg smo onomad znali. Veliki broj reakcija označio je kao "najezdu kroatofila", svoje neistomišljenike kao one koji "sikću", "satnike" i "stožernike", sebe kao "antiustašu", a Jovanu je – uz najavu tužbi – nazvao i "spodobom" (!?).

U međuvremenu, iako ga je NUNS pozvao da reaguje na šovinizam čoveka koji se nalazi na čelu medijske kuće koja je delom i u državnom vlasništvu, ministar kulture Ivan Tasovac nije se oglasio, baš kao što se o svom resoru uglavnom nije oglašavao ni tokom prethodne dve i po godine mandata. Nekada priznati i cenjeni umetnik, tako se upisao u sam vrh liste onih koji su medije i novinare uopšte doveli u situaciju da se bore za elementarna

LOVCI NA "NEPODOBNE": Dragan J. Vučićević i Ratko Dmitrović

Fotografije: Insajder, FoNet

ljudska prava i da žive u strahu od progona koji im kao "ustašoidima" i "kroatofilima" visi nad glavom.

Čak i ukoliko se oglasi u intervalu od 17. maja (kada nastaje ovaj tekst) do 19. maja (kada se "Vreme" nađe u prodaji), važno je reći da je Tasovčeva reakcija zakasnela. Osim što je oćutao sve situacije zbog kojih bi u normalnim državama morao da (u najmanju ruku) podnese ostavku, ćutao je i 15. maja uveče. A tada je morao javno da se ogradi od onoga što govori Dmitrović, tada je morao da preduzme sve mere kako bi Dmitrović bio smenjen.

Pre svega, tada je svim građanima i građankama ove zemlje morao da objasni da novinari i novinarke imaju pravo da misle šta hoće i pišu za koga hoće, da to što pišu za medij koji finansira hrvatsko ministarstvo kulture ne znači da su "ustašoidi", da pisanje za hrvatski medij ne znači i manjak patriotizma, ali i da im napomene šta je NUNS, zašto je i kako nastao, ko su mu članovi. Ne zato što Ivan Tasovac mnogo voli NUNS (a ne voli), ne zato što ga je mnogo briga za bezbednost i ljudska prava Jovane Gligorijević (a očigledno nije), već zato što je ovde u pitanju princip, zato što mu je to posao i zato što je zaista bruka da i u ovoj situaciji ostane nem.

Što se tiče samog Dmitrovića, suvišno je objašnjavati. Na čoveka koji tvrdi da je osnovna funkcija NUNS-a da mrzi Srbe i sve što je srpsko, a da je glavni posao jedne novinarke da u Hrvatskoj blati njega i njegovo delo, ne bi trebalo trošiti reči.

Čak i da prenebregnemo Dmitrovićev "minuli rad" od kojeg se srpsko novinarstvo još uvek nije u potpunosti oporavilo, čovek koji posle više od tri decenije provedene u ovoj profesiji o svojim kolegama napiše to što je on napisao – u profesionalnom je smislu neko ko više ne zaslužuje ni pažnju ni medijski prostor. Isto tako, imajući u vidu i taj "minuli rad", ali i najsvežije ispade, on je neko kome ni pod kakvim uslovima ne bi smelo da bude omogućeno da upravlja jednim od najtiražnijih dnevnih listova u Srbiji.

ĐUBRAD, BUDALE I POLNI ORGANI

Kao što to obično biva, epizoda s Ratkom Dmitrovićem nije početak, već samo logičan nastavak višemesečnog trenda vređanja, difamacije i diskriminacije novinara i novinarki koji se ne slažu s nečijim stavom, i čije ponašanje, rečnik ili mišljenje ne odgovaraju nečijim zamislima.

Predsednik NUNS-a Vukašin Obradović redovna je tema "Informera" koji ga je optužio da podržava atentat na Aleksandra Vučića, da radi u "interesu Šiptara", da ne zna sva slova, da nije napisao nijedan pažnje vredan tekst, da je "mutav", da je "pi. ketina", da je "glup ko k..ac", itd. Urednik "Informera" Dragan J. Vučićević posvetio mu je niz tekstova, a svojim se nazivom i sadržajem u anale upisala kolumna "Čibe, bre, džukelo!". Obradović je ovaj tretman "zaslužio" zbog javnih nastupa u kojima poziva na poštovanje profesionalnih standarda, ali i zbog poziva da se – upravo zahvaljujući nepoštovanju standarda – bojkotuje "Informer".

Urednik KRIK-a Stevan Dojčinović proveo je nekoliko dana na naslovnoj strani "Informera", gde je do u detalj prikazano s kim se on sreće, s kojim se i kakvim "špijunima" druži, s akcentom na ekstremnom sportu kojim se bavi (koji je opisan kao sado-mazo aktivnost u kojoj on "visi s plafona zakačen o kuke"). Dojčinović je time "nagrađen" zbog istraživanja o porodičnom bogatstvu familije Vučić – ne, dakle, zbog završenog istraživanja, već zbog same činjenice da se njime bavi. Niko nije odgovorio otkud "Informeru" podaci iz Dojčinovićevog privatnog života, ko tog čoveka prati i "Informeru" dostavlja podatke, otkud zna čime se KRIK bavi i, konačno, kakve sve to veze ima s njegovom novinarskom delatnošću. Umesto svega »

METE NAPADAČA: Vukašin Obradović, Olivera Kovačević i Stevan Dojčinović

Foto: FoNet, V. Danilov, Medija Centar

toga, Dojčinović je razapet u sto i ko-zna-koliko stotina hiljada primeraka, bez mogućnosti da se na pravi način odbrani.

Centar za istraživačko novinarstvo i BIRN takođe su bili meta Dragana J. Vučićevića: kroz priče o navodnoj špijunaži i navodno silnim parama koje su primili iz inostranstva, ove dve organizacije označene su kao sumnjive i izdajničke, a Branko Čečen i Slobodan Georgijev kao njihovi predstavnici lično su napadnuti, sa sve fotografijama na naslovnoj strani.

Sličnu sudbinu imaju bivši i aktuelni predsednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine Dinko Gruhonjić i Nedim Sejdinović, koji su u tabloidima, ali i u tzv. ozbiljnim listovima često označavani kao primaoci inostranih donacija, pa samim tim i novinari sa "sumnjivim zadatkom". Gruhonjića već godinama prati izmišljena priča o tome da se zapravo zove Sabahudin, dok se o Nedimovoj etničkoj pripadnosti piše kao o temi od izuzetnog javnog značaja.

Stalna tema "Informera" su glavni i odgovorni urednik RTS-a Dragan Bujošević i novinarka i urednica Zabavnog programa Olivera Kovačević. Osim što su redovno imenovani kao "Žuti Bujke" i "Žuta Olja" (što bi trebalo da znači kako su bliski "žutima" tj. Demokratskoj stranci), oni se prozivaju zbog navodno astronomskih zarada, lošeg poslovanja, pa i (u slučaju koleginice Kovačević) privatnog života.

"Žut" je ovih dana postao i dugogodišnji novinar "Vremena" i urednik RTS-a Zoran Stanojević, koji je nazvan "Žuti Stanojko", ali i nova ličnost na spisku proganjanih – Jelena Obućina. Ovoj, netom u žuto obojenoj koleginici, urednik "Informera" nikako ne može da oprosti što ga 12. maja nije pozvala u emisiju u kojoj se bavila tabloidima, ali pre svega zbog toga što je prethodne večeri u trećem Dnevniku emitovan pristojan izveštaj s protesta građana povodom rušenja Hercegovačke ulice (zapravo, jedini pristojan izveštaj prikazan na toj televiziji – javni servis je inače ovaj događaj ili ignorisao ili ga prikazao kao hepening "pojedinih građana").

Osim što je zapretio tužbom zbog diskriminacije, Vučićević je na svom tviter nalogu Jelenu Obućinu nazvao "žutim propagandističkim đubretom" i "đubretom žutim", dok se prozivkama na račun objektivnosti i profesionalnosti ni broja ne zna.

Osim tradicionalnih "Informerovih" meta, novinari koji imaju čast da budu javno i poimence pominjani još su Slaviša Lekić koji se često nađe na stranicama "Politike", kao i članovi Komisije za žalbe Saveta za štampu koji takođe bar jednom mesečno zavrede mesto u istom listu. Za razliku od "grehova" Slaviše Lekića, koji su vrlo brojni (a uglavnom se svode na činjenicu da Slaviša ima oštar jezik, britku pamet i vrlo jasan politički i svaki drugi stav), nekoliko članova Komisije ima samo jedan osnovni "greh" – što su se pre tri meseca usudili da glasaju da je "Politika" u jednom tekstu prekršila Kodeks novinara Srbije.

Posle toga, stručnost i poštenje četvoro od ukupno jedanaestoro članova tog tela redovno se dovodi pod znak pitanja – potpisnica ovih redova je, recimo, posebno apostrofirana u tom smislu, pa je jedan od glavnih likova u svakom tekstu kojim se analiziraju navodna pristrasnost, subjektivnost, neznanje i ostrašćenost Komisije za žalbe.

Kad smo već kod "Politike", zanimljivo je da je od četvoro redovno "obrađivanih" članova Komisije, troje na neki način povezano sa NUNS-om (dvoje su predstavnici udruženja u Komisiji, a jedan je član), ali i da je NUNS i inače često direktna ili indirektna meta različitih "Politikinih" analiza.

Koliko god čovek oguglao, koliko god razumeo medije i mehanizam njihovog funkcionisanja, nikome ne može da bude prijatno kad svoje ime i prezime vidi u kontekstu u kojem se sva ova imena pojavljuju. Ne prija kad te bilo ko nazove nestručnim, korumpiranim, kad te smatra agitatorom, izdajnikom, osobom s deficitom patriotizma, mutavcem, nepismenim, neuspešnim, bolesnim... Međutim, intenzitet i učestalost ovakvih prozivki trenutno prevazilaze stepen "neprijatnosti". U ovom i ovakvom društvu, u ovoj i ovakvoj državi, kvalifikacije kojima su "počašćeni" Jovana Gligorijević, Vukašin Obradović, Stevan Dojčinović, Jelena Obućina i svi ostali, zapravo su meta na njihovom čelu. Bez obzira na to da li će neko zaista i zapucati – konkretno ili u figurativnom smislu – meta na nečijem čelu predstavlja ugrožavanje ljudskih prava, pritisak na nečiji rad i onemogućavanje normalnog života.

Ima li u Srbiji neko ko o tome brine? Ili je došlo vreme da odavde glavom bez obzira pobegne svako ko se usudi da misli i kaže nešto drugačije od onoga što zastupaju vodeći "urednici Srbije"? ¶

TAMARA SKROZZA

U PRODAJI!
NAPREDNA KNJIGA DRAGOLJUBA ŽARKOVIĆA

Ova knjiga nastala je u pokušaju da se iz ugla komentatora društvenih zbivanja opiše period od 2012. do 2015. godine. To je period uspona Aleksandra Vučića i on je, kako se to kaže, glavni junak ove knjige. Iz stotine i stotine tekstova objavljenih u novinama (pretežno u nedeljniku „Vreme“) bez naknadnog dopisivanja nastala je ova hronika. [...] Knjiga sadrži opis i ocene zanimljivih događaja i ljudi. Zanimljivijih nego što bi autor voleo.

168 strana, format A5, meki povez

Može se nabaviti u redakciji Vremena (radnim danom od 9.30 do 14.30h) **po ceni od 800 dinara** ili u ovim knjižarama:

BEOGRAD

Delfi knjižare 24	Bulevar kralja Aleksandra 146
Delfi knjižare 10, Kod Vuka	Bulevar kralja Aleksandra 92
Apropo	Cara Lazara 10
Bestseler 1	Cetinjska 6
Spirit	Generala Štefanika 21
Via media	Gospodar Jovanova 27
Tačka art	Knez Mihailova 35
Delfi knjižare	Knez Mihailova 40
Cepter	Knez Mihailova 42
Dereta – Knez	Knez Mihailova 46
Bigz školstvo – knjižara 1	Kosovska 37
Delfi knjižare 7, SKC	Kralja Milana 48
Bestseler 2	Kralja Milana 56
Plavi krug	Majke Jevrosime 2
Delfi knjižare 01	Makedonska 12
Delfi knjižare 05	Požeška 118a
Libri	Požeška 128a
Bigz školstvo – knjižara 2	Požeška 136
Delfi knjižare 20, Zira	Ruzveltova 33
Vulkan – Sremska	Sremska 2
Delfi knjižare 02	Stanoja Glavaša 1
Aleksandar Belić, Kolarac	Studentski trg 5
Zlatno runo	Svetogorska 24
Delfi knjižare 06	Terazije 38
Vulkan – KCB	Trg Republike 5
Delfi knjižare 03	Vareška 4, Miljakovac
Delfi knjižare 34	Vase Čarapića 2-4, Meriot
Vulkan – Stadion	Zaplanjska 32
Delfi knjižare 31, AVIV	Živka Davidovića 86

NOVI BEOGRAD

Delfi knjižare 14	Bulevar Mihajla Pupina 121
Vulkan – Ušće	Bulevar Mihajla Pupina 4
Vulkan – Merkator	Bulevar Umetnosti 4
Delfi knjižare 21	Gandijeva 21, Imo centar
Vulkan – Delta siti	Jurija Gagarina 16

BEOGRAD, ZEMUN

Delfi knjižare 29,	Zemun park , Autoput za Novi Sad
Delfi knjižare 16	Glavna 20
Vulkan	Glavna 25

BEOGRAD, MLADENOVAC

Prima	Kralja Petra 1 – 177

ČAČAK

Delfi knjižare 12	Gradsko šetalište bb

GORNJI MILANOVAC

Delfi knjižare 30	Vojvode Milana 4

JAGODINA

Delfi knjižare 28, Vivi Šoping park, Stevana Ivanovića bb

KRAGUJEVAC

Delfi knjižare 13	Kralja Petra 1
Vulkan – Merkator	Bulevar Kraljice Marije 56

KRALJEVO

Delfi knjižare 17	Omladinska 37

KRUŠEVAC

Delfi knjižare 23	Mirka Tomića 89

LOZNICA

Svet knjiga	Trg Jovana Cvijića 3

NIŠ

Delfi knjižare 9, Kalča	TC Kalča
Delfi knjižare 15	Voždova 4
Vulkan – Merkator	Vizantijski bulevar 1
Vulkan – Forum	Obrenovićeva 42

NOVI SAD

Vulkan – Merkator	Bulevar oslobođenja 102
Bulevar buks	Bulevar oslobođenja 60
Delfi knjižare 25, Big C	Sentandrejski put 11
Solaris	Sutjeska 2, TC Spens
Delfi knjižare 4	Zmaj Jovina 12
Most Prometej	Zmaj Jovina 22
Vulkan	Zmaj Jovina 24

PANČEVO

Delfi knjižare 18	TC Aviv , Miloša Obrenovića 12
Kulturni centar Pančevo	Vojvode Živojina Mišića 4
Riznica	Radomira Putnika 6

POŽAREVAC

Delfi knjižare 26	Stari korzo 2

RUMA

Konan – Đuro Šušnjar	Veljka Dugoševića 157

SREMSKA MITROVICA

Delfi knjižare 08	Trg Svetog Stefana 32

SUBOTICA

Gradska knjižara “Danilo Kiš”, Rudić 2

Delfi knjižare 22	Korzo 9
Delfi knjižare 35	Segedinski put 88

ŠABAC

Sova	Trg Đačkog bataljona 15

UŽICE

Delfi knjižare 27	Trg Svetog Save 46

VALJEVO

Delfi knjižare 11	Kneza Miloša 33

VRŠAC

Delfi knjižare 33	Trg Svetog Teodora Vršačkog 5

ZAJEČAR

Kaligraf	Svetozara Markovića 26

ZRENJANIN

Delfi knjižare 32 – AVIV	Bagljaš Zapad 5

Strogo (ne)kontolisani zdravstveni kartoni

"Većina naših zdravstvenih ustanova i ordinacija vodi medicinsku dokumentaciju u elektronskom obliku, iako je zakon poznaje samo u pisanom obliku. Jedan malo vispreniji haker lako može da pokupi medicinske podatke o pacijentu i da ih pusti u javnost. Niko se ne vraća na to kako je novinar dobio informaciju iz bolnice, a zakon ide naruku novinarima koji štite svoje izvore"

foto: Marko Rupena

Ko ima pristup medicinskoj dokumentaciji pacijenata i kako je moguće da u novinama osvane naslov: "Lekari došli do šokantnog zaključka: Nedi je život spasao viski", u kome se navodi zaključak neimenovanog sagovornika koji tvrdi da su "lekari u internom nalazu konstatovali da je zbog velike količine alkohola u krvi Nedino telo bilo potpuno opušteno i da njeni mišići prilikom udarca u limeni krov nisu bili zgrčeni, čime su izbegnute teže povrede". Advokat Ljubiša Živadinović, sa višedecenijskim iskustvom u oblasti zaštite prava pacijenata, kaže za "Vreme" da, po zakonu, medicinska dokumentacija mora da bude strogo kontrolisana, čuvana i obezbeđena, kao i da ne može svaki zdravstveni radnik da pristupi toj dokumentaciji.

"VREME": Kako, onda, dolazi do "curenja" informacija o medicinskim kartonima poznatih ličnosti?

LJUBIŠA ŽIVADINOVIĆ: Zakonom je definisano ko može da dobije kopiju izveštaja: pacijent i uži članovi njegove porodice, ukoliko je to potrebno za njihovo

lečenje ili da bi se sprečio rizik od nastajanja zaraznih bolesti. To načelo važi za sve pacijente, za obične ljude i javne ličnosti. Gde se javlja razlika? Naš zakon o kulturnim dobrima dozvoljava uvid u dokumentaciju poznatih javnih i političkih ličnosti posle nekoliko decenija. Medicinska dokumentacija javnih ličnosti mora trajno da se čuva, nije dozvoljeno periodično uništavanje. Naime, podzakonskim aktima regulisano je da se podaci o javnim ličnostima, pogotovo o političarima, čuvaju trajno. Arhiv Srbije ili Beograda posle nekoliko decenija dozvoljava uvid u određena dokumenta (uključujući i medicinska) ukoliko postoji pravni ili javni ili neki drugi interes. Novi zakon o medicinskoj evidenciji i dokumentaciji, koji bi trebalo da stupi na snagu 1. januara 2017, definiše rokove čuvanja pojedinih medicinskih dokumenata.

Ali, ko danas zloupotrebljava medicinsku dokumentaciju javnih ličnosti?

Do zloupotrebe medicinske dokumentacije može da dođe slučajno, nenamerno, greškom, zbog nepravilnog čuvanja dokumentacije... Većina naših zdravstvenih ustanova i ordinacija vodi medicinsku dokumentaciju u elektronskom obliku, iako je zakon poznaje samo u pisanom obliku. Jedan malo vispreniji haker lako može da pokupi medicinske podatke o pacijentu i da ih pusti u javnost. Drugi kanal je direktna zloupotreba iz ruke u ruku – neko pruža medijima podatke o pacijentima zbog ekskluzive, često bez znanja direktora klinike ili ordinacije. Dešava se i da zdravstveni radnici pričaju svojim poznanicima ko leži kod njih na odeljenju i onda ide "iz usta u ista" i na kraju ode u etar.

U većini slučajeva reč je o ljudskom nemaru, lošoj organizaciji u ustanovi prilikom čuvanja medicinske dokumentacije i poslovne tajne, i o samom odnosu prema pacijentima. Lekari i drugi zdravstveni radnici su pod službenom, medicinskom tajnom, što znači da ono što su saznali u okviru svog poziva ne smeju dalje da prenose, inače snose krivičnu odgovornost zbog neovlašćenog otkrivanja službene tajne. Zdravstveni radnici vrlo retko namerno odaju službenu tajnu. Niko se ne vraća na to kako je novinar dobio informaciju iz bolnice, a zakon ide naruku novinarima koji štite svoje izvore. I to je kraj priče. Kad bi se znalo ko odaje podatke, reagovalo bi tužilaštvo, inspekcija, lekarska komisija... Naglašavam, suština je, ipak, u lošoj organizaciji i nepoštovanju prava pacijenata na privatnost.

Više puta je došlo do neovlašćenog otkrivanja službene tajne ili loše organizacije u zdravstvenoj ustanovi. Šta sve to znači?

Lično smatram da ovo što se desilo, curenje informacije o javnim ličnostima, da ih ne imenujemo, nije slučajno niti predstavlja incident. Očigledno je da se to namerno dešava da bi se preusmerila pažnja javnosti. Jer, ja kao advokat imam službeno ovlašćenje da pristupim medicinskoj dokumentaciji klijenta, ali to ne mogu tek tako, bez procedure, a pogotovo nije moguće da neko sa strane dođe i da se to sutradan pojavi u novinama. Novine su preplavljene pričama o nesrećama poznatih ljudi. Ono što proizilazi iz medicinske dokumentacije nije pouzdano – ne mora da znači da je neko alkoholičar ako je jednog dana bio pod uticajem alkohola. Ili ako se neko drugi izlečio od neke bolesti, koja god da je, ne vidim zašto bi neko kasnije mahao njegovom dijagnozom i iznosio podatke.

Kad se to desi, šta javne ličnosti mogu da urade? Koja su im prava povređena?

Povređeno je više prava: pravo na privatni život, na informacije od ličnog značaja, načelo privatnosti. Javne ličnosti imaju privatni i javni život – iza kulisa i van terena, na filmu ili na terenu. Van očiju javnost, oni vode privatan život i u taj deo njihovog života mediji ne bi smeli da zadiru. Ako dođe do te povrede i zna se ko je to uradio, dva su puta: da se pokrene krivični postupak i kazni krivac, ili da se pokrene građansko-parnični postupak i nadoknadi šteta. U većini slučajeva ide se na parnički postupak i nadoknadu nematerijalne štete zbog nanetog duševnog bola usled iznošenja neistine, nanošenje štete u karijeri, rušenje ugleda ličnosti i porodice. U svakom slučaju, ne postoji brz i efikasan način, sudski procesi drugo traju i mediji ih prate... Zato je dobro da pacijenti znaju svoja prava i kako da se zaštite.

Možemo li da zaključimo da svi možemo da budemo izloženi zloupotrebi, i da bi sutradan u novinama neki neimenovani izvor iz bolnice mogao da tumači naš pad?

Ovo što se dešava uliva nesigurnost u naš zdravstveni sistem i u državu i stvara strah kod običnih ljudi – ko zna šta neko može da zloupotrebi protiv nas. Pogotovo što je internet preplavljen dezinformacijama i poluinformacijama, dok se na društvenim mrežama i sajtovima objavljuju neistine za kojima se kasnije vuku komentari. Mi nemamo pravu zaštitu od manipulacije te vrste, ne postoji čvrst mehanizam. Dođete do fotokopije nekog dokumenta, objavite ga na nekom sumnjivom sajtu i to se širi. Postoje određeni dogovori – snimi, presnimi, pusti na internet... Sve su to problemi koje ne umemo i očigledno nećemo da ih rešimo. ¶

BILJANA VASIĆ

Prava pacijenta

"Po Zakonu o pravima pacijenata iz 2013, doktor je obavezan da uzme anamnezu od pacijenta i prikupi sve podatke bitne za njegovu dijagnozu. Potom, lekar predlaže plan lečenja i informiše pacijenta o svim mogućim trenutnim, budućim i skrivenim rizicima prepisane terapije ili intervencije, i o toku i posledicama bolesti. Lekar je obavezan da uputi pacijenta i na alternativne metode lečenja. Ako pacijent nije zadovoljan predloženim planom lečenja i metoda, ima pravo na drugo mišljenje. Pacijent može da se obrati savetniku za zaštitu pacijenata koji prima njegov prigovor. Kancelarija se nalazi u Tiršovoj br. 1, ima ukupno tri savetnika. Pacijent može i direktno da se javi direktoru zdravstvene ustanove, zdravstvenoj inspekciji ili sudu. Pacijenti tek na kraju dolaze kod advokata, jer je to skupo. Zdravstvena inspekcija je veoma efikasna, brzo reaguje po prijavi. Pacijenti se najčešće žale na nedovoljnu pažnju lekara, tok i postupak lečenja. Ima tu i lekarskih grešaka, kad pacijenti nisu zadovoljni operacijom, naročito kad je reč o plastičnoj i rekonstruktivnoj hirurgiji – kako su mu ispale uši, nos ili neki drugi delovi tela. Takođe, ima dosta prigovora iz oblasti ginekologije, naročito kad je reč o prekidu trudnoće. Ima i obrnutih slučajeva, kad su ugrožena prava lekara – pacijenti zovu 20-30 puta u toku dana, stalno dolaze na preglede, prete", objašnjava advokat Ljubiša Živadinović.

Kilometar između demokratije

Ispostavilo se da su oba mitinga u Banjaluci bili jedna u nizu brojnih obojenih i neobojenih revolucija, arapskih i bosanskih proleća, koje su građani ovih prostora od proleća do jeseni, iz godine u godinu preživljavali kroz recepte vrhunskih majstora spin kuhinja

Za "Vreme" iz Banjaluke

Protekle subote, 14. aprila, u Banjaluci je najavljivan dan "D": na Balkanu se strahovalo od nereda u ovom gradu, "oslobađala se Srpska", a ovaj bosanskohercegovački entitet branjen je od izdajnika – "svim srcem". Snage su odmjerili "slobodni" i "podanici", "izdajnici" i "lopovi". Zabilježena su i tri napada na novinare. Jedan je na novinara RTL-a iz Zagreba, Petra Panjkotu, nakon javljanja uživo u kom je istakao da je na mitingu (skup vladajućih stranaka u Republici Srpskoj) govorio "sin još neosuđenog ratnog zločinca Ratka Mladića". Na protestu opozicije, organizovanom u Parku "Mladen Stojanović" na udaljenosti od kilometar od mitinga vlasti, govorila je kćerka Radovana Karadžića, osuđenog za ratne zločine na 40 godina zatvora. Istina, Sonja Karadžić je koji mjesec ranije sa Miloradom Dodikom otvarala studentski dom na Palama nazvan po njenom ocu.

Mnogima su nastupi ova dva govornika predstavljali i najzanimljiviji detalj sa banjalučkih subotnjih događaja.

NAJAVA APOKALIPSE

Organizatori i mitinga i protesta su zadovoljni. Posebno i zbog činjenice da je u samo nekoliko sati pređen put od najavljenog uvoda u novi balkanski rat do praznika demokratije, pa je tako Milorad Dodik, predsjednik Republike Srpske, izjavio kako su ova "okupljanja pokazala da je RS slobodno i demokratsko društvo u kojem je omogućeno svima da u miru izraze političke stavove". Nekoliko dana ranije predsjednik entiteta je izričito zahtijevao odustajanje opozicije od iskazivanja stavova. Bio je spreman poslušati patrijarha Irineja, ali samo pod uslovom da od protesta odustanu i jedni i drugi.

Na najavu opozicije da će organizovati proteste na kojima će građani iskazati nezadovoljstvo "katastrofalnim stanjem" u društvu 4. maja, generalni sekretar Saveza nezavisnih socijaldemokrata Luka Petrović priprijetio je svima koji dođu na proteste da će ih smatrati izdajnicima Republike Srpske i zakazao miting vladajuće koalicije u ovom entitetu "Srcem za Srpsku! Stop izdaji" u isto vrijeme istog dana. "Od njih zavisi da li će biti ili ne i našeg mitinga. Oni su prvi započeli", istakao je Petrović.

"Miting vladajuće većine u RS ima za cilj podršku izgradnji i stabilnosti RS kakvu žele njeni građani i za kakvu su se RS borili", naveo je generalni sekretar SNSD-a i dodao da su "protiv izdaje i podjela, te da će svi koji dođu na njihov miting pokazati da im je stalo do RS".

I tad je počelo nešto nalik na političko nadmudrivanje, koje će iz dana u dan dobijati na intenzitetu a i broju uključenih zainteresovanih strana – od lokalnih aktera do velikih igrača.

Opozicija je najprije suočena s opstrukcijom oko određivanja mjesta na kojem smije okupiti svoje pristalice. Gradska uprava Banjaluke je promptno saopštila da je vladajući Savez nezavisnih socijaldemokrata rezervisao sve subote na glavnom banjalučkom trgu – Trgu Krajine – u narednih mjesec dana, pa samim tim ovoj stranci pripada i pravo da okupi pristalice na svom mitingu. Muke oko dobijanja zelenog svjetla gradskih vlasti za mjesto na kojem mogu protestovati nastavljaju se za opoziciju. Iz Gradske uprave Banjaluka saopštava se kako je 3. maja

i izdaje

TRESLA SE GORA...: Miting, kontramiting, pod senkom parola i policije
Fotografije: Tanjug

Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci Republike Srpske izdata dozvola za korišćenje javne površine u Parku "Mladen Stojanović" 14. maja radi održavanja kampanje "Njegujmo srpski jezik".

"Kako je Savez za promjene podnio zahtjev 4. maja za korišćenje javne površine u parku, taj prostor je već bio izdat i samim tim nije bilo moguće udovoljiti njihovom zahtjevu", navedeno je u saopštenju gradskih vlasti.

Lider Narodnog demokratskog pokreta Dragan Čavić odmah je sve pristalice prijavio kao učesnike ove edukativne kampanje i najavio da će "na taj edukativni skup Savez za promjene dovesti desetine hiljada ljudi i da je time Narodna i univerzitetska biblioteka, u skladu sa zakonom, dužna da preuzme odgovornost za obezbjeđenje skupa".

Kampanja je ubrzo nakon toga otkazana uz objašnjenje direktorice Ljiljane Petrović Zečić u kojem kaže:

"Nažalost, naša želja i nastojanje da kampanju 'Njegujmo srpski jezik' predstavimo na otvorenom prostoru, i to u jednom od najljepših banjalučkih parkova, u godini kada Biblioteka obilježava 80 godina postojanja i kada upravo naš veliki jubilej obilježavamo u znaku očuvanja srpskog jezika i ćirilice, shvaćeni su od strane nekih kao politički čin koji je instruisan od SNSD-a", istakla je Zečićeva.

Ona je navela da je vrlo emotivno doživjela informacije na portalima, a koje su u vezi sa održanom konferencijom za novinare predsjednika NDP-a Dragana Čavića, sa nizom neistina izrečenih protiv Nacionalne biblioteke, kuće kulture, nauke i obrazovanja, te ne može dozvoliti da neko od studenata, učenika, penzionera i svih drugih koji koriste usluge Biblioteke, kao i zaposlenih radnika, bude na bilo koji način "povrijeđen, diskreditovan, omalovažen ili markiran kao politički plaćenik".

Na lidere opozicije vršen je pritisak da odustanu od najavljenih protesta, kao uslova da vladajuće stranke odustanu od svog mitinga. Kad je postalo jasno da opozicija ne namjerava odustati od prava na proteste, počelo je stvaranje atmosfere straha od apokalipse koja će Banjaluku zadesiti 14. maja.

FARBANJE REVOLUCIJA I PROLEĆA

Ministar unutrašnjih poslova Vlade Republike Srpske Dragan Lukač tvrdio je da je iz više izvora dobio informacije o dolasku rizičnih grupa koje bi mogle da izazovu nemire, te da su neke od njih stigle u Banjaluku nekoliko dana prije protesta. Zamisao ovih grupa i pojedinaca, prema Lukaču, bila je izazvati šire nemire koji bi doveli do zauzimanja Vlade, Narodne skupštine i ostalih institucija.

Tako su se u gradu iščekivali vehabije, Turci, ekstremisti iz Bihaća, Hrvatske, Srbije i unatoč tvrdnjama ministra bezbjednosti BiH Dragana Mektića da nema "niti jednog obavještajnog podatka da će na skupove vlasti i opozicije doći neko sa strane s ciljem izazivanja incidenata". Konkretnih informacija nije imao ni ministar unutrašnjih poslova Srbije Nebojša Stefanović. Istina, o stepenu paranoje svjedoče i podaci koje je Srbiji dostavila ruska obavještajna služba, prema čijim navodima zapadni moćnici spremaju seriju nasilnih protesta, prvo u Banjaluci i Skoplju, a na kraju i u Beogradu. Upozoreno je na pripremu novog "balkanskog rata" i nastojanje Zapada da ovog proljeća izvedu seriju nasilnih protesta u ovom regionu, najprije u Banjaluci, zatim u Skoplju, a na kraju i u Beogradu. Pojedini politički analitičari iz Srbije počeli su mahati tajnim planovima opozicije za rušenje aktuelne vlasti, a samim tim i Republike Srpske, oličenim u "Posljednjim šansama" opozicije. Premijeru Srbije mnogi u Republici Srpskoj su zamjerili što je otišao korak dalje nego što treba i pokušao da se izdigne u političkog vođu svih Srba, zanemarujući prilike i kontekst u ovom bosanskohercegovačkom entitetu, kao i činjenicu da ovaj prostor ima svoje političke vođe. Ugledni banjalučki novinar Branislav Božić je u intervjuu Alternativnoj televiziji naglasio kako Beograd nije razumio prilike ovdje a da je »

DESNA DECA LEVIH RODITELJA I U MODNOM TRENDU!

„Ova zbirka tekstova dragocena je i kao udžbenik za sve one koji bi ozbiljno da se bave novinarstvom, ako takvih još uopšte ima. Knjiga brani čast profesije i svedoči kako se u životnom opredeljenju može biti dosledan i čestit i kad je sve, pa i taj život, protiv tebe."
—iz predgovora Dragoljuba Žarkovića
856 strana, format B5, tvrdi povez

U PRODAJI!

Knjige **"Desna deca levih roditelja"** Milana Miloševića i **"Moj muški život"** Miloša Vasića, u izdanju nedeljnika "Vreme", mogu se kupiti u knjižarama navedenim u oglasu na str. 17, kao i **u redakciji Vremena** (radnim danom od 9.30 do 14.30h) i preko sajta **www.vreme.com.**

„Muškarci mogu da budu feministi i Miloš Vasić je sigurno jedan od njih. Svestan patrijarhalne kulture u kojoj je kao muškarac povlašćen, svoju poziciju koristi da razne dripce i mufljuze koji jesu seksisti – dozove pameti."
—iz predgovora Jovane Gligorijević
280 strana, format A5, meki povez

Aleksandar Vučić precijenio samog sebe nastojanjem da bude vođa svih Srba. "Nije dobro da je politički vođa u Beogradu kao ni ova predimenzionirana slika stvorena iz Beograda", naglasio je Božić.

Vučićeva čestitka svim političkim akterima i građanima Republike Srpske na iskazanom demokratskom političkom kapacitetu i potencijalu, pošto im je pred proteste i miting sugerisao da je zbog bezbjednosti najbolje da od istih odustanu, djelovala je prilično licemjerno i neuvjerljivo.

Lider najjače opozicione partije u Republici Srpskoj Mladen Bosić direktno je patrijarhu Irineju poručio da se okane politike. "Crkva ne bi trebalo da se miješa u politiku. Ukoliko SPC želi da se bavi politikom, treba da osnuje svoju stranku i da izađe na izbore", istakao je predsjednik Srpske demokratske stranke.

Ispostavilo se da su subotnji događaji bili jedna u nizu brojnih obojenih i neobojenih revolucija, arapskih i bosanskih proljeća, koje su građani ovih prostora od proljeća do jeseni, iz godine u godinu preživljavali kroz recepte vrhunskih majstora spin kuhinja.

SUDBINA I ODMERAVANJE

Ovdašnjim poznavaocima prilika bilo je jasno da u Banjaluci neće biti nereda. Razloga za strahovanje nije bilo, ali je proizvodnja straha uticala na brojne građane da se tog dana sklone iz ovog grada. Kad se tome dodaju i mjere "mobilisanja" pristalica za miting vladajućih stranaka, tako što su bili obavezni da se upišu u spiskove u gotovo svim javnim institucijama, ne samo oni koji će doći na miting već i oni koji neće, dobija se slika o brojevima učesnika oba skupa koja, zapravo, nije preslika realnog stanja i odnosa snaga.

Brojkama su licitirali svi, u zavisnosti od sopstvenih potreba i htijenja. Mnogi su bili prisiljeni doći na miting vlasti kako ne bi izgubili posao, mnogi nisu došli u park jer su strahovali ili pak u ovakvoj opoziciji nisu vidjeli alternativu. Dva su razloga koja su značajno poduprla tezu o tome da se u Banjaluci neće desiti neredi. Prvi je taj što je opozicija morala pokazati da nema rušilačke namjere i tako već u organizaciji morala je spriječiti svaki mogući incident; štetu bi trpjela samo ona u slučaju da su se na ulicama Banjaluke desili neredi. Na drugoj strani, ministarstvo unutrašnjih poslova po svaku cijenu je nastojalo održati situaciju pod kontrolom i spriječiti nasilje.

Oba skupa su obilovala nacionalnim folklorom i ikonografijom. Za razliku od mitinga vlasti, na protestu opozicije govorili su i građani, iznoseći svoje probleme i životne nedaće. Od svih političkih govora i emocionalno nabijenih političkih poruka najupečatljivija je ona sina Milana Vukelića, ubijenog prije nekoliko godina, koji je zatražio odgovor od institucija na pitanje ko mu je ubio oca.

Vlastima su upućeni zahtjevi za prijevremene izbore, koji bi trebalo da budu održani kad i lokalni u oktobru ove godine, zatim formiranje prelazne vlade nacionalnog spasa, isplate boračkih dodataka, invalidnina, dječijeg dodatka, poticaja poljoprivrednicima, stavljanje odluke o poskupljenju struje van snage, zaustavljanje davanja koncesija, rasvjetljavanje političkih ubistava i korupcionaških afera, te uvođenje prinudne uprave u Radio-televiziji Republike Srpske. Teško je očekivati da će neki od zahtjeva opozicionog Saveza za promjene biti ispunjen. U prvim reakcijama Milorad Dodik je opoziciju nazvao takozvanom, rekavši da je riječ o recikliranim zahtjevima. Pitanje je kako će opozicija dalje usmjeriti svoje djelovanje i kanalisati ispunjenje zahtjeva.

Na mitingu je predsjednik Republike Srpske govorio o tome kako je sam branio ovaj entitet, kako ničeg i nikog nije bilo sem njegove ljubavi prema Republici Srpskoj. Naljutio se na sve za koje ovaj entitet nije država, proglasio ga državom i zapjevao već dobro znanu političku himnu "Ne može nam niko ništa, jači smo od sudbine". Pratila ga je premijerka, a trenutak ovjekovječio mobilnim telefonom Darko Mladić. U drugoj izvedbi "Ovo je moja kuća" Dodika su pokušavala da prate dva ushićena Austrijanca iz Slobodarske partije, poznatije po osnivaču Jörgu Heideru.

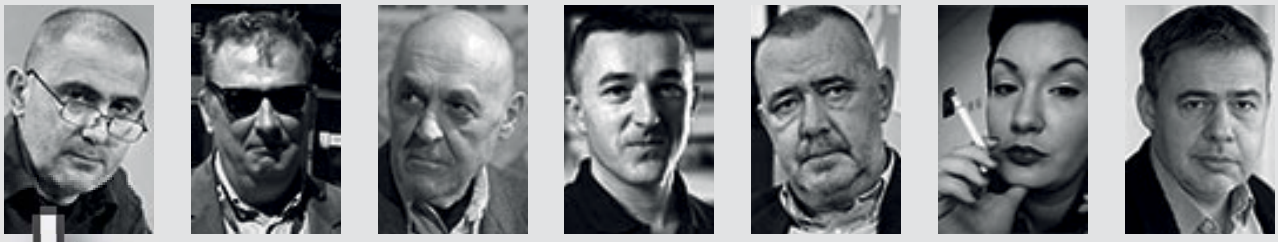
Sve u svemu, bilo je ovo odmjeravanje snaga, u svakom pogledu, političkom, pjevačkom, igranju kola, ali i pred predstojeće lokalne izbore. ¶

TANJA TOPIĆ

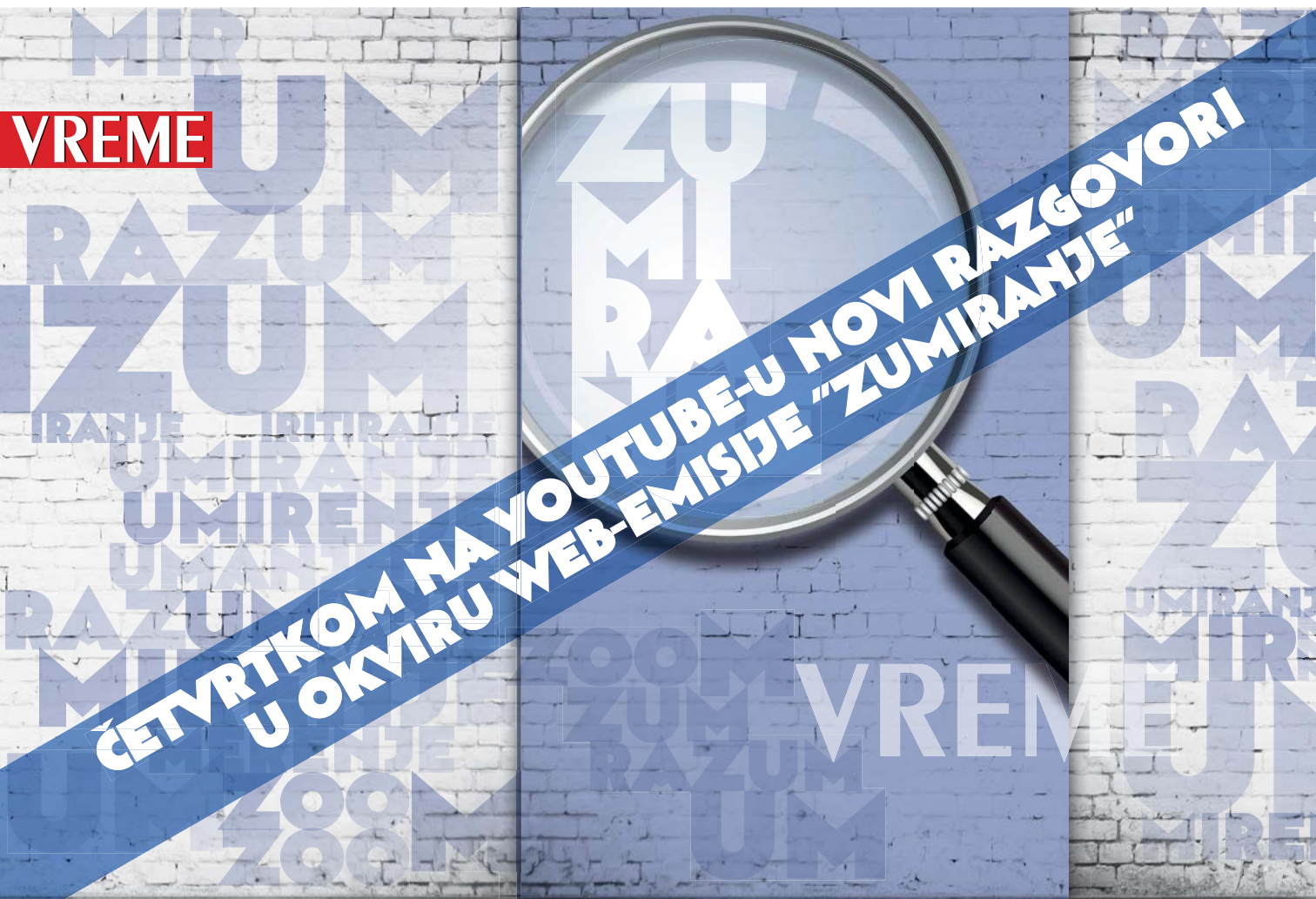
čitajte, gledajte, glasajte na

www.vreme.com

- **dnevni komentar naših urednika**
  (Švarm, Anastasijević, Vasić, Turudić, Žarković, Gligorijević, Ivanji)
- **rezultati izbora 2016. i Izborne kladionice Vremena**
- **i danas aktuelni tekstovi iz starih brojeva nedeljnika**

PRETPLATA NA PRISTUP SADRŽAJU ŠTAMPANOG IZDANJA MOŽE SE PLATITI GOTOVINOM U REDAKCIJI!
DO 44% POPUSTA!
(detalje potražite na str. 59)

Investicijama do uspeha

Na agrobiznis konferenciji "Preko polja do Evrope" govoreno je o regionalnoj saradnji, povezivanju agrobiznis kompanija, IPARD programima, izvozu i neophodnosti investicija za postizanje konkurentnosti

Foto: Davor Javorovic/PIXSELL

Druga regionalna agrobiznis konferencija "Preko polja do Evrope" održana je 15. maja u sklopu 83. međunarodnog sajma poljoprivrede u Novom Sadu, koji je ove godine okupio oko 1500 izlagača iz 60 zemalja i najznačajnije domaće privrednike iz oblasti agrara. Konferenciju su zajedno organizovali Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske, Privredna komora Srbije, Hrvatska gospodarska komora i hrvatski portal Agrobiz, a otvorili su je resorni ministri prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković i prof. dr Davor Romić. Prva tema ticala se razvoja trgovine i saradnje dve zemlje u oblasti agroprivrede, dok su druga tema bili pretpristupni IPARD fondovi i njihovo korišćenje.

"Svi smo svesni potrebe za bliskom regionalnom saradnjom u oblasti poljoprivredne proizvodnje i agrobiznisa, naročito imajući u vidu potencijal, kao i potrebe za maksimalnim iskorišćenjem proizvodnog i tržišnog potencijala proizvođača iz ovog regiona. Zemlje našeg regiona pojedinačno predstavljaju mala tržišta, ali i tržišta sa istim potrošačkim karakteristikama, što proizvođačima sa naših prostora pruža mogućnost za jedinstvenu ponudu prehrambenih proizvoda. Povezivanje agrobiznis kompanija iz regiona ne samo da obezbeđuje dovoljnu snabdevenost regionalnog tržišta, već doprinosi i boljem nastupu na svetskom tržištu", izjavila je prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković, i dodala da ministarstvo intenzivno radi na usklađivanju zakonske regulative, pripremi za konkurentan nastup domaćeg agrara na EU tržištu i stvaranju jake institucionalne baze za razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora.

Hrvatski ministar poljoprivrede prof. dr Davor Romić istakao je da će iskustvo Hrvatske u procesu pristupanja EU biti od velike pomoći Srbiji. "IPARD program koji je na raspolaganju i jednoj i drugoj zemlji predstavlja izazov, kako za proizvođače tako i za administraciju, ali stvara velike i konkretne rezultate i koristi", rekao je ministar Romić.

Panel-diskusija "Iskustva agrobiznis lidera regije" okupila je predstavnike najvećih srpskih i hrvatskih kompanija iz ovog sektora. Učestvovali su Nikola Vujačić, izvršni direktor i direktor operacija Viktorija grupe, Milorad Sredanović, potpredsednik Delta Holdinga za poljoprivredu, Žarko Galetin, direktor Produktne berze Novi Sad, Ljerka Puljić, članica Nadzornog odbora Agrokor koncerna, Olivija Jakupec, članica Uprave Podravke, i Miroslav Božić, savetnik Uprave Viro tvornice šećera.

Panelisti su se saglasili da su za uspešno poslovanje u uslovima intenzivne konkurencije na svetskom tržištu neophodne investicije. "Viktorija grupa danas izvozi preko 50 odsto svoje proizvodnje u 50 zemalja širom sveta, od čega čak 80 odsto u Evropsku uniju. Zahvaljujući investicijama koje su iznosile preko 200 miliona evra u poslednjih desetak godina, naše kompanije Sojaprotein i Victoriaoil mogu da odgovore na visoke zahteve svetskih tržišta, kako po pitanju kvaliteta tako i po pitanju efikasnosti", izjavio je Nikola Vujačić iz Viktorija grupe. On je podsetio i na važnost koju konkurentnost primarnih poljoprivrednih proizvođača ima na konkurentnost prerađivačke industrije, s obzirom na to da ova kompanija sarađuje sa preko 300 kooperanata i 40.000 poljoprivrednika.

Ljerka Puljić iz Agrokora rekla je da i Evropska unija ima problem sa konkuretnošću i da je zabluda da se samim ulaskom u EU i postizanjem tih standarda rešava problem. "Evropska unija je izgubila deo izvoznih tržišta i nije našla treće tržište, iako ubrzano pregovora i sa Severnom i sa Južnom Amerikom". Ona je među problemima u poljoprivredi izdvojila problem izvora finansiranja i nedostatak znanja. ¶

R.V.

Devedeset i pedeset posto

Kad je pustio mašinu u rad, premijer stade za mikrofon, otpi vode iz flašice, baci je prema visokim saradnicima, iako je tu bio bivši konobar Boske, sade visoki državni sekretar privrede, najspretniji, baš šoferski vešt, u hvatanju flašice bi ministar vojni

Ima nekoliko meseci kako je gospodin Vučić Aleksandar najavio posetu valjevskom "Krušiku". Najzad, prošle subote, stig'o, i obavio što se dalo obaviti. U uvodu još da se veli da je "Krušik" fabrika namenske proizvodnje, koja je i u staroj Jugoslaviji, sa blizu 10.000 radnika, bila značajna za vojnu industriju. Raspad Jugoslavije, gubitak tržišta, zastarela proizvodnja, NATO bombardovanje, uveli su "Krušik" u razne dubioze, i sveli ga na svega hiljadu zaposlenih. Sa dolaskom naprednjaka na vlast u fabriku je, za direktora, stigao Mladen Petković, koji je "sa Tomine strane", neki mu je rod ili tome slično. Poslednjih godina fabrika se unekoliko oporavlja, vele da izvoz 27 miliona dolara, ima i prijema novih radnika. Zapošljavanje je krajnje transparentno, Valjevci vele da u tu transparentnost glavni predsednik opštine Ub, Darko Glišić, kome Vučić kum, pa novi radnici u "Krušik" ne dolaze po konkursi, no sa cedulјčetom na kome je potpis Glišića, ili nekoga od SNS predsednika iz okolnih opština.

HALA JE TAMO

Reporter pred kapiju "Krušika" stig'o peške, nova tabla sa natpisom firme, zastave na jarboli, vatrogasci, portiri, u crne uniforme, s leve strane ulaza branitelji manastira Gračanice sa tablama "Ne potapajte Gračanicu"... Novinar uspešno prođe kapiju, pristigle kolege pokazaše vozilo za prevoz medijskih radnika, autobus "Alko tursa". Prođe nekoliko crnih limuzina, pred Upravnom zgradom već ministar vojni, direktor fabrike, vojna i civilna lica. Bez legitimisanja im se pridruži Mihailo Jokić – brat od Aleksa, Vučić savetnik – koji novi SNS poslanik iz Valjeva.

Novinari se spakovaše u "Alko turs" autobus, mikrofon do'vati žensko čeljade iz taj protokol: Krenućete sada, kad dođete gore, doček je ništa specijalan, ima kamen temeljac, vrlo kratko, kad završimo, molimo vas da se vratite u bus, vraćamo se u novu halu koja je tamo, i tamo ćemo imati puštanje u rad jedne mašine, možete oko mašine, pušta u rad, pritisne dugmence, obiđemo šta ima da obiđemo, i tu je obraćanje, biće direktor "Krušika" i premijer.

Kad sve bilo svima jasno, žensko protokol čeljade ode u crni audi, novinari krenuše autobusom uzbrdo. Kad se stiglo gore, ima se vidi tabla na kojoj piše "Proizvodni pogon Kapislana i rezervoar protivpožarne vode". Iza table skinut sloj zemlje, na polukružnom polju uvaljan tucanik, u sredini kvadratna rupa, iz koje vire dve lopate, gvozdena armatura. Pred rupom radnik, šlem, narandžasti prsluk, koji drži plava kolica sa malterom. Iza svega, ka jugu, linija šlem-prsluk radnika, jedan žuti buldožer. U sve to najaktivnije bilo žensko, namaknut crni šeširić, čizme na šniranje, trakasta crna kravata na belu bluzu, koje sve nešto slikavalo. Reporter bi radoznao, upita aktivno žensko, ja li je to neki performans, umetnički program, a aktivno žensko, sa crni šeširić namaknut do na desnu obrvu, umetnički odgovori da ona ispred izvođača radova, "PMC Inženjering", a bila i novinar, radila na RTS.

Dalje od one "Kapislana" table, formira se nekoliko grupa zvanica, premijer je kasnio, radnik sa malter kolicima je protresao malter, šef gradilišta je nadgledao da se malter ne stvrdne. Kako je premijer još kasnio, radnik, posle šef instrukcija, uze lopatom meša malter, postrojena linija radnika se već češala po glavi, kad, sve se okrete ka istoku. Sa istočne strane pojavi se premijer Vučić, radni bledoplavi sako, ojačan na laktovi, bela košulja, farmerke, cipele kafene.

Premijer uze da se približava, s njim direktor sa Tomine strane Petković, koji na sivo odelo, sa u rupici sakoa maramče, imađaše adekvatne, manje kafene cipele,

NAMENSKA POSETA "NAMENSKOJ": Čekanje tehničkog premijera; šlem radnici, prva lopata i podrška; autobus primeren medijskim poslenicima

Fotografije: D. Todorović

u korak i vojno obučen general Diković, ministar vojni, jedan jako dominantan, ispostavi se lično gospodin Dragan Stevanović Boske, od Surdulicu, državni sekretar u Ministarstvu privrede, kome socijalisti iz rodnog grada nudili 1000 evri ako pokaže diplomu srednje škole, jerbo oni gospodin Boske znaju kao konobara.

Kad Vučić svi prisutni nazva dobar dan, kolona stade, pa se premijer, poluglasno i glavnokomandujuće presliša, Diković približi levo uvo, Najvažnije je da se sačuva mir, svima smeta naš visok ekonomski rast... Posle s nogu zasedanja Vrhovnog saveta odbrane Vučić izdade komandu, ministar vojni Đorđević i direktor sa Tomine strane Petković na temeljac, on i Diković će aplaudiraju. Ova dvojica se dovatiše lopata, ispraziše kolica, vratiše lopate u rupu, Vučić je aplaudirao, Diković prednjačio, linija šlem radnika dade pun doprinos. Šlem gospodin, koji drž'o kolica, dobi Vučić čestitke.

Po uputstva, novinari "Alko" autobusom krenuše tamo, koje bilo dole, do nove hale za proizvodnju komora raketnih motora. Hala nova, isti "PMC" izvođač radova, unutra mašine, izložene košuljice, drugi delovi, raznih "Strela" raketa. Na metalnoj žici, kod glavne mašine, na kojoj će Vučić pritisne dugme, izložen tehnički crtež "Oganj" rakete. Reporter uze uslika dugme za puštanje u rad mašine, ona iz protokol je probala mikrofon, ponovi, Prvo se pritiska dugme, onda obilazimo, i onda obraćanje...

VEOMA ZADOVOLJAN

Žensko sa šeširić, koje bilo samo u bijelu bluzicu sa crne trake mašnicu, baš se slikavala sa "naš najperspektivniji oficir", kad, na kontra vrata hale, stupi Vučić, dovedoše ga do onu mašinu, on uze nešto zaviruje, ministar vojni ode privede Dikovića koji zaost'o, pokazaše Vučiću kroz koji prozor mašine da viri, kad sve kamere behu spremne, premijer pritisnu dugme. Svi dadoše aplauz, Vučić primi čestitke. Po programu bi obilaženje hale, izvedoše ga napolje, do druge hale, "vidi mašinu koja će biti postavljena gore".

Vratiše se na ona kontra vrata hale, opet obiđoše mašinu na kojoj Vučić pritisk'o dugme, obrada komore za "Oganj" beše završena, premijer uze pipne sjajnu komoru, ministar vojni do njega privede generala Dikovića, ovaj značajno klimnu glavom.

Kad svi klimnuše glavom, nastaviše po dalji program, jedna u crveno, iz taj protokol, dovede Vučića do govornice, dade mu flašicu sa vodom, rasporedi visoke goste u stajanje. Premijer otpi vodu, ponovo rasporedi gde ko stoji, svi staviše ruke ispred sebe u položaj pažljivog slušanja, jedino je general Diković bio u vojnici mirno stavu.

Javi se sa Tominu stranu direktor Petković, Poštovani predsedniče Vlade, želim vam dobrodošlicu... danas smo imali čast da gospodin Aleksandar Vučić, predsednik Vlade, pusti u rad mašinu... zahvalio bih se gospodinu Aleksandru Vučiću, gospodine predsedniče Vlade, dobro došli još jednom!

Vučić podiže mikrofon, pa reče da mnogo i posebno ponosan, "Krušik" je priča o borbi i neodustajanju, danas imamo rakete, bojeve glave, komore raketnih motora, sve ćemo da proizvodimo... sledeće godine ćemo biti zemlja sa najvećim ekonomskim rastom u Evropi, pokušaćemo da prvi put budemo evropski prvaci po rastu bruto proizvoda, to će značiti veće plate, veće penzije...

Kad završi, naže vode iz flašice, baci je ka visoki saradnici, najspretniji u hvatanju, baš takoreći šoferski vešt, bejaše ministar vojni, dok visoki državni sekretar privrede, gospodin od Surdulice Boske, kanda nikad ne beše konobar, ili je to bilo zato što on od ministra ima niži rang, uopšte ne bio zainteresovan za tu vrstu dokazivanja stručnosti i stručne osposobljenosti.

Onda novinari dobili reč, gospodin Vučić odgovorio na sva "Pink" i slična destabilizirajuća i razvojna mnogo teška pitanja, Sledeće godine rast četiri posto, najveći u Evropi, postavljeni ozbiljni temelji, ljudi to razumeju, zato insistira na miru, video je sreću i ponos u očima ljudi u "Krušiku"... proizvodiće rakete, i "Oganj" i "Plamen", i avionske bombe, to je uspeh...

Pa sve pitan nastavi odgovara na velike i teške teme, nekima je u interesu destabilizacija Balkana, zato najvažnija stabilnost, ponosan što narod odgovorno glas'o, što pokaz'o zrelost. Zato ćemo imati Koridor 11, sve što nismo imali decenijama, imaćemo rast, najveći rast u Evropi, što nikad nije bilo u istoriji, to niko ne može da negira, i šta ga briga da li ga neko voli, ili ne voli, ili psuje, broji se rezultat, ono što piše na semaforu, ono što će da bude u knjigama...

Na kraju, sa svi podeli zašto mnogo zadovoljan. Veoma zadovoljan što na stadionu 99 posto ljudi više, Vučiću, pederu, a onda 50 posto njih glasa za tog istog pedera. Zato što ti ljudi znaju da cene ozbiljnost, marljivost i odgovornost, zato što to viču iz strasti, da se ne zamere onome do sebe, iako ni sami ne veruju u to što viču. Kad su sami sa sobom, iza onog paravana, znaju ko brine o njima, i kome mogu da ostave budućnost svoje dece... Svi oko njega pređoše u aktivan položaj aplaudiranja, i general Diković pređe u stav voljno, uze marševski tapše u visini grudi. ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

General u biznisu

Ulazeći u KKR, Petreus se posledično našao usred medijske histerije u Srbiji, gde je naizmenično bio optuživan da ruši srpsku vladu i Aleksandra Vučića, a potom srdačno dočekivan od tog istog Vučića, uz opaske da su strani investitori dobrodošli

Mada je u Srbiji bio u centru pažnje mnogo više kao poslovni čovek, ili "onaj direktor CIA što je morao da dâ ostavku zbog seks-skandala", ove dve uloge koje je Dejvid Petreus (rođen 1952. godine) igrao u poslednjih pet godina daleko su manje od one glavne: Petreus je profesionalni vojnik od glave do pete. Od završetka srednje škole i odlaska na Vojnu akademiju američke vojske u Vest Pointu, njenog završetka 1974. sa vrhunskim rezultatima i čina potporučnika, pa do čina generala sa četiri zvezdice (2007. godine), Petreus je vojnu karijeru gradio stepenicu po stepenicu.

Tokom osamdesetih godina posvetio se obrazovanju, što je rezultovalo doktoratom u oblasti međunarodnih odnosa 1987. godine u Školi javnih poslova i međunarodnih odnosa "Vudro Vilson" pri Prinston univerzitetu. Devedesetih se vratio vojničkoj karijeri – 2000. godine već je bio brigadni general, uz prva zaduženja van Sjedinjenih Američkih Država: tokom 2001. i 2002. bio je pomoćnik načelnika štaba za operacije tzv. Stabilizacijskih snaga NATO-a u Bosni i Hercegovini, a ujedno i zamenik komandanta američke međuagencijske protivterorističke operativne grupe, koja je bila priključena NATO komandi u BiH. Nedugo potom, 2003, unapređen je u čin generalmajora, a samo godinu dana kasnije i u čin general-pukovnika. Negde u to vreme Petreus je počeo da privlači veću pažnju američke javnosti zahvaljujući svom angažmanu u Iraku, ali i stavu o tome šta bi Amerikanci zapravo trebalo da rade u ovoj bliskoistočnoj zemlji, koji se razlikovao od stava zvanične američke administracije pod Džordžom Bušom mlađim.

Naime, iako je Buš u maju 2003, mesec dana nakon pada Bagdada, proglasio da je "misija okončana", te da više neće biti značajnijih vojnih operacija u Iraku, Petreus je bio svestan svih teškoća koje čekaju Amerikance. U svom doktoratu bavio se lekcijama koje su naučene u Vijetnamu; iz tih lekcija stvorio je tzv. COIN (COunterINsurgency – kontrapobunjenički) narativ, po kome samo obuka za borbu nije dovoljna – potrebno je naučiti vojnike i kako da misle, kako da budu fleksibilni, kako da se stalno adaptiraju na stanje na terenu, uz stalno nastojanje da se osvoje "srca i duše" okupiranog stanovništva. Ovo je zahtevalo više vojnog prisustva na terenu, a to se kosilo sa već proklamovanom pobedom Džordža Buša. U martu 2007. Petreus je izjavio: "Nema vojnog rešenja za Irak. Upotreba vojne sile nije dovoljna da bi se nasilju stalo na put. Neophodno je da se u postizanje političkog sporazuma uključe i neke militantne grupe koje se sada protive vladi u Bagdadu." Mesec dana kasnije ponovo je upozorio: "Nasilje bi bilo pojačano i došlo bi do obnavljanja sektaških obračuna ukoliko bi broj naših snaga bio smanjen." Na kraju, umesto povlačenja koje je bilo najavljeno za oktobar 2007, Petreusova doktrina i njegova upozorenja su doveli do angažovanja još 30.000 američkih vojnika u Iraku, četiri godine nakon proglašene "pobede".

Nakon što je bio vrhovni komandant Multinacionalnih snaga u Iraku tokom 2007. i 2008, Petreus je u septembru 2008. bio postavljen za komandanta američke centralne komande, koja koordiniše vojnim operacijama po celom svetu. Ipak, nije tu završio svoju vojnu karijeru, već je morao da siđe stepenicu niže i da ode na žarište, u Avganistan. Sredinom 2010. Barak Obama je predložio Petreusa kao naslednika generala Stenlija Mekristala, koga je razrešio zbog neprimerenih izjava i "podrivanja civilne kontrole vojske". Ovim su bila okončana govorkanja da bi general mogao da se kandiduje za predsednika na izborima 2012. No, Petreus nije dugo ostao glavnokomandujući u Avganistanu – 2011, nakon 37 godina, završava aktivnu vojničku karijeru pošto ga je Obama u aprilu predložio za direktora Centralne obaveštajne agencije (CIA). Američki senat je u junu ovaj predlog jednoglasno prihvatio.

SEKS-SKANDAL

Koliko god da se Petreus izvanredno snalazio u vojnim vodama, toliko je njegov posao "u civilu" prošao neslavno. Nešto više od godinu dana nakon što je u septembru 2011. preuzeo funkciju direktora CIA, Petreus je bio prinuđen da podnese ostavku. Razlog – generalova, kako se tada saznalo, ljubavnica, a do tada biograf, Pola Brodvel, bila je ljubomorna – bezrazložno, ispostavilo se – na generalovu poznanicu Džil Keli, kojoj je slala preteće poruke da se kloni Petreusa. Keli je ovo prijavila Federalnom istražnom birou (FBI). FBI je "ušao" u komunikaciju Pole Brodvel i imao šta da vidi – na hiljade mejlova koje joj je general Petreus slao. Dejvid Petreus, koji je od 1974. bio u braku sa Holi Nolton, nije ni probao da se brani: "Nakon 37 godina braka doneo sam izrazito lošu odluku upuštajući se u vanbračnu vezu", izjavio je, dajući momentalnu ostavku. Međutim, nije se sve na tome završilo. Postojale su sumnje da je FBI namerno odugovlačio sa objavljivanjem svojih saznanja, kako ne bi uticao na predsedničke izbore – FBI je vodio istragu još od leta 2012, a saopštio svoje nalaze tek nekoliko dana nakon što su u novembru 2012. održani izbori. Takođe, govorilo se i da je sve bilo objavljeno kako bi se napravio pritisak na Petreusa da podnese ostavku zbog pogibije američkog ambasadora i još trojice službenika u Bengaziju u Libiji – četvoro Amerikanaca su ubili radikalni islamisti prilikom napada na konzulat SAD u ovom gradu, a, navodno, CIA nije reagovala i ignorisala je više upozorenja da bi trebalo zaštiti američko diplomatsko osoblje zbog mogućih napada Al kaide.

No, ostavka nije bila sve što je snašlo Petreusa zbog ove vanbračne afere.

Foto: Reuters

General u penziji je bio i krivično gonjen, zato što je omogućio Poli Brodvel da ulazi u njegovu CIA elektronsku poštu – istraga je pokazala da je Brodvel na svom računaru imala strogo poverljive obaveštajne materijale, a ujedno je Petreus i lagao federalne agente da joj nije dao nikakve poverljive podatke. Ipak, na kraju je za ovo otkrivanje poverljivih dokumenata dobro prošao – mnogo bolje od, na primer, Bredlija Meninga. Zahvaljujući nagodbi sa tužilaštvom, Petreus je dobio dve godine uslovne kazne i novčanu globu od 100.000 dolara.

BIZNIS

Nešto više od pola godine nakon izbijanja skandala, Dejvid Petreus nalazi novi civilni posao: KKR (*Kohlberg Kravis Roberts & Co.*), američka multinacionalna investiciona kompanija osniva ćerku firmu KKR global institut u maju 2013, i poziva Petreusa da postane njen direktor, što on prihvata, a krajem 2014. postaje i partner u KKR. Već u oktobru 2013. KKR postaje zanimljiv za medije u Srbiji – ova investiciona kompanija za 1,2 milijarde dolara od kompanije Mid Jurop partners, takođe investicionog fonda, kupuje većinski udeo Junajted grupe, u okviru koje posluje SBB Telemah grupa. U trenutku kupovine, SBB ima natpolovično tržišno učešće i najveći je operator distribucije medijskih sadržaja u Srbiji, sa oko 800.000 korisnika, a na nivou regiona – pošto Grupa posluje u svim zemljama bivše Jugoslavije – SBB Telemah grupa brojala je oko 1,7 miliona kablovskih pretplatnika i korisnika interneta, satelitske televizije, fiksne i mobilne telefonije; tu su se nalazili i Total TV, Sport Klub, Sinemanija i dečji kanal Ultra.

Odmah je najavljeno da će KKR, kao novi vlasnik SBB Telemah grupe, osnovati N1 televiziju koja će imati podršku CNN. Međutim, tajming je pomalo haotičan – nema ni tri meseca od rekonstrukcije vlade, u kojoj je "rekonstruisan" i dotadašnji ministar kulture i informisanja Bratislav Petković, a postavljen Ivan Tasovac. Ovo ministarstvo je u ovim trenucima zaduženo za Zakon o elektronskim medijima i Zakon o javnom informisanju u medijima, a u prvobitnim Nacrtima postoji problem za još nerođenu televiziju N1: oba nacrta zakona predviđaju da nije dozvoljeno da distributeri/ »

operateri imaju sopstveni informativni program, kako ne bi dolazilo do zloupotrebe i favorizovanja sopstvenih kanala nauštrb drugih.

U novembru 2013. "Blic" prenosi pisanje "Fajnenšel tajmsa" kako CNN vrši pritisak da se izmene po N1 nepovoljni članovi zakona. I zbilja, kada je u avgustu 2014. Skupština usvojila pomenuta dva zakona, ni u jednom nije bilo spornih članova. U decembru 2014, "Vreme" je objavilo tekst "Medijska i šira slika" u kome je predstavljeno istraživanje Medija observatorija, regionalne organizacije civilnog društva koja se bavi monitoringom integriteta medija i medijskih reformi. U ovom tekstu se navodi da je zahvaljujući lobiranju Junajted grupe kod Evropske komisije u Briselu, u Srbiju iz Brisela vraćen Zakon o javnom informisanju i medijima sa preporukom da se dotični član 46 promeni tako da bude omogućeno distributerima da imaju i svoj informativni sadržaj. To je i prihvaćeno, a još je i pre slanja nacrta u Brisel bio obrisan sporan član 109. Zakona o elektronskim medijima, po kojem nije dozvoljeno da "Operater pruža opšte medijske usluge i medijske usluge specijalizovane za informativni programski sadržaj". Ovim je omogućena televizija N1, ali je zakonima dozvoljeno da jedan vlasnik legalno može posedovati više televizija sa nacionalnom pokrivenošću ako one nemaju više od 35 odsto tržišta, čime je "ozakonjeno" faktičko stanje da grčka Antena poseduje i B92 i Prvu televiziju.

Mesec dana nakon što je u martu 2014. ozvaničena prodaja Junajted grupe KKR-u, Dejvid Petreus se sastao sa Aleksandrom Vučićem. Ovom sastanku je prethodio prvi od mnogih napada "Informera" na Petreusa, KKR i tada još nepostojeću N1 televiziju – Amerikanci ruše Vučića, a Petreus, bivši šef CIA, ima zadatak da spusti premijerov rejting. Varijacije ovih napisa do danas se periodično pojavljuju u "Informeru", a često u ovome tercira i "Politika". Nedelju dana kasnije, Vučić je Petreusu rekao da su investitori, a time i KKR, dobrodošli u Srbiju, mada je pre toga, kako je prenela "Politika", "jednom prilikom novinarima poverio kako veruje da američka televizija dolazi kako bi ga 'rušila'".

Tokom 2014, KKR je kupio produkcijsku kuću Grand, a pojavljivala su se pisanja i da će kupiti Denjub fuds grup (Knjaz Miloš, Bambi, Imlek), međutim, ova kompanija je prodata kompaniji Mid Jurop partners, upravo onom investicionom fondu od koga je KKR otkupio Junajted grupu, odnosno SBB Telemah. "Informer" sredinom godine objavljuje da je "završena" priča o prodaji B92 i Prve KKR-u, kao i da je ovaj fond kupio 49 odsto digitalnog dela Ringijera u Srbiji, odnosno sajtove "Blica", "Alo-a" i 24 sata ("Novi američki napad na srpske medije"). U oktobru 2014. televizija N1 počinje sa radom, i to na spektakularan način, objavljujući ekskluzivni snimak sukoba pripadnika Žandarmerije sa Andrejem Vučićem, Predragom Malim i dva člana njihovog (zapravo premijerovog) obezbeđenja.

U prvoj polovini 2015. SBB saopštava da je preuzeo kompaniju Eunet, nastavlja se pisanje "Informera" da KKR kupuje grčku Antenu, što prenosi "Politika", a tabloid dodaje i "zainteresovanost" za Studio B, i da je to sprega KKR i Demokratske stranke. Polovinom godine prvi put se u javnosti obznanjuje da je KKR zainteresovan za otkup nenaplativih kredita privrede od banaka. "Oni nam nude prilagođena rešenja, da se napadne stanje preduzeća i njihov kvalitet, odnosno da u firmama koje ne servisiraju kredite napadnu problem menadžmenta, a paralelno napadaju i finansijsku stranu. Svi dobro znaju da je loš menadžment često jedan od glavnih razloga što je firma ušla u finansijske teškoće", rekao je u junu 2015. ministar finansija Dušan Vujović. Stručnjaci su govorili da je reč o dobrom rešenju, svakako mnogo boljem od osnivanja nove banke u koju bi ušli svi loši krediti, čime bi zapravo svi građani učestvovali u vraćanju tih dugova. Sa druge strane, govoreno je, kupovinom ovih kredita KKR bi odjednom stekao veliki uticaj i na privredne i na finansijske tokove u zemlji.

Kraj 2015. obeležava "državni udar" u kome učestvuju izvršna vlast i narodni poslanici sa liste SNS koalicije, u sprezi sa medijima – Pinkom i "Informerom" posebno, uz ponovno terciranje "Politike" – i to kao posledica kratkotrajnog "preumljavanja" uređivačke politike lista "Kurir", koje je prekinuto sa početkom izborne kampanje. Uz "Kurir" i "Danas", televizija N1 i "bivši šef CIA" Petreus su na najvećem udaru, uz teške optužbe za "rušenje Vučića" – histerija je tolika da je odlazeći američki ambasador Majkl Kirbi bio prinuđen da pozove na sastanak urednike političkih rubrika beogradskih medija, kako bi im saopštio da ne ruši vladu niti Vučića.

Uz "Kurir" i "Danas", televizija N1 i "bivši šef CIA" Petreus bili su na najvećem udaru, uz teške optužbe za "rušenje Vučića" – histerija je bila tolika da je odlazeći američki ambasador Majkl Kirbi bio prinuđen da pozove na sastanak urednike političkih rubrika beogradskih medija, kako bi im saopštio da ne ruši vladu niti Vučića

Napokon, početkom maja ove godine, Vučić i Petreus se ponovo sastaju. Pored Vučića nije bilo nijednog ministra, ali jeste sedela guvernerka Narodne banke Srbije Jorgovanka Tabaković. Ponovo je saopštenje nakon sastanka bilo šturo – da je reč o rešavanju nenaplativih kredita – ali, kako je "Politika" pisala, "suština sastanka bila je preuzimanje prezaduženih preduzeća", i baziranje njihovog restrukturiranja i oživljavanja poslovanja, tamo gde je to moguće. Prema saznanjima "Politike", KKR je zainteresovan za kompanije Miroslava Bogićevića, Gorana Perčevića i Željka Žunića, i rukovodiće se kvalitetom kolaterala kojima su kompanije garantovale vraćanje kredita, a jedna od kompanija za koju bi KKR mogao da bude zainteresovan je upravo – "Politika", pošto, prema pisanju ovog lista, Bogićević još ima 50 odsto udela u vlasništvu "Politike NM". ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Odgođena lektira

Nemam snage da zaronim u najnovije delo Z. Ćirjakovića, nisam toliki automazohista, a u bespuću interneta ugledao sam i najavu Ćirjakovićevog ćiriličnog odgovora Bori Ćosiću: "Nacionalna ili nacifikovana penzija?" Kakva veličanstvena igra reči, kakvo područje, kakvo gumno za obračun sa jednim od najdarovitijih (uz Vinavera i Crnjanskog) korisnika i tvoraca srpskohrvatskog jezika! Nije dobar ni stopostotni Srbin, živi u Berlinu, prima nacionalnu penziju, i to ne hrvatsku nego našu, a iz takorekuć rodnog mesta nacizma zamjećuje u Srbiji natruhe toga zla – pa kako da zvezda "Politike", autoteoretičar medija, ne nazove piščevu penziju nacifikovanom (zašto ne autonacifikovanom)?!

Nisam bio srećan kad sam među dobitnicima apsurdne, nepravedne i protivustavne apanaže ugledao i ime Bore Ćosića, ali sam pišući uzaman u nekoliko navrata protivu ove meni nemile pojave ispoljio ipak izvesno razumevanje za primaoce: žive dugo u uverenju da daju mnogo više nego što im zajednica uzvraća i prihvataju – neko pod stare dane, neko u naponu kak se veli snage – da se država iskupi odajući im priznanje i šaljući im svakog meseca pedeset hiljada dinara!

Uporeditati Ćosićev opus sa postignućem ma kojeg nacionalnog penzionera uvek će ići u korist malenog Bore, budućeg učenika prvog razreda, kako sebe autor opisuje na jednom mestu u "Tutorima"

Kao teoretičar zabrazdio sam tako daleko da sam se javno pitao: čekaj, šta, dođe nadležnima odnekud u glavu da je tvoje delo, takozvani Živkove, od izuzetnog značaja za domaću etiku, književnost i prosvetiteljstvo, i ponude ti nacionalnu penziju, šta bi ti?! Polizao bi sve što si škrabao, skočio bi sebi u usta, okrenuo bi ćurak naopako i ćutke bi, potuljeno uživao u priznanju i bratskoj potpori?!

Napisao sam da bih u nekom trenutku svog dijalektičkog razvoja možda i prihvatio da mi Grad da stan gde bi mi poštar donosio nacionalnu penziju, a ja pod starost sviram bluz skale ne hajući za susede koji su svoje stanove kupili... Da, možda bih se polakomio, ali država ne sme da me vovede vo iskušenije, dapače, dužna je da me obeshrabri ako konkurišem za novac ili stamb. jedinicu (jer mi, eto, moja umetnost ne obezbeđuje komfor kakav zaslužujem i kakav priželjkujem). – Prijatelju, treba da mi kaže država, umetnošću se baviš na vlastitu odgovornost, plaćene će ti biti, pa i to samo ako ti se posreći, tek neke od tvojih veština i usluga, one za koje ima ko da odreši kesu, u tvom slučaju medijski magnat, neko ko postaje svekar, ili neko ko se raspištolji u gostioni! Na novac koji marljivo iskopavaš tom trzalicom od roga madžarske krave ne plaćaš porez, ogrezao si u neoporezovani keš, prema tome: pevaj! I sevaj! O penziji ne snevaj!

♦

Država stalno greši i stalno krši ustav, i predlozi da se spisak dobitnika nacionalne penzije stručno, savesno i pošteno pročešlja i pročisti – besmisleni su: ne može se usavršiti nešto što protivureči logici, etici i zakonu. Penzija (nacionalna) ne sme da se dodeli nikome, pa ni B. Ćosiću: u mome umalo ne rekoh izbegličkom kuferu je devedeset druge bilo mesta za "Tutore", dok su silne moje košulje, gramofonske ploče, baterijske lampe, zajedno sa delima Fukoa, Kavafija, A. Mišoa, Ahmatove, Bloka i drugih, morale da ostanu u Lozničkoj (knjige je možda čitala tadašnja lektorica "Vremena", Jasna F., Sarajka, koja je nemajući u Beogradu ni stan ni nacionalnu penziju ostala da čuva kućicu moje tetke Novke nakon mog autoegzodusa).

Uporeditati Ćosićev opus sa postignućem ma kojeg nacionalnog penzionera uvek će ići u korist malenog Bore, Lazinog sina, ali zahvalnost našeg naciona oličenog u državi ne bi se smela ovako ispoljavati: nacionalnu penziju bi kao i SANU trebalo ukinuti jer je reč o atavizmu, idolopoklonstvu, državnoj snobovštini i rasipništvu.

♦

"Vreme" nema čitulje, ali ja imam. Umrla je moja komšinica iz Farkaždina Nada Stanojević Kotlagin, starija od mene četiri godine. Nismo se nijednom videli u poslednjih četrdeset godina, živela je u Francuskoj i nisam ni znao da se dopisuje sa svojom imenjakinjom i negdašnjom najbližom susetkom (učiteljicom koja me je vodila u bioskop i vraćala me leti kroz otvoren prozor u sobu gde su mi spavali roditelji i sestra); od Nade učiteljice je druga Nada saznala da je umro moj otac, bilo je to pre jedanaest godina, uglavnom stigne mi pismo iz Francuske, Nadi je žao, seća se i mog oca i mog dede koji ju zvao uvek kad bi cedio med, davao joj je saće i med, pola stoleća docnije Nada piše: "To je jako lepa uspomena." Od tada ja šaljem pisma u Le Man, i primam redovno pisma od Nade, u svakom pismu čujem glas kojeg se zapravo i ne sećam, ali to da čujem pripovedačev glas dešava mi se samo kad čitam nekog dobrog pisca, u pismima uvek govori o svemu i samo o onome što je važno, stvarnost zacelo jeste vazda adekvatan simbol, prepiska se prošle godine proredila, ja sam popustio, ali meni to može da se omakne, Nadi ne; pre dva i po meseca pošaljem pismo, no answer, pre dve nedelje pošaljem još jedno, sad već sa više zebnje i avionom, dopišem svoju e-mail adresu, iako se tako nismo dopisivali, i Nadin sin mi na odviknutom srpskom napiše da mu je majka umrla 11. marta 2015. godine: za mene se epoha starinske prepiske završila. Unamuno, čini mi se, prekoreva nekoga što se ovome delovi pisma prometu u literaturu, Nadina pisma nisu to želela da budu, ali po moemu pripadaju epistolarnoj književnosti XXI veka. ¶

Geopolitika pesme

Fotografije: Tanjug / AP

Na upravo završenom 61. takmičenju za pesmu Evrovizije pobedila je Ukrajinka tatarskog porekla Džamila sa pesmom *1944*, a naša predstavnica Sanja Vučić završila je na 18. mestu.

Ove godine takmičenje je održano u Švedskoj, a osim tehnoloških čuda televizijske tehnike videli smo prvi put novi sistem bodovanja koji kombinuje glasove nacionalnih stručnih žirija i glasove publike. Već smo navikli da je ovo natpevavanje delom i pokazatelj geopolitičkih odnosa u Evropi, ali ove godine stvari su otišle korak dalje.

No, krenimo od pesme. Evrosong je godinama pokušavao da se oslobodi bremena svog imidža parade kiča i besmislenih pesmuljaka za sredovečnu srednju klasu. LGBT populacija odavno je prigrlila estetiku Evrosonga kao oblik univerzalnog eskapizma, svojevrsni Prajd koji će prihvatiti i milionski TV auditorijum.

Da bih zadržao političku korektnost, moram reći da je Evrosong najgledaniji ne samo među LGBT gledaocima, već decenijama predstavlja želju publike u Australiji. Ove godine, Australija je nastupila u takmičarskom delu i po glasovima žirija praktično zamalo pobedila. Proširivši se na još jedan kontinent, šou ima mogućnost da dobije globalne razmere, jer lako možete zamisliti predstavnike iz Indije ili Kine. Time postaje još bizarniji kolonizatorski aspekt – "starih članica" iz Evrope, zemalja koje ne moraju da učestvuju u kvalifikacijama. Evrosong aristokratija je preživela poput evropskih kraljevskih kuća, potpuno neosnovano.

Poslednjih godina, producenti su uspeli da se približe mlađoj populaciji, a čini mi se da smo ove godine imali pesme koje su potpuno pravljene po ključu aktuelnih pop hitova. Nemica je bila replika Keti Peri, Bijonse je imala nekoliko imitatorki, a svoje kopije dobili su i Džastin Biber, Lejdi Gaga i Adel. Jedini retro šlager izveo je Turčin koji je nastupio za San Marino – istina imitirajući Leonarda Koena.

SMENA GENERACIJA

Gledanje Evrosonga je najbolje u društvu, u atmosferi zabavne kladionice. Kada sam bio klinac, Evrovizija je bila šou za moje roditelje, gomila smešno obučenih ljudi, neverovatno glupih refrena i različitih jezika na kojima se pevalo. Žanrovski, bila je to muzika naših roditelja, sa izuzetkom nekakvih rok pokušaja. Danas je Evrosong u muzičkom smislu revija pop pesama stilski bliskih tinejdžerima: moj 12-godišnji sin nepogrešivo je prepoznavao replike pitajući se zašto da sluša kopije kada već postoje originali – proverite na plej-listama Radija S4 ili Play.

Potvrda ove generacijske smene bilo je i gostovanje Džastina Timberlejka, koji je uz prošlogodišnjeg pobednika nastupio u revijalnom delu dok su gledaoci glasali. U zanatskom smislu, Evrosong je vrhunac evropske TV produkcije. To je deo programa koji će internet teško osvojiti, jer pokazuje maksimalne mogućnosti televizije kao medija. U nekoliko nastupa sam u prvih 30 sekundi pesme izbrojao preko 20 različitih kadrova koji se nisu ponavljali. Scena je bila milimetarski precizno osmišljena sa hologramskim novotarijama i specijalnim efektima.

Sledeće godine samo očekujem da iz publike vidimo kadrove snimljene tabletom ili telefonom – što je format mlađih

Već smo navikli da je evrovizijsko natpevavanje delom i pokazatelj geopolitičkih odnosa u Evropi, ali ove godine stvari su otišle korak dalje

EVROVIZIJA 2016: Sergej Lazarev (Rusija); Džamala (Ukrajina)

gledalaca. Za sada se kadrovi iz publike i dalje snimaju klasičnom kamerom.

Međutim, osim pevanja, Evrosong prati uvek niz manjih ili većih zakulisnih afera. Bizaran detalj je recimo bila odluka organizatora da ne dozvoli predstavniku Belorusije da nastupi potpuno go, sa vukom kao pratećim vokalom. Umesto toga, on je u polufinalu samo imao golišavi intro i naravno cvrknuo je u polufinalu. Ruska članica žirija je smenjena pošto je tajno snimala probe, objavila snimak na društvenim mrežama i davala savete kako da se glasa. Bosanski tim se tukao pre odlaska u Švedsku, a naša predstavnica je diplomatski odgovarala na provokativna pitanja o crveno-crnim kombinacijama, kao asocijacija na albanske nacionalne boje.

VATERLO

Glasanje je donelo baš mnogo uzbuđenja, jer ga niko nije razumeo. Voditelji su prvo obređali turneju po studijima, razmena komplimenata i saopštavanje kome je dodeljeno 12 poena, da bi glasanje bilo kraće.

Tek onda, bez detaljne liste, saopšten je broj poena dobijen na osnovu glasova publike, što je potpuno preokrenulo rezultat i odredilo pobednika. Tako je Rusija ostala bez pobede, kao favorit, a trijumfovala je suparnička Ukrajina sa pesmom koja govori o deportaciji krimskih Tatara 1944. godine. Možda je ovim glasanjem smanjena mogućnost "komšijskog glasanja", ali je Pesma Evrovizije ostala poligon za ispoljavanje svih vrsta nacionalnih frustracija. Svoje komšijske muzičke ratove na ovoj manifestaciji već su vodili Turci i Grci, ili Jevreji i Arapi.

Priznajem da mi je čudno kada uplitanje politike u Evrosong izaziva iznenađenje. Zajednica Srbije i Crne raspala se u Sava centru kada je umesto Flamingosa pobedio No Name, zahvaljujući unisonom glasanju Crnogoraca u žiriju.

Ako se vratimo još ranije u istoriju, Korni grupa je 1974. nastupila na ovom takmičenju sa ratnom poemom *Generacija 1942* koja je govorila o herojskoj naorodnooslobodilačkoj borbi?!! Tada su pesme mogle da traju duže od tri minuta, možete misliti koliko su smorili. Te godine pobedili su neki drugi omladinci, neka ABBA, takođe sa pesmom ratničkog naziva – Vaterlo!

Vezu geopolitike i Evrosonga videli smo u jednom skeču o promociji Švedske koju do grupe ABBA niko nije šljivio. Domaćini su nas proveli kroz bogatu muzičku istoriju, jer i ova zemlja ima ozbiljne prihode od svoje muzičke pop industrije.

Za razliku od muzičkih festivala poput Exita, koji promoviše zabavu mladih iz celog sveta (uglavnom Evrope), Evrosong je na sledeću generaciju preneo tu bolesnu potrebu da natpevamo komšiju ili ga pak zakinemo za naše glasove. Evrosong je uprkos promociji tolerancije, modernih trendova, pomoći migrantima (kroz baletski nastup o Sivim ljudima koji simbolično ulaze u publiku i mešaju se s njom), uprkos proširenju na Australiju, ostao poprište sukoba vekovnih nacionalnih frustracija. Ne bih rekao da je u Švedskoj na delu bila velika zavera da Rusi ne pobede, ali se pokazalo da Evrosong u sebi ima instaliran virus – isti onaj koji potencijalno ugrožava opstanak Evropske unije. Ako je za utehu, bolje da pevaju nego da pucaju. ¶

DRAGAN ILIĆ

Poezija kao sudbina

Početkom maja umrla je Jadranka Stojaković, jedna iz niza jugoslovenskih pevačica i pevača obeleženih pesmama Duška Trifunovića. Umrla je u Banjaluci, gradu u kome postoji ulica Duška Trifunovića. Ove godine se navršila decenija od smrti pesnika čiji stihove u pamćenju čuva najveći broj govornika njegovog – i našeg – jezika

U "Nedeljniku" je prije nekog vremena objavljena anketa na temu "U čijoj ulici biste voljeli da živite". Upamtio sam da je TV voditeljka Iva Gajić rekla kako bi voljela da živi u ulici Duška Trifunovića: "Oduvek sam obožavala pesme koje je Duško svojevremeno pisao. Mnogo godina kasnije upoznala sam mog supruga, kojem je pokojni pesnik nekom tajnom vezom – ujak. Njegova majka tvrdi da je od ujaka nasledio boju očiju. Duško danas ima ulicu, čak i trg, ali ne u Beogradu." Pročitavši to onomad, upitao sam se gdje to tačno postoji ulica Duška Trifunovića. Desilo se da sam prošlog vikenda, tačno uoči sahrane Jadranke Stojaković, boravio u Banjaluci. Šetajući polako od Šehera prema centru nabasao sam na ulicu Duška Trifunovića. Gledam tu tablu, dok se kiša predomišlja da li će opet da počne da pada, a kroz glavu mi prolaze Duškovi stihovi:

Najgore je kad ti dođe da se pitaš uzaludno:
gdje su sada oni divni čarobnjaci,
što su znali da izvedu ono čudo?
Jedan cvijet, da cijeli svijet u sjenku baci.

Taj čovjek je, razmišljam, bio rođeni pjesnik. Taj je sa riječima znao i mogao sve. Taj je bio čarobnjak.

BRAVAR, ŠUMAR, STUDENT

U petom tomu izabranih djela Duška Trifunovića objavljenih 1991. godine stoji pjesnikova kratka biografija koju valja citirati u cjelini: "Duško Trifunović rođen je 13. 9. 1933. u Sijekovcu, Bos. Brod. Bio bravar, šumar i studirao književnost na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Bio profesionalni pisac, a sada radi na TV Sarajevo,

SENKE: Autoportret Duška Trifunovića sa korica Izabranih dela u izdanju Prometeja 1994. (levo) i jedna banjalučka ulica Foto: M. Bazdulj

vodeći urednik u kulturno-umjetničkom programu. Nagrađivan za pjesničko djelo." U nastavku je bibliografija koja nam otkriva da je Trifunović od svog prvenca *Zlatni kuršum* iz 1958. godine do tog trenutka početkom devedesetih objavio tridesetak knjiga. Ima nešto u kratkoj citiranoj biografiji što toliko ovaploćuje ideju o kulturi u socijalističkoj Jugoslaviji da kao da i nije čudno što se ta zemlja komotno mogla raspasti nakon što je njen pjesnik dočekao svoje izabrana djela. U septembru 1933. godine, baš u vrijeme kad se Duško Trifunović rodio, u Beogradu je, na adresi Hilandarska broj 2, po projektu arhitekte Bogdana Nestorovića, izgrađena zgrada Zanatskog doma u koju će kasnije biti smješten Radio Beograd, a s čijih će talasa, u sklopu velikog biografskog intervjua sa Milošem Jevtićem, Trifunović najdirljivije i najopširnije, a izvan čisto stihovane forme, govoriti o sopstvenom životu. U tom životu su se miješale sreća i nesreća, pa taj septembar trinaesti nije mogao da bude petak; bio je srijeda. Taj Sijekovac, to posavsko selo, jedan je od toponima s kojima je u proljeće 1992. godine započinjao rat. Sa svih radijskih i televizijskih programa grmilo se početkom tog proljeća o Sijekovcu, u ono vrijeme dok smo vjerovali da rata još neće biti, u ono vrijeme kad još nije počela opsada Sarajeva. (Kad Jevtić u martu 1997. pita Trifunovića o značaju fudbala, on se prisjeća tog vremena od prije tačno pet godina pa veli: "Zaratilo se. Moja majka koja ima 83 godine živi u Brodu, a ja sam u Sarajevu. Ja joj svaki dan telefoniram. Brod već godi, pucaju stakla. Pitam je: 'Mama, pucaju li?' 'Malo, sine, malo. Nemoj se ti sikirati ništa.' 'Znam da malo pucaju, ali koliko pucaju, kako pucaju, na koga pucaju?' 'Ne pucaju na nas. Ali, čuje se. Bogami, pucaju' Pa kažem: 'Otprilike, koliko pucaju?' 'Pa, kako da ti kažem, onako kao kada *Zvijezda* pobjedi.' Eto, moja majka je čula za *Zvezdu*, i to joj bude i mera, mera za rat.") Pa onda taj "Bos. Brod", ta dirljiva skraćenica. Sada kad to čitam, toliko je u tome poezije i toliko mira. Bos. Brod je, naravno, skraćeno od Bosanski Brod, zbog razlike u odnosu na Slavonski Brod, s druge strane Save. Kad je u oktobru 1992. godine, Vojska Republike Srpske osvojila Bosanski Brod promijenili su mu ime u Srpski Brod. Poslije Dejtona i odredbe o konstitutivnosti svih naroda na cijeloj teritoriji BiH, taj je adjektiv proglašen diskriminatorskim, pa se grad sada službeno zove samo Brod. Oni koji grad sada zovu Bosanskim Brodom, ne zovu ga tako zbog razlike u odnosu na Slavonski Brod, nego zbog potrebe da iskažu lojalnost državi Bosni i Hercegovini. Za one kojima je grad samo Brod, izostavljanje svakog adjektiva je politički korektan izraz lojalnosti Republici Srpskoj. Kad čitam Trifunovićevu biografiju, čini mi se da bi ga najbolji bilo zvati Bos. Brod, i kao bukvalni kompromis i kao pjesničko podsjećanje na zemlju *posnu i bosu da prostiš*. Reda zatim Trifunović svoja zanimanja: bravar, šumar i student. (Kad smo kod zanimanja, mala poetska digresija, Trifunovićeva pjesma *Zanimanje*:

Najbolje je zanimanje
i za stare i za mlade

Ili da rade ono što vole
ili da vole ono što rade.)

Kakvo trojstvo: bravar, šumar, student! Bravar kao Tito, šumar kao podsjećanje na "odlazak u šumu" kao suštinu partizanije i kao asocijacija na onaj vic o šumaru koji u ratu zavodi red, student kao onaj koji je "zapalio žito", student kao podsjećanje na paradigmatične jugoslovenske pjesničke biografije u kojima se mnogo češće studiralo nego diplomiralo. (Nije tada bilo današnje pijace diploma.)

TEŠKA INDUSTRIJA

Luda je to priča o bravaru iz rafinerije i fudbaleru lokalnog kluba koji u fabričkom listu objavi tri pjesme, pa te pjesme vidi novinar "Oslobođenja" Sveto Masleša. Pa on prvo tog bravara nagovara da bude dopisnik "Oslobođenja" iz Bosanskog Broda, a bravar mu kaže: Pusti to, vodi me u Sarajevo. Pa bravar dođe u Sarajevo, pređe 250 kilometara, a da nije znao ni gdje će spavati. ("To je bio najhrabriji potez koji sam napravio u dotadašnjem životu.") I nađe Duško Trifunović u Sarajevu posao u željezničkoj radionici gdje je dvije i po godine pravio vrata za vagone. A sve to vrijeme je i dalje pisao pjesme. Pa 1958, kao dvadesetpetogodi-šnjak, objavi *Zlatni kuršum*. Pa počne studira ne obustavljajući radni odnos, ali se nešto i ne oduševi fakultetskom atmosferom. Pa dobije Brankovu nagradu za »

poeziju u Sremskim Karlovcima. Pa novine objave: "Radnik pisac Duško Trifunović dobio Brankovu nagradu." I u trenutku se sve mijenja. ("I tada krene. Postao sam zvezda. Tako je bilo do 1966. godine. Kada god su kakvu priredbu otvarali, zvali su me. Kulturno-prosvjetna zajednica me uzela pod svoje. Svi, svi, svi. Čak su i u Akademiji nauka razmišljali o meni.") Do te 1966. godine u koju je pao njegov trideset i treći rođendan, Trifunović je objavio četiri knjige. Smeta mu što ga još uvijek zovu *mladi pisac*. ("Imao sam tada 33 godine! Recimo, znam šta je Aleksandar Makedonski uradio u to doba – već je bio umro. Znam i šta je Isus radio u 33 godini. Uostalom, i moj otac je umro u 33. godini. Na drugoj strani, gotovo me ubrajaju u klasike. Pričao sam o tome kako su o meni razgovarali i u Akademiji nauka... I ja se tu naljutim. Kako sam, onda, još uvek mladi pisac?!")

SUDBONOSNI DEČACI

Ako se više i nije osjećao mladim, odlučio je Duško Trifunović da oko sebe okupi mlade bosankohercegovačke pisce. Evo koja imena je pamtio poslije skoro četvrt vijeka: "Rajko Petrov Nogo, Abdulah Sidran, Stevan Tontić, Tomislav Obradović, Ahmed Muhamed Imamović, Josip Osti, Marko Vešović, Drago Jovanović, Radovan Karadžić, Avdo Mujkić, Ranko Risojević, Todor Dutina, Rade Budalić, Ljubica Ostojić, Ivan Kordić, Milan Nenadić, Branko Čučak... I još dvadesetak imena koje sam zvao zajedničkim imenom Sudbonosni dječaci." Ima u samom zvuku ovih imena i u asocijativnom odjeku koji ona danas proizvode materijala za ogroman bolanjovski roman o poeziji, životu, književnosti, ljubavi, smrti, ratu i politici. Nakon što se uspostavio kao lider i guru ove mlade pjesničke grupacije, Duško Trifunović dobiva ponudu da se zaposli na televiziji. ("Mene su 1971. godine zamolili da pređem iz Park-kafane na Televiziju.") I tu počinje onaj dio Trifunovićevog života i karijere po kome je najslavniji, tu on, naime, dolazi u kontakt sa muzičarima i pjevačima te počinje pisati tekstove za pjevanje. ("Ja sam tada smatrao – a ni sada nisam mnogo pametniji – da je pevanje, u stvari, rastezanje reči na slogove i da to nema nikakve svrhe,

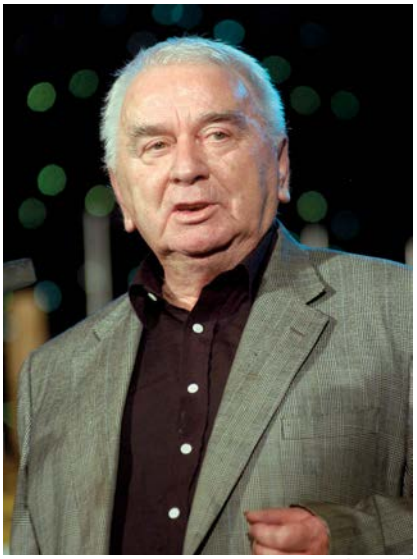

Foto: Branislav Lučić

pošto se može sasvim fino kazati sve ono što pevači pevaju. Da bi zabašurili loš tekst, mislio sam, pevači ga rastežu na slogove, pa tako, umesto da razumemo tekst, moramo da slušamo boju pevačevog glasa.") Pa je Duško Trifunović odlučio da pjevači više ne moraju da pjevaju loše tekstove pošto će im on napisati dobre. I to je sada ono zbog čega je Duško Trifunović onaj pjesnik našeg jezika čije stihove najviše ljudi nosi u svom emotivnom prtljagu, a da često i ne znaju da su njegovi. Po jednoj računici, čak 133 njegove pjesme su uglazbljene. Među njima su i *Glavni junak jedne knjige, Ima neka tajna veza, Pristao sam biću sve što hoće, Šta bi dao da si na mom mjestu, Rijeka suza i na njoj lađa, Zlatna ribica, Ne očekuj da te iko razumije, Život je maskenbal, Čovjek bez problema, Ne zaboravi me, Ti si mi bila u svemu naj, naj, naj, Ako me ikada nađeš, Glavo luda...* Među otpjevanim pjesmama je i ona što se zove *Greh*, a ide ovako:

Grešio sam mnogo, i sad mi je žao
i što nisam više, i što nisam luđe
jer, samo će gresi, kada budem pao
biti samo moji – sve je drugo tuđe

Grešio sam mnogo, učio da stradam
leteo sam iznad vaše mere stroge
grešio sam, jesam, i još ću, bar se nadam
svojim divnim grehom da usrećim mnoge

Grešio sam, priznajem
nisam bio cveće
grešio i za vas, koji niste smeli

i sad deo greha mog
niko od vas neće
a ne bih ga dao i kad biste hteli

SARAJEVO

Način i intenzitet s kojim je Sarajevo provalilo u jugoslovensku kulturu sedamdesetih i osamdesetih godina dvadesetog vijeka nezamisliv je bez Duška Trifunovića. Cijeli kompleks po kome se Sarajevo proslavilo: od Bijelog dugmeta, Indeksa i kasnije pop-rok škole preko Top liste nadrealista i televizije generalno te filma koji je vrhunce dosegao s Kusturicom do književnosti i slikarstva (saradnja s Berberom) povezan je sa Trifunovićem. Pa čak i Olimpijada koja je mit o Sarajevu lansirala u svijet danas se, između ostalog, pamti po stihovima Duška Trifunovića za koje malo ko uopšte zna da su njegovi. Onu pjesmicu koja se pjevala na zatvaranju, a čiju čudnu i naoko nezgrapnu rimu i melodiju pamte generacije i generacije Sarajlija, Bosanaca i Jugoslovena, ono *Lijepo je bilo u Sarajevu – Doviđenja u Kalgariju*, napisao je Duško Trifunović. Tih godina, a u saradnji sa Timotijem Džonom Bajfordom, Trifunović ispisuje i nekoliko desetina pjesama za emisiju *Nedjeljni zabavnik* i dodatno se etablira kao dječiji pjesnik. Trifunović je, međutim, ona vrsta dječijeg pjesnika koji prema djeci ne nastupa potcjenjivački i pokroviteljski, nego piše pjesme što su djeci zabavne i efektne, a čiju će stvarnu dubinu najčešće osjetiti i spoznati tek kad odrastu, kao u pjesmi *Kako se raste*:

Raste se tako što si sve veći
i to svi vide a ti ništa
Onda će jednog dana reći:
Pogledaj momka
gle derišta

A to se tebi odjednom svidi
pa rasteš ko da si s kruške pao
A onaj ko te voli – vidi
ne rasteš više
već si stao

I ti sad ne znaš šta bi drugo:
Godine skupljaš i ne mariš
I tako živiš dugo dugo
Ne rasteš više
nego stariš

U to doba je Trifunović također uređivao i vodio televizijsku emisiju *Šta djeca znaju o zavičaju* koja se snimala po

Tri pesme Duška Trifunovića

TAMBURICA

Noć je
i sve su ove magle zamaglile,
a samo nekog nema
kad nikog nema u maglama.

Kao da bih hteo da se ispovedam.

A zar bi bistrija bila reka,
da li bi nabujala
da u nju prospem tu pridnu života
iz svoje crne ratničke čuture
sa kojom moram preko bezvodina;

i kome to treba srpstvo naše
ako smo brankovići,
kome naše reči
ako kao zlatni kuršumi ne zaseku,
pa sjaju iz dubine
i po kap kapilare?

Dolazim da vas zavolim,
da nekog nadigram i natpevam,
a ne da o glave razbijam tamburicu.

Čak -
kada pođem pokloniću vam je;
samo ću svoj prtljag da uvežem,
njenim žicama bodljikavim -
trebaće nečim da mi grob ograde:
potrovala bi se telad grobareva
kad bi mi popasla kosu.

Ja mislim da sam ipak došao na vreme,
došao da vas zavolim,
da se natpevavamo,
da me zavolite -
pa da vam za to poklonim tamburicu.

1958.

***

Hvala što si došla,
ostani još malo
samo da se setim
zašto sam te zvao,
da mi dodaš vode
znaš da mi je stalo,
mada mogu i sam
zvao sam te zato
što nikada nikog
tako zvao nisam
sa toliko nade
da ćeš čuti avaj
hvala što si došla
lezi tu i spavaj.

***

Kad ti zađeš u godine
ja ću biti jedna blaga padina Čerata
brda prema svetim Karlovcima i suncu
ti ćeš zaći među kamenove na toj padini
gde ćeš dovoditi devojčice
sa narukvicama od beloga zlata
da plaču s tobom, a da ne znaju zašto,
a ti ćeš znati, kamen će te podsećati:

vidiš Bože, kako ti se molim,
sačuvaj mi onu koju volim"

Sremski Karlovci, jul 2004.

bosanskohercegovačkim osnovnim školama. Ponekad pomislim da nema škole u kojoj nije bio. Poslije Branka Ćopića bio je valjda prvi pisac za koga je svako dijete znalo kako izgleda. Onako sijed, na prvi pogled malo nabusit, a u stvari šeret i dobričina, izgledao je kao neki tetak koga ne sreće tako često, a koji ti uvijek da toliko veliku novčanicu da imaš potrebu da jedan ili dva puta više nego obično izustiš ono ritualno: *Ne treba, ne treba*, sve se moleći Bogu da se ovaj ne predomisli.

RAT I RASPAD

Taman što je objavio svoja izabrana djela i tako se uvrstio u klasike, Duška Trifunovića je dočekao rat. Nakon što je proveo nekoliko nedjelja u opsjednutom Sarajevu, Trifunović putuje za Novi Sad. ("Shvatio sam da Sarajeva nema kada sam video da se ruše kuće oko mene. Ja sam 22 dana bio izložen silnoj pucnjavi i samo sam čekao da neko pokuca na moja vrata. Uspeo sam jedino decu da izvučem na vreme...") Zoran Kolundžija ga je, naime, tih dana intenzivno zvao u Novi Sad, pod izgovorom da promovišu knjigu koju mu je objavio. Po sopstvenom svjedočenju, Trifunović je iz Sarajeva otišao posljednjim Lastinim autobusom. Nakon što mu je komšija javio da mu je u stan provaljeno, Trifunović kao da se oprostio od Sarajeva pa je 1997. kazao: "Ne mogu da kažem da je to moj grad, jer se gradovi dele drukčije. Niko nema svoj narod, svoj grad, svoju ulicu, dok ne umre, pa ga proglasi ulica za svoga – Uličara." Razvila se gorčina između pjesnika i njegovog grada. Oni koji su ostali u gradu zamjerili su Trifunoviću i što je otišao i što se, ako je već otišao, nije jasnije i direktnije zauzeo za njih. Zašto je išao, niko ga nije tjerao, niko ga ne bi dirao, razmišljali su mnogi, mada je tragična sudbina Slobodana Samardžića, koji je otpjevao neke Trifunovićeve stihove, u tom smislu znakovita. Mile Stojić, koji je početkom opsade takođe napustio Sarajevo, poslije rata je čak insinuirao kako je moguće da je Duško Trifunović bio među onima koje je Radovan Karadžić "zasipao materijalnim privilegijama". Nepravedno je to, jer nije Duško Trifunović, mada je mogao, ničim participirao u Karadžićevim strukturama, nego se zlopatio u izbjeglištvu, živeći neko vrijeme i u vozu i tražeći treći zavičaj, nakon što je svoj već dvaput izgubio. Čini se da poslijeratni povratak u Sarajevu nikad i nije ozbiljno razmatrao, a sudbina Jadranke Stojaković u tom mu smislu naknadno daje za pravo. Kad su odmah s početka opsade Sarajeva, snajperisti postali njeni najkrvaviji protagonisti, na Palama su preštampali Trifunovićeve stihove iz 1967. godine sugerišući da je to aktuelna oda beskrupuloznim ubicama civila:

S druge strane
jedan Snajper
istražuje slabu tačku milom gostu

Kao božje oko gleda
sakrit mu se ništa ne da

Pojedini mediji u Sarajevu su ovo jedva dočekali i proglasili Trifunovića za četničkog ideologa i onog koji slavi snajperiste koji ubijaju djecu, a tu je opaku dvostruku zloupotrebu Trifunovićevih stihova onomad raskrinkao Marko Vešović.

SAVA TIHO TEČE

Ima nečeg blago zastrašujućeg u čitanju stihova iz 1967. godine u kontekstu onoga što se desilo četvrt vijeka kasnije. Ima, međutim, jedna strašnija Trifunovićeva pjesma, a objavljena u knjizi *Slobodni pad* u izdanju BIGZ-a 1987. godine. Pjesma se zove *Genocid* i ide ovako: »

Komanda od nas traži rad
Kolona odmah se kreće
Čoveka bije žeđ i glad
A čovek čoveka neće

Okolo kruže ko gavrani
Sinovi varljive sreće
Isti ko i mi sirotani
Pa mislim – ubiti neće

Sve mislim
Neće Mene neće
Ja ništa nisam kriv
Ovo je samo kolo sreće
Ja ću ostati živ

Sve mislim
Neće Nije pravo
Mene bi bilo stid
Al niko od nas nije znao
Šta znači genocid...

Riječ "genocid" je u jugoslovenskoj javnoj retorici u drugoj polovini osamdesetih već bila neka vrsta parole. U pjesničkoj imaginaciji Trifunovićevoj, imaginaciji koja se u velikoj mjeri zasnivala na sjajnom osjećaju za rimu, ova se pjesma, može se pretpostaviti, razvila na rimovanju *stida* i *genocida*. Nebrojeno su puta u ovdašnjem medijskom diskursu u posljednje dvije decenije pomenuti i *stid* i *genocid*, a da se skoro niko, čak ni poslije Trifunovićeve pjesme, nije dosjetio da se to dvoje rimuje. Na razvalinama Trifunovićevog svijeta, kao simbol njegove nepopravljivosti, stoji danas riječ za koju "niko od nas nije znao šta znači", o čije se značenje već decenijama, evo, otimaju toliko slični *sirotani*. Između stihova *Čovek čoveka neće* i *Mene bi bilo stid* je ono što poezija može reći, izvan toga je adornovska tišina.

Kad dijete gleda geografsku kartu Jugoslavije, ono ne primijećuje republičke (sada državne) granice, nego vidi tri dominantne boje. Plavu mora i velikih rijeka, smeđu brdovitih predjela i zelenu Panonske nizije. U toj vizuri, Sijekovac u kojem je Duško Trifunović rođen i Sremski Karlovci u kojima počiva pripadaju istom svijetu i istom arealu. Njegova Atlantida koje nema leži na dnu mora kojeg nema. Ostaje jezik i ostaju pjesme, nalik na bivše ljubavi:

mračne kao oranica
žarke kao suncokret. ¶

MUHAREM BAZDULJ

Plavi krug

Da je neko u ono vreme rekao kako je Blondie najznačajnija novotalasna pojava, verovatno se ne bi dobro proveo. Ipak, mnogo godina kasnije, ovo je jedina *new wave* muzika koja se još pušta i gleda na mejnstrim kanalima: njihova slatka subverzivnost probila je sve granice, pa i istorijske

Posetimo još jednom Njujork usred sedamdesetih. Raspad grad u kome je istovremeno sve nemoguće i sve moguće. Megalopolis tadašnjeg sveta, najveći grad na planeti, sa najvećim brojem ulica i najvećim brojem izgubljenih ljudi na njima. Mesto na kome se upravo crtaju prvi grafiti. Mesto sa najviše ubistava u SAD. Mesto na kome đubretari više ne rade.

Kamioni koju tuda prolaze često mimoilaze plavušu koja ide Hudson ulicom i vozači joj dobacuju "Hey Blondie"! Deborah Harry njeno je ime, radi kao kelnerica u klubu Max's Kansas City, i sa svojim momkom, Chrisom Steinom, pokušava da sastavi bend – na osnovu reakcija kamiondžija, čini im se logičnim da grupa mora dobiti ime po najprepoznatljivijem sastojku: plavuši.

IZGLEDA SUPER U PLAVOM

Žensko oslobođenje kroz pop muziku išlo je u skokovima. Bile su tri faze – Janis Joplin je nastupila razbijački se žrtvujući za opštu stvar (potom je tom stazom sledila Patti Smith), onda je Joni Mitchell naznačila drugačiji način u kome se može biti jednako lepa i jednako intelektualna, a govoriti u ime svih, što je bilo izuzetno privlačno kao novitet, no tek je pojava Blondie donela model koji je zacrtao budućnost za sva vremena: kako istovremeno biti seksi, dostojanstven i pametan za ugled.

Rođena 1945. na Floridi, majka sa preambicioznom pijanističkom karijerom ostavila je i sa tri meseca usvojio ju je par službenika iz Nju Džersija. Deborah Ann "Debbie" Harry stigla je do Njujorka već 1968, sa svoje 23 godine, i od tad je polako postajala protagonista tamošnje kulturne scene na više načina, uglavnom povezanih sa muzičkom scenom.

Hipi fazon je tada bio na vrhuncu, pa je i Debbie odmah pokušala sa folk-rock stvaralaštvom, kao prateći vokal grupe Wind In The Willows. Imala je niz uobičajenih dnevnih ili noćnih poslova: kao sekretarica u predstavništvu BBC-ja, kao Plejboj zečica, i konačno – i najvažnije – kao kelnerica u Max's Kansas City klubu, koji je uz CBGB bio glavna tačka okupljanja najvećeg broja novih rok bendova. Bilo je to mesto na kome su se formirali ukusi i stilovi – u tom trenutku Max's Kansas City je možda više bio uporište glam rock sastava, a CBGB je polako nalazio svoj podrumski pravac kroz podršku prvim pank grupama – buduća Blondie će biti jedna od retkih koji su se inspirisali atmosferom oba kluba, pa su kao bend uspešno prolazili na oba mesta, mada je među njima vladala konkurencija, te nije baš svako ni mogao da nastupa i u jednom i u drugom lokalu.

U ključnoj, prelaznoj posthipi fazi, Debbie je nastupala kao vokal uz druge dve pevačice u grupi The Stilletos, koja se nadovezivala na devojačke pop bendove iz šezdesetih, upoznavši tu došljaka gitaristu Chrisa Steina, svog životnog i umetničkog partnera sledećih decenija. Malo dostupnih fotografija ove postave postoji, ali na njima je Debbie crnka – lik Blondie je tek trebalo izmisliti, što se desilo sa razlazom ovog sastava i susretom s producentom i kompozitorom Richardom Gottehrerom,

Fotografije: Chris Stein

Debi Hari

poznatom upravo po pop hitovima i radu sa *all-girls* postavama tokom šezdesetih, u tom trenutku u potrazi za nečim sličnim u sedamdesetim godinama. Njegovo veliko zanatsko umeće i njen super novi lik opore, samosvesne, a seksi plavuše, ono je što će ih kao ideja držati skupa tokom 1976. i snimanja debi albuma nove grupe pod imenom Blondie, za malu izdavačku kuću Private Stock Records, posvećenu jednokratnim pop hitovima.

Prvi singl – "X Offender" – prolazi nezapaženo, kao i ceo album nazvan po imenu grupe, objavljen decembra 1976. Međutim, ime Blondie je postalo dovoljno prepoznatljivo, do te mere da su koliko sledeće godine, zahvaljujući poslovnim problemima originalnog izdavača, dobili priliku za ponovno objavljivanje iste ploče kod mnogo veće kuće Chrysalis, čime dospevaju do globalnog tržišta, što je u to vreme obično značilo anglosaksonske zemlje plus Nemačka i pomalo Francuska, Skandinavija i zemlje Beneluksa.

Za divno čudo, kao i u slučaju ABBA, upravo je veliki uspeh u Australiji nagovestio svetsku slavu . Tamo je singl "X Offender" istog časa postao velika stvar, a album hit, otvarajući im velika poslovna vrata za dobijanje ozbiljnih uslova produkcije drugog albuma "Plastic Letters" (1978), posle koga je Blondie postala najvidljivije lice novog talasa u mainstream medijima.

POWER BLONDE

Prvi album "Blondie" predstavljao je potpuno osveženje na tadašnjem tržištu, jer je ponudio modernu verziju poprok benda, za koju je kritika tada koristila oznaku "power pop" – kratke, energijom nabijene melodične pesme, sa minimumom rock'n'roll pirotehnike. Sve što je bilo suprotno tadašnjim vrhunskim rokerskim dometima definisanim stadionskim prostorima i odgovarajuće grandioznim solažama, ali suprotno i tadašnjim kičasto-ljigavim pop hitićima za ubrzano zaglupljivanje tinejdž populacije.

Današnjem slušaocu ovo ne mora izgledati kao preterano brza muzika, ali u ono vreme je bilo dinamički korak ispred vremena. Osim dve udarne ("X Offender" i "Rip Her To Shreds"), većina "sporednih" pesama je naprosto odlična i govori o bendu koji posle godinu dana sviranja po klubovima zna šta radi, nadovezujući se na mitove i prevodeći ih na svoj eklektičan jezik, što je pop strategija, ali sa gardom opasnog rok benda – tako ovde nalazimo diskretne momente odavanja počasti Velvet Undergroundu, New York Dolls, Davidu Bowieju, Shangri-Las, The Ronettes, odmah pored samosvojnog minimalističkog, ubitačnog rokerskog kidanja, karakterističnog za tadašnju njujoršku školu. Ona je ovim albumom dobila isto što i prvim albumom The Ramonesa: konačnu definiciju svog pogleda na svet.

Kombinacija neodoljive slatkoće u nezaboravnom pevanju i govoru Debbie Harry, pojačana novitetom u vidu slikovitih tema na Farfisa klavijaturama Jimmyja Destrija, funkcionisala je kao stalno zategnuta protivteža Steinovim kratkim gitarskim napadima i ulično osvešćenim tekstovima, te genijalnom Clem Burkeovom bubnjanju. Ovaj kontrapunkt slatkog izgleda i gorkih reči, imao je opasan ukus stvarnog života – kroz lik Blondie kao *tough* gradske devojke koja se nosi sa svojim ranjivostima, ovde se poigravalo sa malograđanskim stereotipima koji samo što se nisu srušili: bio je to model estetike koji su u godinama što su sledile skinuli mnogi *new wave* bendovi.

ZA 50 CENTI VIŠE

Kakvi su to dani bili, rečito govori jedno svedočenje: Wayne/Jayne County, najpoznatije transrodno rok biće njujorške scene, kazuje da je na istom mestu kupovao garderobu kao i Blondie. To su bila sva ona mesta na kojima se moglo nabaviti nešto efektno, ali jeftino, ispod svake cene. U Njujorku, u to vreme, takve su bile ulične tezge i jeftine prodavnice koje su držali Portorikanci. Wayne nam u svojoj odličnoj autobiografiji "Man Enough To Be A Woman" do detalja na jednom mestu opisuje kako su te kupovine sa obaveznim »

cenjkanjem izgledale i kako je često na svojoj komšinici Blondie tokom njenih nastupa 1975–1976. viđao odevne predmete koje je tokom dana i sam razgledao na ulici. I o tom odevanju govori sa najdubljim poštovanjem: "Debbie je nosila polovnu odeću, male sandalice kakve su nosile bake, a koje je verovatno našla negde za 50 centi, i imala je mišje plavu kosu. Bio je to na delu stari njujorški fazon mangupskog izgledanja zato što stvarno nemaš novca – ali koji je postao stil."

O počecima sastava se tu piše kao skromnim, ali efektnim – onako kako i priliči bendu koji tek pokušava da bude primećen, sa prvim koncertom slučajno održanim pored mesta na kome je snimljen "Taksista"; sa redovnim nastupima u irskom pabu nasred kafane koja nema nikakvu binu; sa nedorečenom postavom, još bez klavijatura; sa lutanjem od slađanog girl sastava do čistog panka; sa *trademark* cupkanjem pevačice ispred benda dok lokalne babe i pijanci viču pevačici da malo više "meša". Debbie je na toj sceni naučila da dominira, a bend će sam reći da su prvobitno nastupali na svakakvim mestima, jer u to vreme u Njujorku nije bilo kluba u kome se svirala rok muzika na koju je moglo da se igra, što je bio njihov žanr.

Drugim rečima, Blondie su radili isto što i Ramones, pretvarajući *trashy* izgled u stav. Samo iz stopostotno ženskog ugla, čineći ženstvenost konačno moćnom u modernim vremenima.

DEVOJKA ZNA ZA BOLJE

Pravljenje Blondie imalo je značaj umetničkog, ali na duže staze – ispostaviće se – i političkog čina. Teško je danas opisati jasnim rečima svet u kome muškarci tretiraju ženu kao *nešto što mora da sluša*, ali tako je bilo. Mnogo godina kasnije, Debbie će izjaviti: "Postojala je zavera muškaraca."

Kao i mnoge devojke posthipi generacije, Debbie se osećala suviše slobodno i nadmoćno da bi postupala u skladu sa bilo čijim očekivanjima, osim svojim – ona je formulisala pravila svoje igre, stvarajući svoj lik *seksi plavuše koju morate poštovati*. U tom trenutku, to je bilo ime revolucije.

Bilo je potrebno da se pojavi devojka, i to plava devojka, pa da svet bude dodirnut prisustvom novotalasne estetike. Sve te ciničnо romantične pojave tog doba, od

Sex Pistolsa do Johnnyja Thundersa, nisu mogle da se probiju do mainstream štampe, osim kao zločinci u najavi. Tek kad su mediji sagledali činjenicu da i lepe cure to rade, odnosno da je *new wave* i ženska stvar, te da se nešto novo prelama i u devojkama, počelo je afirmativno da se piše o temi. Još jednom, muzički i modni časopisi su učinili revoluciju prihvatljivom. Sasvim sigurno se ona ne bi ni desila, da nije bilo devojčica.

KONTRA BLAJHANIH MUŠKARACA

New wave je po svemu bio ključna prekretnica u prisustvu žena u popularnoj muzici. Odjednom je, krajem sedamdesetih, bio stvoren novi ženski princip, potpuno ravnopravan u svojim očekivanjima od sveta sa muškim.

Najveće postignuće grupe Blondie – ono po kome se meri istorija – jeste u tome što je uspela da napokon proda *new wave* širokom tržištu. Odsudna bitka se vodila u Engleskoj i njenim prestonicama šou biznisa, a na tom frontu je rešeno da je primer Debbie Harry – onaj pravi primer, kako na tržištu upakovati novotalasnu estetiku, a sa njom i beskompromisnu novu ženstvenost. Potom su došli mnogi koji su mislili da je to neki fazon, čak i blajhani muškarci koji su se nazvali The Police, i cela stvar je polako počela da gubi smisao – kao da nije bilo dovoljno što su se ofarbali u plavo, njihov zvuk bio je skinut novotalasni, ali poruke nisu imale veze sa svežom kemp ironijom koja je provejavala muzikom Blondie kroz svaku pesmu, ne gaseći romantiku. Na tom frontu se vodila borba za dušu muzike, i ona je u godinama koje su sledile, naizgled nepovratno izgubljena.

POLITIKA IZGLEDA

Debbie Harry je oduvek otelotvorenje obećanja da se nešto drugačije, veliko i lepo može i nama dogoditi. Njen imidž bio je kao izgled slobode koja se može desiti, tu, iza prvog ćoška.

"Politika izgleda" na prapočetku medijskog doba i sveprisutnosti televizije bila joj je više nego jasna, zahvaljujući kratkom ranom kontaktu sa Warholom. Svetao prethodni plavkasti primer *undeground* plavuše njujorške scene, neizbežne u Max's Cansas Cityju – Cyrinde Foxe, čuvene po brakovima sa Davidom Johansenom, te Steveom Tylerom – bio joj je svakodnevno pred očima. Ali ona je tražila nešto drugo, a ne da bude uvažena članica rokenrol VIP ergele; nije imala mnogo uspeha ni kod Warhola, kao da nije mogla da se uključi u njegov koncept velegradske dekadencije. Instinkt za samoodržanjem joj je bio jači od svega toga. Bila je suviše zauzeta "pravljenjem sebe".

Često se obraćalo previše pažnje na činjenicu da je Debbie u godinama pre Blondie bila kraće vreme zaposlena kao Playboy zečica ili go-go plesačica u Union Square klubu – ali tu je svakako naučila nekolicinu stvari veoma korisnih za "pravljenje sebe", a jedna od njih je bilo poigravanje seksualnim stereotipima i ulogama, da bi se nešto poručilo, a da ne pominjemo umetnost izazovnog oblačenja ili dobrog šminkanja, tako da ne izgleda vulgarno. Sve to slilo se u personu po imenu Blondie, čim su istorijske okolnosti dozvolile. Taj novi lik iskazivao je toliko toga o novom vremenu koje je došlo – u kome je seks konačno postao vlasništvo žena.

PROTIV UKIDANJA TAJNE LJUBAVI

Nesumnjivo je prvi album Blondie doneo sa sobom svež erotičan duh, smiksan sa uličnim humorom – kao ukrštanje Ramonesa i ABBA – kad se danas sluša, ostavlja nas zaprepašćene vrcajućom pozitivnom životnom energijom, koje nigde nema više oko nas. Postoji nešto duboko uznemirujuće u ovom nestajanju erotike iz svakodnevnog života i rastu pornografije – verovatno namerno, jer se mistika erotike ne može zapakovati & prodati tako uspešno kao golo telo i suva akcija. Bilo šta tajnovito i pomalo misterioznо nema taj *shock value* potreban za instant uspeh na tržištu. I tako počinjemo

da shvatamo da je *ukidanje tajne* kao takve, pravi cilj tržišne demokratije kakva nam se nudi u današnje vreme kao najidealnije društvo svih vremena – ali u njoj svi znaju sve o svima, i zabranjeno je imati bilo kakve sanjarije koje se ne mogu zadovoljiti.

Međutim, upravo je to osnova vredne pop muzike: ona nam omogućava da kroz nju odsanjamo svoje snove, da dotaknemo ono o čemu samo maštamo, da proživimo neki drugi život. Ta drhtava mala iluzija da se može drugačije postojati – koja razlikuje ljude od potrošača – ono je što nedostaje u današnjoj pop muzici i u današnjem svetu. Danas se, naime, ne može drugačije postojati.

Ovog časa na Youtubeu možete naći i slobodno preslušati prva dva albuma grupe Blondie, ali obratite pažnju: na oba su dežurni internet cenzori obrisali po jednu pesmu, koja se nekom učinila suviše smelom. Nadam se da ćete biti dovoljno zainteresovani da sami ustanovite šta je smetalo novom lažnom moralu.

FANOVI, ISKRENO

Jeffrey Lee Pierce iz Gun Cluba sa obožavanjem je vodio njen fan club (a njegov najbolji drug Kid Congo Powers fan club Ramonesa), Madonna je navodi među presudnim uticajima. Warhol će se kasnije odužiti fascinaciji Debbie Harry blistavim portretom, akrilikom na svilenom platnu iz 1980, jednim od njegovih najcenjenijih poznih radova – stavljajući je još tad u red pop ikona najvišeg reda. Blondie su postali, u međuvremenu, deo Rock'n'roll Hall of Fame (2006), priznati kao momenat prekretnice u popularnoj kulturi.

U godinama koje su usledile, subverzivno, a emotivno, Blondie je menjala živote svojim delikatnim dodirom, i beskompromisnim stavom, nikad ne štedeći na sebi, sve do negde 1982, otprilike u isto vreme kad se i ABBA raspala... Bio je to odloženi kraj epohe u kome je pop muzika još bila stvar koja se pravila zanatski, na talenat, svojim rukama, telom, i osmehom.

Fanovske zabeleške kažu da je boja njenih očiju zelena. Verujte promoteru koji ju je u oči gledao: ljubičaste su. Ili se bar tako činilo u jedno davno beogradsko prepodne. U stvari, oči onih koje volimo uvek su onakve kakve nama odgovaraju. ¶

DRAGAN AMBROZIĆ

Inventarska kutija

Mapiranje stvari iz svakodnevnog života, intimnog ženskog okruženja, karakteristično je za rad Marije Dragojlović. Tokom čitavog svog stvaralačkog opusa ona pokušava da kroz lični pogled otkrije svet malih stvari, skrivenih, skrajnutih predmeta i osmišljenom umetničkom koncepcijom prošlost učini vidljivijom

U Muzeju grada Beograda u Resavskoj ulici otvorena je izložba umetnice Marije Dragojlović "Fragmenti vremena". Izložba u organizaciji Kulturnog centra Beograda koju Beograđani mogu da posete tokom maja, premijerno je prikazana u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine u Novom Sadu prošle godine, a kustoskinja ovog projekta bila je Svetlana Mladenov.

Marija Dragojlović je prisutna na likovnoj sceni od sredine sedamdesetih godina prošlog veka i predstavlja jednog od njenih najznačajnijih i najupornijih protagonista. Mapiranje stvari iz svakodnevnog života, intimnog ženskog okruženja, karakteristično je za njen rad. Tokom čitavog svog stvaralačkog opusa, pokušava da kroz lični pogled otkrije svet malih stvari, skrivenih, skrajnutih predmeta i osmišljenom umetničkom koncepcijom prošlost učini vidljivijom. Tako je i na ovoj izložbi. "Fragmenti vremena" su podeljeni na četiri celine, četiri teme kojima se umetnica bavi.

To su *Fotografije sa letovanja iz porodičnog albume* i *Razglednice – zalazak sunca, Mramorno more i Serenissima.* Sve prezentovane radove autorka je realizovala tokom poslednjih pet godina, razvijajući ideju vrednovanja memorije, porodične istorije i lične impresije. *Fotografije sa letovanja* direktno se nadovezuju na ciklus "Nostalgija" koji je predstavila u Likovnoj galeriji KCB 2005. godine. U oba ciklusa ona bira stare porodične fotografije, njoj posebno značajne, i od njih kreira jedinstvene i idealizovane prizore iz prošlosti, dajući im gotovo uzvišeni značaj.

RADNI PROCES

U ciklusu "Serenissima", gde se bavi "analizom" Venecije, između ostalog i tamošnjeg centra savremene umetnosti, »

FRAGMENTI VREMENA: Jadransko more

Zalazak sunca

Serenissima

kultnog lokaliteta koji autorka kontinuirano posećuje i iznova upoznaje, voda se pojavljuje kao primarni motiv pojedinih radova, uz prikaze kamenja, neba, zvonika, anđela. Za razliku od prethodnih ciklusa u kojima svakodnevni prizori dobijaju uzvišeni značaj, u radu "Serenissima" simboli uzvišenosti koji se u gradskoj vrevi koju u Veneciji stvaraju turisti, gotovo i ne vide, a istovremeno su simboli dostojanstva Grada, umetnica promišljenim izborom detalja i netipičnim kadriranjem kreira sekvence realnosti. Za ovaj rad koristi fotografije koje je sama snimila. U radu "Mramorno more", koristi kontakt kopije filma iz 1984. koji je izgubljen.

Umetnički proces kod svih izloženih radova je isti: prvo se predložak, bilo to porodična fotografija ili razglednica podvrgava velikom uvećanju u proporciji predviđenoj za izlagački format, potom na takvoj podlozi umetnica pristupa strpljivom i verovatno dugotrajnom kolorisanju motiva pastelom i olovkama u boji, zatim sledi određivanje optimalnih uglova, zumiranje ili isecanje krupnih kadrova, spajanje pojedinačnih scena u serije, da bi se pri okončanju ovog postupka skromni crno-beli predložak, podvrgnut modifikacijama i transformacijama specifičnog slikarskog procesa, izdigao od intimnog relikta do javnog objekta namenjenog percepciji i recepciji finalnog umetničkog produkta. "Ceo operativni proces od prvobitne zamisli do realizacije, zajedno sa projekcijom slajdova i zaključno sa inscenacijom postavke, transformacija uloge prostora i udela vremena u rasponu od dugog, jedino umetnici znanog usamljeničkog rada u ateljeu do vremenski brzo prolazne muzejsko-galerijske prezentacije, sve to planski je investirano u nastanak i odvijanje ovog umetničkog projekta, tek kao takav traži da bude iščitan u svom mogućem temeljnom značenju", piše u katalogu novosadske izložbe profesor Jerko Denegri.

MISTERIJA UMETNOSTI

Šta to u stvari znači? Da li su radovi Marije Dragojlović postali slike, nastale po motivima starih fotografija, ili "fotografije nastale drugim sredstvima"? Moguć je sledeći zaključak, piše profesor Denegri: "Iako na prvi pogled posve realni, gotovo do stadijuma mimezisa, ovi prizori u slikama nisu opisi realnosti, nisu dakle jezički dužnici nikakvih (starih i novih) 'realizama', nego su pre suptilne meta jezičke operacije u kojima umetnica postavlja i razrešava pitanja, šta sve danas, u vremenu dominacije masovnih medija, može da bude slikarstvo urađeno manuelno, kako da se postigne slika sa statusom unikata, a da su to ipak slikarstvo i slika što nastaju sa svešću umetnice da funkcionišu u civilizaciji totalne prevlasti tehnologije." Nadilaženje svoje primarno slikarske prakse umetnica je postigla kombinovanjem medija, fotografije, videa, ali i muzičkom podlogom kompozitorke Dragane Žarevac.

Već odavno znamo da je ekspanzija tehnologije i "tehničkih slika" u umetnosti dovela do gubitka jedinstvenosti umetničkog dela. Ali Marija Dragojlović veruje da iako ne može da izmakne agresiji predstava poreklom iz masovnih medija u svakodnevnom životu, njih ipak može da iskoristi u sopstvenoj umetničkoj produkciji, pod uslovom da joj vrati auru kao nezamenljivu osobinu svake vredne umetnosti, auru koju mora da ispuni atmosferom začudnosti, čak i metafizike, koja, kako kaže Denegri, "čuva misteriju umetnosti".

Ili, kako je napisao Branko Kukić o slikarstvu Marije Dragojlović u "Vremenu" broj 1304: "Marija Dragojlović želi da svetu vrati umetnost, da je još jednom spusti na tacnu, uprkos novim astalima i novoj posluzi. Njoj Đavo Kreacije ne da mira, iako zna da se nalazi u raskoraku: ona je savremeni umetnik zatečen između – zna da gubi želeći da dobije. Ona se našla u samom središtu vremena i prostora: gore-dole, pali-gasi, doći-poći. Sve oko nje i u njoj drhti ne pomerajući se." ¶

TANJA JOVANOVIĆ

VREME i Laguna preporučuju

Istorijske knjige

Istorija i legenda

Književna i istorijska dela koja na različite načine oživljavaju srednjovekovnu Srbiju

Istorijski romani spadaju u najpopularnije žanrovske knjige, i često se razvrstavaju po prostoru i epohi kojim se bave. Za razliku od drugih nacionalnih književnosti, kod nas je srednjovekovna Srbija iz nekog razloga retko bila tema književne obrade. S izuzetkom nekada popularnih istorijskih romana Slavomira Nastasijevića i Dušana Baranina, romana Dobrila Nenadića i po jedne drame Ljubomira Simovića i Siniše Kovačevića, teško je setiti se drugih pokušaja literarne rekonstrukcije srpskog srednjeg veka.

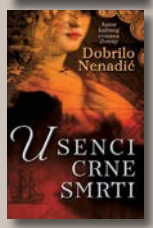

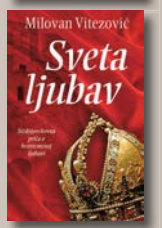
Ali, s usponom žanrovske književnosti i kod nas, odnedavno je tek ova epoha u većoj meri ušla u žižu interesovanja ovdašnjih pisaca, a zatim i čitalaca. Roman Dejana Stojiljkovića *Duge noći i crne zastave* već nekoliko godina ne silazi s knjižarskih top-lista. Radnja romana odigrava se u vreme uoči Kosovske bitke, a njegovi junaci su Lazar Hrebeljanović, Toplica Milan, Ivan Kosančić, kraljević Marko Mrnjavčević i druge ličnosti iz istorije i epske poezije. Žanrovski se ovaj roman određuje kao istorijsko-fantastični, pošto Stojiljković istoriji pristupa na način na koji su to u svojim delima činili, na primer, Dejvid Gemel ili Nil Gejmen. Da bi epohu u svom romanu uverljivo rekontruisao, Stojiljković je iščitao veći broj istorijskih studija, a prikupljeno znanje poslužilo mu je i za upravo objavljenu knjigu koju je napisao zajedno s Vladimirom Kecmanovićem. Reč je o naslovu *Nemanjići – U ime oca*, prvoj knjizi trilogije o Stefanu Nemanji iz planirane serije knjiga posvećenih srpskoj srednjovekovnoj dinastiji. Ideja za knjige o Nemanjićima potekla je od Dragana Bjelogrlića, koji je angažovao Stojiljkovića i Kecmanovića da napišu scenario za televizijsku seriju o Nemanjićima, koja je trebalo da se emituje naredne godine, kada se navršava 800 godina od krunisanja prvog srpskog kralja Stefana Prvovenčanog. Kako sredstva za snimanje serije nisu obezbeđena, Kecmanović i Stojiljković su scenario pretočili u višetomnu povest, čiji je prvi deo upravo trilogija o životu Stefana Nemanje. Prva knjiga ove trilogije, ilustrovana crtežima Dragana Paunovića, donosi priču o Nemanjinom odrastanju od dečaka do ratnika sa životnom misijom da od male Raške stvori slobodnu i nezavisnu srpsku državu. U drugoj knjizi, koja bi trebalo da se pojavi početkom jeseni, biće ispričana priča o ratniku koji postaje državnik, a u trećoj, čije je objavljivanje planirano za kraj godine, priča o državniku koji je ostvario svoje životno poslanje, napustio vlast i otišao u manastir. Za sledeću godinu autori su planirali pisanje trilogije o Svetom Savi.

Pomenimo još nekoliko romana iz „Lagunine" ponude koji se bave srpskim srednjim vekom. Dobrilo Nenadić, autor poznatih naslova *Dorotej*, *Despot i žrtva*, *Brajan* i *Roman o Obiliću*, autor je i romana *U senci crne smrti*, objavljenog u izdanju „Lagune". Glavni junak knjige je Đurđe, unuk slepog srpskog despota Stefana Brankovića. Godine 1510. on je mornar na venecijanskom trgovačkom brodu koji kraj afričke obale zatiče kuga. *U senci crne smrti* roman je o Đurđevim doživljajima, o Veneciji na vrhuncu moći, ali i o tragičnoj sudbini poslednjih srpskih despota Brankovića. Neobičnom ličnoću grofa Đorđa Brankovića (1645–1711), koji se predstavljao kao poslednji potomak srpskih despota i sanjao o obnovi srpske države, jednim delom bavi se kultni roman Radoslava Petkovića *Sudbina i komentari*. Roman Milovana Vitezovića *Sveta ljubav* pripoveda o legendarnoj ljubavi Jovana Vladimira, vladara Zete, i Teodore Kosare, ćerke bugarskog cara Samuila; u trileru *Jovanovo zaveštanje* Vanja Bulić se bavi sudbinom *Miroslavljevog jevanđelja*, dok Zorica Kuburović u romanu *Gospodarica Ana*, kroz priču o rođaci Stefana Nemanje koja se udala za pripadnika slavne venecijanske porodice Dandolo, govori o životu i sudbini žena u srednjovekovnoj Srbiji, ali i o IV krstaškom ratu, u kojem je Carigrad 1204. spaljen i opljačkan.

Pored ovih naslova, „Laguna" je objavila i četiri istorijsko-publicističke knjige o srpskim srednjovekovnim vladarima iz pera novinara Luke Mičete, bivšeg urednika NIN-a i generalnog direktora Tanjuga. To su biografske knjige *Stefan Nemanja* s podnaslovom *Rađanje evropske Srbije*, zatim *Stefan Prvovenčani – Biografija prvog srpskog kralja ili Zašto Srbi nisu katolici*, kao i *Stefan Dečanski – Biografija najnesrećnijeg srpskog vladara* i *Despot Stefan Lazarević – Biografija prvog Beograđanina*. Srpskom srednjovekovnom istorijom bavio se i Marko Aleksić, arheolog i kustos Narodnog muzeja u Beogradu, i u knjizi *Marko Kraljević* dao prvu biografiju istorijskog Marka Mrnjavčevića, rekonstruisao njegovu epohu i ponudio svoje objašnjenje kako je jedna ličnost koja se smatra istorijski beznačajnom postala centralna figura srpskog i južnoslovenskog eposa.

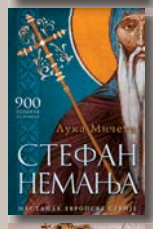

Edicija Talasi

GRUPA AUTORA

Priče o Kosovu

Priredili: ALEKSANDAR ILIĆ I IGOR MAROJEVIĆ

U „Laguninoj" ediciji „Talasi" objavljuju se tematske zbirke priča domaćih autora, a najnovija knjiga ove edicije koje će se uskoro pojaviti iz štampe za temu ima – Kosovo. Njime su se na različite načine i u različtim registrima u svojim pripovetkama bavili Vuk Drašković, Nele Karajlić, Aleksandar Ilić, Vladimir Kecmanović, Bojan Tončić, Marko Vidojković, Dejan Stojiljković, Ljiljana Dugalić, Muharem Bazdulj, Igor Marojević, Miroslav Toholj, Ana Radmilović, Vesna Kapor, Vule Žurić, Branislav Janković i Srđan V. Tešin. Priče iz ove knjige govore o vremenu u rasponu od *1389* – što je i naslov priče u kojoj dr Nele Karajlić intrigantno menja ishod ključnih istorijskih okolnosti tako da o njima odlučuju ne samo vojske već i jedan leteći ćilim – do savremene svakodnevice koja nam kroz pripovest Aleksandra Ilića opisuje kakva bi danas mogla da bude Kosovka devojka. „U zbirci je 'procvetalo hiljadu cvetova' i mnogo likova koji su, dosledno višeglasju ove knjige, takođe krajnje različiti: između ostalih, kapetan britanske vojske i svetska pop-zvezda Džejms Blant, koji je učestvovao u bombardovanju 1999, a posle uprkos odluci NATO komandanata odbio da na Kosovu napadne Ruse, srpski književni klasici Branislav Nušić i Milan Rakić, koji žive na Kosovu naoružani, sultan Murat, 'Sveti Car Lazar' i, naravno, Miloš Obilić, koji se, umesto da ubije sultana, s njim možda dogovorio, a možda dolazi i do još neočekivanijeg rešenja..."

Nobelovci

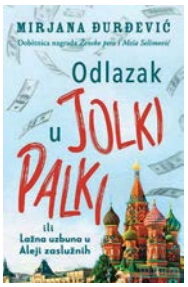
MO JEN

Smrt na sandalovom kocu

Prevod: ANA M. JOVANOVIĆ

Kada je kineski pisac Mo Jen 2012. godine dobio Nobelovu nagradu za književnost, u obrazloženju Nobelovog komiteta je stajalo: „Mešajući fantastično i stvarno, istorijske i društvene perspektive, Mo Jen je stvorio svet koji svojom složenošću podseća na svetove iz dela Vilijema Foknera i Gabrijela Garsije Markesa, istovremeno nalazeći izvor u staroj kineskoj književnosti i usmenoj tradiciji." I u ovom romanu, objavljenom 2001, sadržane su ove osobenosti Mo Jenovog pripovedačkog postupka. Pisac nas ovoga puta vodi u vreme Bokserskog ustanka, koji je 1897. izbio u kineskoj provinciji Šandung protiv uticaja zapadnih sila i hrišćanskih misionara. Istorijska slika ovog događaja jeste iskrivljena ali je i paradoksalno istinita, pošto, kako je u pogovoru knjige napisala Mirjana Pavlović, Mo Jenu nije toliko važan tačan prikaz istorijskog događaja, koliko opis složenog kineskog mentaliteta u teškim društvenim okolnostima: „Glavna junakinja bezuspešno pokušava da spase oca, znamenitog pevača lokalne opere i jednog od vođa ustanka, od laganog i bolnog umiranja posle nabijanja na sandalov kolac, a kaznu treba da izvrši njen svekar, čuveni dželat iz Gaomija. Pisac tako sučeljava dve tradicije ukorenjene u kineskoj kulturi: s jedne strane, roman sledi ritam i strukturu gaomijske opere, koja treba da sažme u sebi sjaj kineskog kulturnog nasleđa i human, neiskvaren i požrtvovan duh kineskog naroda, dok su, s druge strane, pripreme za pogubljenje i sâm čin pogubljenja opisani izrazito detaljno, živo i gotovo u teatarskom maniru, ističući svu surovost i tamu ljudskog uma. Prepletom ta dva vida 'umetnosti', koje će se na kraju romana stopiti u jednu pozorišnu predstavu, Mo Jen ukazuje na neraskidivu i katkad nerazlučivu univerzalnu vezu između jina i janga, tamne i svetle strane kako društva, tako i čovekove prirode."

Komedija

MIRJANA ĐURĐEVIĆ

Odlazak u Jolki Palki ili Lažna uzbuna u Aleji zaslužnih

Mirjana Đurđević (1956), doktorka tehničkih nauka, profesorka Visoke građevinsko geodetske škole u Beogradu i nagrađivana spisateljica, napisala je pored ostalog i serijal od sedam parodija na kriminalističke romane sa detektivkom Harijetom kao glavnom junakinjom, od kojih poslednji nosi naslov *Odlazak u Jolki Palki ili Lažna uzbuna u Aleji zaslužnih*. U njemu Mirjana Đurđević na svoj karakterističan humorno-groteskno-sarkastičan način secira srpsku svakodnevicu pričajući o tome kako žive ugledni Srbi u ledenoj, voljenoj Moskvi, a posebno Familije s Interpolovih poternica: „Detektivka Harijeta se prinudno vraća iz invalidske penzije kako bi rešila najteži i najkomplikovaniji slučaj sa kojim se usamljena, klimakterična žena može susresti: majčinu galopirajuću demenciju usred narastajuće sveopšte besparice. Ne bi li zbrinula majku u staračkom domu *Manjifiko*, prinuđena je da prodaje dušu, pokazaće se, odbeglim duhovima iz prošlosti. Kao u tipičnoj srpskoj zabludi, sve do potpunog razrešenja, novac pristiže iz Amerike, a ljubav iz Rusije." O svojim knjigama Mirjana Đurđević je jednom prilikom rekla: „U mojim romanima, bar onima iz serijala o detektivki Harijeti, postoje i zločinci i zločini. I istrage, manje ili više. Njima se bavi jedna 'poštena žena'. Dotle je sve kao u teoriji krimi žanra. A nadalje kao u našoj jadnoj praksi. Nema rešenja! Ok, 'otkrijem' ja čitaocima 'ko je ubica' – kao što i inače svi znamo ko su ovde 'ubice' – ali nikako ih ne stiže 'pravedna kazna'. Uvek ispadne da je pojeo vuk magarca. I u mojim romanima i u Srbiji. I onda to više nisu klasični krimići već satira. Opaka i pogana onoliko koliko ja imam pogan jezik. A povremeno imam, vrlo..."

Nobelovci

SVETLANA ALEKSIJEVIČ
Černobiljska molitva
Prevod: ENISA USPENSKI

Dana 26. aprila 1986, serija eksplozija razorila je reaktor i postrojenje četvrtog energetskog bloka Černobiljske nuklearne elektrane u Ukrajini, nedaleko od granice s Belorusijom. Černobiljska katastrofa najveća je tehnološka katastrofa XX veka. Posledice koje je ostavila ne samo u Ukrajini već i u susednoj Belorusiji ogromne su – preko dva miliona stanovnika Belorusije i danas živi na području kontaminiranom radijacijom, što je petina beloruske populacije. Knjiga *Černobiljska molitva* aktuelne dobitnice Nobelove nagrade za književnost, beloruske spisateljice Svetlane Aleksandrovne Aleksijevič, potresno je svedočanstvo upravo o černobiljskoj katastrofi. Reč je literarno-žurnalističkoj dokumentarističkoj knjizi, objavljenoj prvi put 1997. godine, u kojoj su sabrane ispovesti više od petsto ljudi kojima je ova katastrofa promenila život, među kojima su žrtve, spasioci, vojnici, političari, lekari, fizičari, žitelji ozračenih oblasti i drugi. „Kao u antičkom horu, smenjuju se u ovoj uznemirujućoj usmenoj hronici ruski fatalizam, stoičko herojstvo i crni humor", rečeno je o ovoj knjizi koja je spisateljici donela svetsku slavu: „Ove glasove Svetlana Aleksijevič oblikuje u romaneskne 'monologe' koji ostavljaju nepogrešiv rendgenski snimak ruske duše."

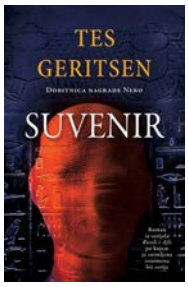
Drama

ĐORĐE MILOSAVLJEVIĆ
Sentimentalne zavere

Junaci novog romana Đorđa Milosavljevića bivše su kolege sa studija dramaturgije: Tijana, uspešna spisateljica, Ranko, neuspeli scenarista koji radi kao kopirajter u marketinškoj agenciji, i Bogdan, uspešni kritičar, kolumnista i trendseter. Ranko jednu reklamnu kampanju iskoristi da bi se potajno podsmehnuo Tijani, s kojom je pre deset godina bio u vezi. Kao da uvredu nije ni primetila, ona mu se uskoro javlja i predlaže mu da vezu obnove. Ranko je zatečen predlogom, a još više kad mu Bogdan, zajednički kolega, objasni prave Tijanine motive... „Smeštena u našu sredinu i našu savremenost, zbivanja u ovom romanu izlaze iz okvira konvencionalnih tema kojima se bavi većina naših pisaca i protkana su dobrim dijalogom i osećanjem humora, pogotovu onog apsurdnog. Veoma zanimljivo, neobično i slojevito ostvarenje", stoji u preporuci Filipa Davida za ovu knjigu, dok Srdan Golubović o njoj kaže: „Izuzetna slika jedne generacije razapete između predstave o sopstvenoj važnosti i spoznaje o pripadnosti provincijalnom svetu koji ih okružuje." Milena Marković poziva na njeno čitanje rečima: „Koja god vrata da otvoriš, tamo je vrtlog, bezdan, rupa... Možda otvoriš vrata i uđeš u svoju sobu. A možda to nije tvoja soba i ti nisi taj čovek nego neki drugi. Takva je ovo knjiga. Otvorite!"

Krimi

TES GERITSEN
Suvenir
Prevod: NIKOLA PAJVANČIĆ

Pre nego što je otpočela književnu karijeru, američka spisateljica kineskog porekla Tes Geritsen (1953) završila je na Stanfordu studije antropologije, zatim medicinu na Kalifornijskom univerzitetu, i radila je kao lekar u Honoluluu. A onda je tokom porodiljskog odsustva jednu od svojih priča poslala na lokalni književni konkurs, osvojila prvu nagradu i stekla samopouzdanje da nastavi s pisanjem. Svetsku slavu stekla je knjigama iz žanra forenzičkih i medicinskih kriminalističkih romana, naročito onim iz serijala *Ricoli i Ajls*, naslovljenom prema imenima dve protagonistkinje njenih trilera: detektivke Džejn Ricoli iz Odeljenja za ubistva Bostonske policije i medicinske istražiteljke i sudskog patologa More Ajls. *Suvenir* je sedmi roman o Ricoli i Ajs koji je „Laguna" objavila. Zaplet počinje tako što je u podrumu muzeja Krispin u Bostonu pronađena zaboravljena mumija, ali iako na prvi pogled izgleda da je reč o savršeno očuvanom lešu drevne Egipćanke, Mora Ajls otkriva da je reč o žrtvi nedavnog ubistva. Bizaran zaplet, serija neočekivanih obrata i Geritsenin pripovedački dar i erudicija i u ovom trileru ljubiteljima žanra pružaju prvorazredno čitalačko zadovoljstvo. Prema romanima iz serijala *Ricoli i Ajls* snimljena je popularna istoimena televizijska serija u kojoj naslovne uloge igraju Endži Harmon i Saša Aleksander. Serija se emituje na američkoj kablovskoj televiziji TNT, a nakon završetka šeste, otpočelo je snimanje sedme i poslednje sezone.

Drama

MARKO VIDOJKOVIĆ
Kandže

Marko Vidojković je popularnost stekao danas kultnim romanom *Kandže*, objavljenim prvi put 2004. godine, koji sugestivno i provokativno govori o studentskim protestima u zimu 1996/97. i onome što se dešavalo iza njihovih kulisa. Osam godina kasnije, Vidojković je objavio i nastavak romana pod naslovom *Kandže 2: Diler i smrt*, u kome je junak *Kandži* šesnaest godina stariji i diler je nove droge koja konzumente pretvara u ono što bi trebalo da jesu, odnosno ono što zapravo jesu, da bi konzumenti ove droge uskoro postali svi građani Srbije. U oba romana Vidojković na sebi svojstven način oslikava mračnu srpsku svakodnevicu poslednje decenije XX i prve decenije XXI veka, ali, kako je konstatovao Mihajlo Pantić, on nas i podseća da književnost ipak nije samo puko opisivanje i prepisivanje života, već i najbolji način da razumemo život, ma kako besmislen i crn bio. U ovom izdanju su u jednom tomu objavljena oba romana, i *Kandže* i *Kandže 2*, sa autorovim pogovorom i poklonom čitaocima, CD-om audio-izdanja romana u trajanju od pet sati i izvođenju Sergeja Trifunovića.

REKVIJEM ZA

Levičarska predsednica Brazila Dilma Rusef odlukom Senata suspendovana je sa svoje funkcije, a vlast su preuzeli dosadašnji potpredsednik države i novi ministri, od kojih se mnogi dovode u vezu sa korupcionaškim aferama. Ideja o južnoameričkom "socijalizmu 21. veka" ugrožena je ne samo Brazilu već i u drugim zemljama Latinske Amerike

NOŽ U LEĐA: Dilma Rusef i potpredsednik Mišel Temer sa suprugom

Nakon nekoliko dramatičnih meseci političkih previranja Gornji dom brazilskog Kongresa suspendovao je predsednicu države Dilmu Rusef zbog optužbi da je manipulisala budžetskim sredstvima i koristila državni novac za finansiranje svoje izborne kampanje 2014. godine. Pred početak Letnjih olimpijskih igara u avgustu ustavna i politička kriza u Brazilu dosegla je tako novu kulminaciju.

Posle skoro dvadeset sati žučne rasprave, za privremeno razrešenje Rusefove sa funkcije predsednice glasalo je 55 senatora, dok je protiv bilo njih 22. Za njenu suspenziju bila je dovoljna prosta većina od 81 člana ovog tela. Brazilski senat imaće sada 180 dana da sprovede postupak o opozivu do kraja i odluči da li šefica države treba da se trajno ukloni sa funkcije. Za takvu odluku neophodno je novo glasanje, ali ovoga puta i dvotrećinska većina u Senatu. U skladu sa zakonskom procedurom, vlast u Brazilu privremeno je preuzeo u javnosti nepopularni potpredsednik države Mišel Temer, koga je suspendovana predsednica Rusef optužila da stoji iza ovog "parlamentarnog puča".

Ovakav ustavno-politički epilog u Brazilu posledica je šireg spleta različitih političkih, ekonomskih i međunarodnih okolnosti. Rasprostranjena korupcija u politici i biznisu, koja se proseže do samog državnog vrha, finansijska kriza i ekonomska recesija koja je teško pogodila stanovništvo Brazila, baš kao i promena političkih odnosa u čitavoj Latinskoj Americi, kumulativno su doprineli da se najmnogoljudnija i privredno najsnažnija zemlja Južne Amerike nađe u ozbiljnim problemima.

Pre nešto više od jedne decenije sve je izgledalo drugačije. Od 2003. godine, kada je levičarska Radnička partija preuzela

DILMU RUSEF

Fotografije: AP Photo

Ekonomija u osetnom padu

Prema podacima Svetske banke, Brazil trenutno prolazi kroz duboku ekonomsku recesiju. Stopa ekonomskog rasta u zemlji postepeno je usporavala od početka ove decenije, da bi u poslednje dve godine zabeležila strmoglav pad. U poređenju sa prosečnim godišnjim rastom od preko 4,5 odsto između 2006. i 2010. godine, kao i periodom nešto sporijeg rasta brazilske ekonomije od 2,1 odsto između 2011. i 2014, prošle godine je bruto domaći proizvod (BDP) Brazila opao za čak 3,8 odsto.

Prema podacima Brazilske statističke službe, pad BDP-a za skoro četiri odsto najveći je pad u poslednjih četvrt veka, a nastao je usled političke krize, pada cena sirovina, porasta inflacije i visokih kamata. Inflacija je porasla na dvanaestogodišnji maksimum i iznosila gotovo 11 odsto u 2015. Industrijska proizvodnja smanjena je u prethodnoj godini za 6,2 odsto, usluge za 2,7 odsto, dok je poljoprivredni sektor imao rast od 1,8 odsto, što je najmanje od 2012. Međunarodni monetarni fond predviđa dalji pad BDP-a u Brazilu od nekih 3,5 procenta i u tekućoj 2016. godini, a za narednu godinu očekuje nulti rast BDP-a. Podaci MMF-a pokazuju da je ukupan BDP Brazila u 2014. iznosio 2353 milijarde dolara, da bi u 2015. doživeo strmoglav pad od skoro 20 odsto, na 1904 milijarde dolara.

vlast, Brazil je, kako ocenjuju mnogi analitičari, doživeo pravu društvenu renesansu. Na ekonomskom planu ova latinoamerička zemlja doživela je pravi procvat. Iz godine u godinu brazilska ekonomija rasla je po izuzetno visokim stopama, što je za posledicu imalo jačanje srednje klase i izvlačenje iz zone siromaštva nekoliko desetina miliona ljudi. Zahvaljujući tome Brazil je danas osma najveća ekonomija na svetu. Takođe, pravo malo "čudo" ostvareno je i na političkom terenu. Dolaskom na vlast bivšeg brazilskog predsednika Lula da Silve i njegove Radničke partije, kojoj pripada i nekadašnja heroina levičarskog pokreta i žrtva vojne diktature Dilma Rusef, Brazil je postao politički stabilna zemlja, sa sve snažnijim institucijama i unutrašnjim demokratskim procesima.

BRAZILSKO ČUDO

Možda i prvi put u modernoj istoriji ove zemlje, koja ima čak 53 odsto mešanog stanovništva, uspostavljena je odistinska multietnička i multirasna kohezija. Brazil je u prethodnom periodu ostvario »

i izrazitu međunarodnu afirmaciju. Ova zemlja osnivač je i jedna od vodećih članica organizacije BRIKS, a svoj međunarodni ugled Brazil je dodatno osnažio izborivši se da bude domaćin Svetskog prvenstva u fudbalu 2014. i Olimpijskih igara ove godine.

Međutim, svetska ekonomska kriza, drastičan pad cena sirovina, kao i brojni korupcionaški skandali koji su iz temelja potresli ovu zemlju i podrli njenu društvenu koheziju, doprineli su da Brazil krene u pravcu političke i ekonomske nestabilnosti i potencijalno izuzetno opasnih građanskih sukoba.

U svom prvom obraćanju javnosti nakon što je privremeno udaljena sa funkcije predsednice države, Dilma Rusef je svoju suspenziju nazvala "pravno-političkom farsom" i "intenzivnom sabotažom", izjavivši da će se mirnim putem i svim pravnim sredstvima boriti protiv svog opoziva. "Možda sam grešila, ali nisam počinila nikakav zločin", rekla je ona na konferenciji za novinare pre nego što je napustila predsedničku palatu. "Nikada nisam mogla ni da zamislim da će biti potrebno ponovo se boriti protiv državnih udara u ovoj zemlji", izjavila je suspendovana predsednica, aludirajući na borbu protiv vojne diktature u Brazilu u doba njene mladosti. Komentatori nekih evropskih medija primećuju da je posredi "osveta" poslanika protiv kojih se vode istražni postupci zbog korupcije i obračun dve suprotstavljene političke kaste, od kojih nijedna ne vodi računa o interesima zemlje.

LEVICA NA NOGAMA: Demonstracije protiv suspenzije predsednice Rusef

SPORNI KABINET

Za to vreme, privremeni brazilski predsednik Mišel Temer, koji prema istraživanjima javnog mnjenja uživa poverenje svega dva odsto Brazilaca, već je formirao svoj kabinet sastavljen isključivo od belih muškaraca, što je prvi takav slučaj još od kraja vlasti vojne diktature 1985. godine. Nova vlada i pre nego što je otpočela da vrši dužnost izazvala je brojne sumnje. Veliki broj novih ministara upleten je u korupcionaške skandale, baš kao i sâm privremeni predsednik Temer. Mesta u njegovom kabinetu rezervisana su i za pripadnike krupnog kapitala. Kao primer navodi se milioner Blairo Magi, koga zovu i "Kralj soje", a koji je postavljen na dužnost ministra poljoprivrede uprkos optužbama da je uticao na donošenje mnogih zakona kojima se ugrožava životna sredina. Novoimenovani ministar ekonomije i nekadašnji guverner Centralne banke Enrike Meirelješ već je najavio nepopularne, ali "neophodne" mere, kao što su povećanje poreza i reforme propisa o radu.

Prema izveštavanju medija, svi ključni politički akteri koji su učestvovali u rušenju brazilske šefice države i orkestrirali kampanju protiv nje do guše su upleteni u korupcionaške afere i optuženi za primanje mita. To važi za šefove oba doma brazilskog parlamenta, predsednika Kongresa Eduarda Kunje – koji je zbog optužbi o primanju mita u iznosu od više desetina miliona dolara morao privremeno da napusti tu dužnost – kao i za njegovog naslednika na tom mestu Valdira Maranjaoa, koji je optužen za primanje mita u aferi Petrobras koja je potresala Brazil (vidi "Vreme", br. 1318). Ista optužba "potkačila" je i aktuelnog predsednika Senata Renana Kaleirosa. Najmanje 33 od ukupno 55 senatora koji su glasala za opoziv Dilme Rusef u Gornjem domu brazilskog parlamenta optuženo je, ili je osumnjičeno, za brojne finansijske prevare i korupciju. Poređenja radi, dela koja se na teret stavljaju suspendovanoj brazilskoj predsednici Dilmi Rusef administrativne su, a ne krivične prirode i za njih ona ne može biti osuđena na izdržavanje zatvorske kazne, već, ukoliko se optužbe na kraju potvrde i ona bude trajno razrešena predsedničke dužnosti, neće biti u mogućnosti da osam godina obavlja bilo kakvu javnu funkciju.

REAKCIJE IZ SVETA

Odmah nakon odluke Senata o suspenziji šefice države mogle su se čuti brojne inostrane reakcije na dešavanja u Brazilu, koje uglavnom pozivaju na smirivanje političke situacije u toj zemlji. "SAD će i u ovim teškim trenucima biti na strani Brazila", rekao je portparol Bele kuće Džoš Ernest i dodao da "predsednik Barak Obama i dalje ima poverenje u čvrstinu demokratskih institucija u Brazilu". Mnogi analitičari, međutim, upravo vide skriveni uticaj i nemalu ulogu Vašingtona u previranjima u Brazilu. Stara je stvar da SAD čitavu Latinsku Ameriku doživljaju kao svoje "dvorište" od posebnog značaja i da se Vašington u kontinuitetu suprotstavljao jačanju levičarskih pokreta u Južnoj Americi. Zarad učvršćivanja svog uticaja na južnoameričkom kontinentu SAD su decenijama unazad koristile najraznovrsnije arsenale svoje meke i tvrde moći. U prilog tome govore i "poverljivi" dokumenti Vikiliksa, objavljeni ovih dana, koji su dodatno podgrejali atmosferu u brazilskoj javnosti. Ovi dokumenti navodno dokazuju da je privremeni predsednik Brazila Mišel Temer bio doušnik američkih obaveštajnih službi.

Zanimljive reakcija bilo je i u neposrednom okruženju. Argentina, koja nakon dvanaestogodišnje vladavine levičarskog bračnog para Nestora i Kristine Kiršner ima novog konzervativnog predsednika Maurisija Makrija, u saopštenju svog ministarstva inostranih poslova navela je da njihova vlada poštuje "institucionalni proces koji se odvija u susednoj zemlji", kao i da je uverena

Olimpijske igre, virus zika i nasilje

Letnje olimpijske igre san su svakog grada-domaćina, kao i zemlje u kojoj se one organizuju, ali Brazil, suočen sa brojnim problemima, sa neizvesnošću iščekuje njihov početak. Olimpijske igre u Rio de Žaneiru biće održane od 5. do 21. avgusta, a u istom gradu od 7. do 18. septembra biće održane i Paraolimpijske igre. Prema nekim procenama, utrošeno je 8,6 milijardi evra na organizaciju Olimpijade u glavnom gradu Brazila, od čega je 5,5 milijardi evra potrošeno na infrastrukturu, 1,5 milijardi evra na sportske terene, a 1,6 milijardi evra za operativne troškove ovog događaja. Vlada Brazila očekuje dolazak oko 350.000 posetilaca tokom trajanja Igara, koji će doprineti kratkoročnim pozitivnim finansijskim efektima i privredi ove zemlje. Očekuje se dolazak i 10.500 takmičara iz 206 zemalja sveta. Bezbednost gostiju i njihovo zdravstveno stanje posebno će staviti na muke organizatore zbog još nerešenog problema sa virusom zika koji se širi ovom zemljom. Temperaturu je dodatno podgrejao i Rivaldo, jedan od najboljih fudbalera Brazila svih vremena, koji je na svom Instagram profilu poručio turistima da ne dolaze na Olimpijske igre zbog opasnosti od nasilja na ulicama Rio de Žaneira.

"u ishod situacije koji će konsolidovati snagu brazilske demokratije". Ekvador i Čile, sa druge strane, zabrinuti su razvojem događaja u Brazilu, dok su Venecuela i Kuba osudile "državni udar" u jednoj parlamentarnoj demokratiji. Levičarski predsednik Bolivije Evo Morales takođe je osudio "puč" u Brazilu nazvavši ga "napadom na demokratiju", a najmanja zemlja Centralne Amerike, El Salvador, odbila je da prizna novu brazilsku vladu.

DA LI JE VENECUELA SLEDEĆA

Slučajnost ili ne, tek gotovo istovremeno kada je brazilski senat suspendovao predsednicu Dilmu Rusef u susednoj Venecueli, politička kriza dostigla je novi vrhunac. Levičarski predsednik i "čavista" Nikolas Maduro proglasio je vanredno stanje u zemlji u trajanju od šezdeset dana zbog, kako je naveo, planova iz Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEK) i Sjedinjenih Američkih Država da svrgnu sa vlasti njegovu vladu. Imajući u vidu da je komunistička Kuba, posle nedavne odluke Amerike da joj ukine sankcije i nakon prve posete jednog američkog lidera toj zemlji još od 1928, politički "pacifikovana", eventualno rušenje levičarske vlasti u Venecueli bio bi još jedan težak udarac ideji o razvojnom južnoameričkom "socijalizmu 21. veka".

Argentina, a sada i Brazil, već klize udesno, na šta se u Vašingtonu u najmanju ruku gleda blagonaklono. Desničarska opozicija, bogati liberalni establišment, konzervativni deo Crkve, kao i moćne multinacionalne kompanije koje su u prethodnom periodu oterane iz brojnih zemalja Južne Amerike, ponovo pokazuju nameru da povrate nekadašnji uticaj i preuzmu sve poluge vlasti. Pored pritisaka i mešetarenja sa strane, južnoamerička alternativa neoliberalnom kapitalističkom konceptu, kakva se razvijala i u Brazilu, stvaranje pravednijeg i humanijeg društva latinoameričkog socijalizma, pokazala se kao neotporna na endemsku korupciju i kompromitovala ideju nove levice. ¶

UROŠ MITROVIĆ

Dva bauka kruže Evropom

Jedan je već dobrano izbledeli bauk komunizma, a drugi narastajućeg neofašizma. Plodnije je tlo za ovaj drugi, naročito u zemljama kao što je Srbija, u kojima nas ubeđuju da sunce kruži oko zemlje

Piše: **Ivan Ivanji**

Krajem prošle nedelje nemački mediji javljali su o velikoj pobedi sindikata metalne i elektroindustrije: zarade su povećane za 4,8 procenata. U Nemačkoj je ritual da svakog proleća pregovore o povišicama započnu metalci, prema njihovim rezultatima upravljaju se zatim i ostali strukovni sindikati kada pregovaraju sa udruženjima svojih poslodavaca. Ove godine je sindikat metalaca započeo razgovore sa zahtevom da povišica bude pet odsto, poslodavci su na početku ponudili samo 2,1 procenata; sindikati su zapretili štrajkovima od ovog ponedeljka ako se ne postigne sporazum.

Diskusija se redovno vodi o povišicama, ne sećam se da je ikada bilo reči o smanjivanju zarada. Radnicima, ipak, ponekad preti delimično obustavljanje proizvodnje ili njeno izmeštanje u zemlje sa jeftinijom radnom snagom, što bi značilo otpuštanje nemačkih radnika. Zato sindikati insistiraju da u tarifne ugovore redovno uđe i klauzula da za vreme trajanja postignutih sporazuma otpuštanja ne sme da bude.

Šta se nas u Srbiji tiče šta se događa u prebogatoj Nemačkoj? Nemačka se, kao i cela zapadna Evropa, plaši jednog bauka koji već gotovo dva stoleća kruži kontinentom – bauka komunizma. Odavno ni u jednoj od tih zemalja nema komunističkih partija sa ozbiljnim uticajem, ali taj bauk ne samo da se ne skida sa neba kao neki satelit (svetlucaju povremeno preteći pojave kao što su SIRIZA ili PODEMOS) nego mu se pridružio bauk neofašizma.

ŠTA TO BEŠE VIŠAK VREDNOSTI

Mnogo je vremena prošlo, velike promene su se dogodile od objavljivanja Komunističkog manifesta 1848. godine, kada su Marks i Engels napisali da je komunizam za mnoge bauk. Dobrim delom je prevaziđeno i šta su njih dvojica kasnije pisali, a javnost ideju komunizma često izjednačava sa praksom staljinizma, što nije tačno, ali uvećava užasavanje od komunističkog bauka. Za mene je, međutim, osnovno pitanje kako da se što pravednije preraspodeli ono što su "klasici marksizma" nazvali viškom vrednosti.

Hitler je na vlast došao zahvaljujući sukobima komunista i socijaldemokrata, krajem dvadesetih godina, leve partije su se uzajamno napadale. Hitler je to iskoristio i obratio se prvenstveno radničkoj klasi. Nezaposlenim ili loše plaćenim radnicima nudio je krivca za sve njihove nevolje, i to ne bilo kakav kapital nego jevrejski. Njegova se partija zvala ne samo nacionalistička, nego i radnička i socijalistička. Time je štitio nemački kapital, koji ga je podržavao. Spas je nudio u mržnji i zbijanju u nacionalni zagrljaj. Na vlast je došao na legalnim izborima. Hitlerova politika zapošljavanja i, na neki način, preraspodela viška vrednosti, većini Nemaca donela je kratkoročno osetan boljitak. Rezultat njegove vladavine, desetine miliona mrtvih i razrušen kontinent, poznat je i sada nije naša tema.

Posle pobede nad nacifašizmom vlast Sovjetskog Saveza se proširila na dobar deo Evrope, bauk sovjetskog komunizma počeo je da lebdi nad zapadnim delom kontinenta. U strahu od te ideologije kapitalizam se resetovao. Strah je oplemenio zapadnu demokratiju i doveo do niza zakona, ali i običaja, koji vode računa o interesu radnika. Kapital je plašljiva zverka, zahvaljujući tom strahu sindikati su postali snažan faktor, jer se kapital na Zapadu više plašio sovjetskog tipa komunizma, nego što je on stvarno predstavljao opasnost. Zbog tog straha od nasilne borbe za socijalnu pravdu delom viška vrednosti finansiralo se ono, što je kasnije dobilo ime "socijalna tržišna privreda". Posle propasti SSSR, posle nestanka pretećeg nazovikomunizma Staljinovog ili Hruščovljevog tipa, kapitalizam u novom ruhu ponovo je postao brutalniji, ali takođe i delotvornost štrajkova.

MOĆ I NEMOĆ ŠTRAJKOVA

Za trenutak se još zadržavam na Nemačkoj. U poslednje vreme su štrajkovi relativno malih grupa radnika, na primer, vozovođa – ne celokupnog osoblja železnica, nego tih kapetana modernih lokomotiva – zaustavili privredni život cele zemlje. Sa nešto manjim posledicama to su učinili i štrajkovi aerodromskog osoblja. Ove godine je velike probleme nemačkoj ekonomiji i društvu naneo štrajk vaspitačica i vaspitača državnih dečjih obdaništa, jer porodice sa oba zaposlena roditelja nisu znale šta da rade sa decom, kasnili bi na posao ili izostajali potpuno. U sva tri primera obustavom rada nije naneta materijalna šteta samo poslodavcima – nemačkim državnim

železnicama, aerodromima, odnosno komunama kao vlasnicima obdaništa – nego društvu i privredi u celini.

Iz toga proizlazi pouka za nas. Štrajkovi imaju smisla samo ako se obustavlja proizvodnja, ili servis, koji nekome – privatnom vlasniku, komuni ili državi – donosi dobit ili korist. Inače su besmisleni, onda nisu štrajkovi, nego manje ili više uticajni protesti. Moćno oružje može da bude obustavljanje saobraćaja na drumovima i železničkim prugama. Ne pozivam na njih, samo razmišljam.

U devetnaestom veku štrajkove su razbijali štrajkbreheri i batinaši koji bi grubom silom rasterali štrajkače ako bi pokušali da spreče štrajkbrehere da preuzmu njihov posao. Ti batinaši nisu došli na ideju – nisu imali ni potrebe – da na glavu navuku čarape, odnosno, kako se to kod nas popularno zove, fantomke.

KO SE BOJI VUKA JOŠ

Ni sledbenici Hitlera i Musoliniji nisu nosili fantomke, naprotiv, ponosno su se javno pokazivali, hvalili svojom rabotom i deset godina pre nego što su došli na vlast, na primer za vreme pokušaja puča Adolfa Hitlera i Eriha Ludendorfa 1923. godine u Minhenu. Nisu imali razloga da se kriju ni kada su počeli da razbijaju izloge jevrejskih trgovina, da ruše njihove kuće i sinagoge.

Ako neko misli da nešto mora da učini u toku noći krijući svoja lica, mora da se ipak plaši svojih postupaka, da nekakve skrupule ipak još postoje. U odnosu na Savamalu to je zanimljivo, jer batinaši, koji su onako brutalno prebili člana obezbeđenja kluba Partizan, nisu krili svoja lica, a znali su da ih snimaju bezbednosne kamere. Ni ona dvojica momaka, koji su na čudan način vodali nosioca izborne liste radikala u Apatinu prema svom džipu, pa se čini da su ga kidnapovali, nisu se plašili da bi neko mogao da ih prepozna. Da nije tako dramatično, možda i tragično, predložio bih da zapevamo: Ko se boji vuka još, tri za groš, tri za groš.

Koliko je hrabrosti potrebno da se neko suprotstavi našim vukovima, maskiranim ili onima koji javno pokazuju zube? Kako može da se manifestuje takva hrabrost?

Breht u svojoj drami opisuje kako posle pretnje inkvizicije Galilej povlači i poriče sve što je dotle tvrdio na osnovu svojih naučnih saznanja. Pristalice i učenici velikog naučnika uzbuđeno očekuju rezultat procesa protiv njega, očajni su pošto se javno obznani njegov iskaz da zemlja ne kruži oko sunca, pa njegov najverniji učenik, Andrea Sarti, kaže da ga se gadi i dodaje: "Teško zemlji koja nema heroje!" Posle kratke pauze Galilej odgovara: "Ne! Teško zemlji kojoj su potrebni heroji!"

POBUNITE SE

Da li su ovoga časa Srbiji potrebni novi heroji? Marks je govorio proleterima da nemaju šta da izgube. Šta nezaposleni, ili bedno plaćeni radnici u Srbiji mogu da izgube? A šta mogu da dobiju?

Svuda na svetu, pa tako i u Srbiji, sve, ama baš sve, progres ili nazadovanje, bolji život, ili definicija onoga što se smatra boljim životom, rat ili mir, zavisi od mladih, od toga koliko su oni neobezbeđeni, nesigurni i svesni svoje snage.

Francuski političar, pisac, borac protiv fašizma i diplomata Stefan Esel u svojoj devedeset i trećoj godini života napisao je, obraćajući se pretežno mladima, knjigu sa naslovom "Pobunite se!". Prodata je u milionskom tiražu. Na pitanje novinara ko protiv koga i čega danas treba da se pobuni, objasnio je: "Ljudi treba da se ozlojede protiv snage tržišta, spekulativnih finansija u zemljama poreskog raja, oligarhija koje drže finansije i čine mnogo lošeg planeti. Dva su razloga za ozlojeđenost: nepravda u upavljanju zemljama, bez obzira na to da li je reč o tiranijama ili demokratijama i – mnogo finansija, a nedovoljno demokratije."

Vratimo se u Nemačku. Ljudi izlaze na ulicu i bune se protiv izbeglica. Negoduju, jer smatraju da se obezvređuju nacionalne vrednosti, jedna od parola je "Nemačka Nemcima!" Protiv njih izlaze stvarni ili samozvani levičari i pokušavaju da razbiju demonstracije desničara. Mnogi znaju protiv čega su, malo njih za šta su. Austrijanci će kroz nekoliko dana odlučiti da li za predsednika države žele ultradesničarskog nacionalistu, a ako ga izaberu, kladim se da će ubrzo zatim dobiti i vladu tog tipa. U Francuskoj je najjača partija nacionalistička i ultradesna. Slični su na vlasti u Poljskoj i Mađarskoj. Ideja im je okupljanje oko sopstvene nacije, mržnja protiv stranaca – Jevreja nema dovoljno, neprijatelji su danas Muslimani. Taj novi bauk neofašizma takođe kruži nad Evropom, on privlači veliki broj nezadovoljnih mladih ljudi i radnika. Dva satelita u približno istoj orbiti mogli bi da se sudare sa nesagledivim posledicama.

Koje posledice bi takva katastrofa imala za Srbiju? Rekoh, bauci kruže iznad Evrope, ne još Evropom, ali naše opservatorije nemaju teleskope uperene u tu sferu. Komunizam je ovde odavno bauk, plaše nas njime, ali nisu stvarno uplašeni, jer levice koja bi se brinula za pravedniju podelu viška vrednosti nema. Prethodnice bauka neofašizma su, međutim, već stigle kroz pokušaj rehabilitacije Milana Nedića ili baučkog noćnog rušenja Savamale, u tom pogledu mogli bismo da prestignemo Evropu, jer temelji šovinizma izgrađeni devedesetih nisu porušeni, oni su dobra osnova za evropski neofašizam u nastanku. Ako tome dodamo ogromno nezadovoljstvo i nezaposlenost, pre svega među mladima, i vladajuću politiku projektovanja neprijatelja... Kada banda nasilnika u nekoj budućoj Savamali ne bude više smatrala za shodno ni da prikrije svoj identitet, biće kasno.

Nećemo oterati kurjake ako samo budemo pevali: ko se boji vuka još? ¶

Najbolji Krležin nenapisani roman

Kako sam zbog višečasovne predstave *Kiklopa* zakasnio kući i zabrinuo roditelje, i zašto je to već kada je završeno moje detinjstvo

PISAC *KIKLOPA*: Ranko Marinković
Foto: *wikipedia.org*

Bizarno je to reći jer ljude i knjige ne možeš *miksovati* kao ni babe i žabe, ali *Kiklop* i ja smo vršnjaci: objavljen je iste godine kada sam rođen. Pedeset i jedna je od tada prošla, i *Kiklop* je sigurno bolje ostario, jer je remek-delo, a ja nisam; a i zato što vam to tako ide s knjigama: one loše se rode mrtve, prosečne žive tek par sezona i u pedesetoj ih se ni njihovi pisci više ne sećaju, a one vanserijske mogu poživeti mnogo, mnogo duže i od najdugovečnijeg insana. Šjor Ranko Marinković napisao je romančinu koja teško da će prestati da bude živa i važna sve dok je ovoga jezika na kojem je nastala i na kojem je čitamo. I sve dok i u nama i u budućima, još nerođenima, žive strahovi, tlapnje i nade Melkiora Tresića; a ne čini se da će ih skoro ponestati.

Oboje smo dobili "ćirilične" krštenice, ja zato što me majka(ta) vo Skopje rodila, a *Kiklop* zato što je njegovo prvo izdanje objavila beogradska Prosveta, na pismu ćiriličnom; bilo je, eto, i neko takvo vreme kada je bilo moguće da vodeći hrvatski pisac ima premijeru na ćirilici. Koliko sledeće godine, Prosveta će štampati roman i na latinici, i to izdanje i ja sada imam kod kuće, mada ne, to nije bilo ono izdanje koje sam prvo čitao, onomad, za svoje rane, mladenačke lektire *Kiklopa*, nego neko novije, izbledelo iz pamćenja. Broja mu se potonjih izdanja ionako ne zna.

Ali nije taj *Kiklop*, oknjiženi, onaj koji je neposrednim povodom ove priče, nego jedan drugi, pozorišni, ili kazališni, ako hoćete. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu pre neki dan je održan kolokvijum povodom četrdesete godišnjice od premijere pozorišne adaptacije *Kiklopa* u režiji Koste Spaića, uz učešće živih aktera, kritičara, svedoka. S pozorištem vam je tako, predstava je trošan medij koji kad se izigra ostane samo u varljivom sećanju gledaočevom, ili sumnjivo posredovan opservacijama kritičara, pa vam ostaje da mu (ne) verujete na reč; Jovan je Hristić o tome pisao nezaboravno u uvodnom tekstu jedne od svojih četiriju predragocenih kritičarskih zbirki.

U vreme ove premijere, u proleće 1976, imao sam nepunih jedanaest godina, a Zagrepčanin sam bio tek dva-tri meseca; još sam, biće, sricao topografiju njegovih ulica. Iste te godine u Zagreb će doći *Rolingstonsi*, prvi i jedini put u SFRJ: nisam ih video, bio sam tek koje leto premlad za njih, baš kao što sam bio premlad i za *Kiklopa*, ali sam s njim ipak bio bolje sreće, jer on nije bio jednokratna atrakcija iz velikog sveta. Mislim da se to zbilo u drugoj sezoni njegovog igranja, možda 1977. ili početkom 1978, tek, moj šulkolega Edo i ja otišli smo da vidimo tog *Kiklopa*, sami, bez roditelja: zvekani od dvanaestak leta krenuli u pompeznu žutu Nacionalnu Instituciju na teško delo živog klasika; danas neke takve valjda ne bi ni pustili bez pratnje u veliki i odrasli teatar, eto kako su ova permisivna vremena u ponečemu patrijarhalnija od tadašnjeg sivila.

Kako je do toga uopšte došlo? Biće da je neko od ili mojih ili njegovih roditelja dobio karte ("preko sindikata?"), ali im se nije išlo ili su bili prezauzeti pa su ih uvalili klincima, tek, otišli smo na predstavu valjda *nemajući predstavu* šta nas čeka, utoliko pre što roman, verujem danas, još nismo poznavali, daj bože ako smo ga liznuli u prolazu. Ne znam za Edu, ali moj život se te večeri dramatično izmenio: tada sam prvi put video pravo, stvarno i veliko Pozorište, i taj ću susret zapamtiti isto kao i prvi rokenrol koncert, prvu ploču, prvu cigaretu, prvi seks. Mladi Rade Šerbedžija – da ko bi drugi? – bio je Melkior Tresić, i čak su i ona dva dvanaestogodišnja zvekana, prateći ga otvorenih usta dok im uzrujano hoda nad glavama (pateći za Vivijanom, strepeći od vojske, raspravljajući se sa pijancima iz krčme Dajdam) takoreći, po nekoj daščanoj stazi koju je Spaić šibnuo do duboko u gledalište, razumela da drugog Tresića osim njega ne može ni biti. A veliki i podosta zaboravljeni Jovan Ličina maestralno i majestozno igrao je Maestra, tu strašnu, groteskну, snažnu, tužnu, poraženu ljudsku figuru uspravnu i nemoćnu naspram zla i naspram ljudske gluposti, bede i zloće, ali i lavirinta sopstvenih želja i neleči-ve promašenosti, i igrao ga je tako da je čak i onaj klipan mojega imena, romanov vršnjak, bio van sebe od nekog nejasnog, preplavljujućeg ushićenja, od spoznaje da je teatar To, i da je, uostalom, i Čovek to: veličanstvena šaka jada, i da će takav i takvi deverati kroz život, i da je umetnost dostojno bavljenje tim jadom i tim veličanstvom, a da misliti i verovati drukčije mogu još samo benavi potrošači pozorišnih i ostalih pizdarija "za decu", koje je ionako duboko prezirao, taj moj imenjak, dvanaestogodišnjak.

40 GODINA OD PREMIJERE: HNK, Zagreb
Foto: *hnk.hr /novković*

A taj *Kiklop*, Spaićev, ajme, trajao je dugo, beskrajno, nemam više pojma koliko, možda tri sata, možda četiri, sa jednom ili dve pauze, svakako preko svake mere očekivanog, i mi smo vrpoljeći se na stolicama polako shvatali kako nam beže svi kasni autobusi i tramvaji, pa oni pretposlednji, pa oni poslednji, ali nije bilo ni najmanje šanse da me se izmami napolje pre kraja, pa neka i jutro dočekamo ovde, gledajući scenu Maestrovog samoubistva pišanjem na dalekovod pod visokim naponom. Izašli smo naposletku, posle aplauza koji je takođe težio nezavršivosti, u tihu zagrebačku noć poznih, ionako na mnoge načine uspavanih sedamdesetih (u najdubljoj senci "hrvatske šutnje"!), noćnih autobusa i tramvaja tada u Zagrebu još nije bilo, za taksi ni u ludilu nismo imali para, pa smo krenuli peške, i to iz nekog nejasnog ili zaboravljenog razloga nešto dužim putem, niz čitavu Savsku, pa preko mosta, pa uz Savski gaj, Trnsko, Siget i Sopot do našeg zaturenog, poludivljeg i močvarnog, još ganc novog kvarta, a kod kuće vladala je velika uzbuna u taj dobrano posleponoćni čas, roditelji su bili van sebe od brige, i bilo im je prokleto teško objasniti da je predstava *stvarno* trajala tako dugo; tako je moje valjda prvo ozbiljno kardašenje s vremenom povratka kući bilo posve sumanuto "legalno" i čedno, ništa seks, droga i rokenrol, nego kazalište, pozorište, gledališče i ostali teatar.

Mašio sam se romana iznova posle tolikih decenija, pomalo i strepeći, kao i uvek pred novi susret sa nekom *formativnom* knjigom: hoću li prepoznati u njoj ono što sam video Tada, ili ću se čuditi i njoj i sebi? Pre koju godinu, čak, učestvovao sam u velikoj anketi "Jutarnjeg lista" (*Njutaaaanji*, oglašavaće ga kolporter unjkavo u romanu, a i u predstavi, tog se glasa do danas dobro sećam!), birao se najbolji hrvatski roman "ikada", tako nešto, i *Kiklop* je nadmoćno pobedio, a bio je i na prvom mestu moje liste, zapravo bez premišljanja, pa opet: šta li će biti?

Čini mi se, danas, da sam ovu knjigu pročitao po prvi put, da je ono ranije bilo tek zagrevanje, lagano odškrinuće vrata pred nekim prizorom udaljenim i sfumatoznim, koji se slabo dao razabrati, još slabije razumeti. Jer *Kiklop* – taj polifem, jednooki – prevashodno je roman o *strahu i drhtanju*, velikom i sveprožimajućem, o strahu male, koprcajuće, neurastenične, protivurečne ljudske jedinke pred nemerljivim silama Istorije, slepim i brahijalnim, kojima nije ama baš ništa da ga u bilo kojem trenutku, makar iz obesti i hira, uzmu u šačurde i skrckaju mu kosti, sa ili bez naknadnog učitavanja "smisla" u to bezumno, neopozivo uništenje. A o Strahu, tom i takvom, ne možeš zapravo ništa ozbiljno znati u SFRJ sedamdesetih i osamdesetih, ne samo što si premlad, nego što je premlad – za tebe i sve tvoje – svet u kojem živiš, kojim si okružen, oblikovan, označen i ozračen. Čitajući ga, pak, sa gorkim i gorčim talogom iskustva, ličnog i opšteg, Melkior ti se Tresić ukazuje kao rođeni brat ili kao ti glavom i bradom, onda kad nisi Maestro, ili Ugo, ili ATMA, ili čak Vivijana, zašto da ne? Šest stotina, skoro, stranica teksta ispisanog jezičkom preciznošću, energijom, čistotom i nadasve lucidnošću kakvoj nema premca, to je *Kiklop*; pomišljao sam svašta čitajući ga, svakakve ludosti, recimo i onu da upravo čitam najbolji, nikada napisani roman Miroslava Krleže, onaj kakav on nije bio kadar do kraja izvesti, pa je Marinković to uzeo na sebe. Vani je jesen, pa zima 1940, pa proleće 1941, Evropom besni rat i mahniti Hitler je na pragu kućnom, jedna se mala i potrula balkanska monarhijica tiho i neumitno rastače da od nje ne ostane ništa, a alternative joj nema i neće je biti pre sveopšteg pokolja i pada u najdublje varvarstvo, nešto umire a ništa se ne rađa, gradom koji je apsolutno i stoodstotno Zagreb a da ni jedared nije imenovan avetaju promašene, uplašene ili sluđene egzistencije i pipkaju po mraku posvemašnje neodgonetljivosti neposredne sutrašnjice, po kavanama i krčmama skupljaju se (i šire, i razdvajaju) kurve koje ne rade na snošaj nego na redak ili pasus, novinarska i spisateljska bagaža, i dakako fatalne žene, neretko tek banalne radodajke, ali ništa zbog toga manje tragične, izgubljene u svetu koji ne samo da je muški fundamentalno, nego će tek muškijim postati, evo za dan ili dva, kad zagrme meseršmiti nad glavama, a u dobrostivom se gradu Zagrebu aktivira, izronivši iz buđi i mraka, Ono Tamno Nešto što će ga preuzeti do daljeg.

Melkior je čovek s nekog neimenovanog mediteranskog juga (i to je baš sve što ćemo saznati o njegovom "backgroundu", što je radikalno subverzivno u kontekstu naših beskrajnih "familijarizirajućih" priča), baš kao i Višanin Marinković, i godina je koje odgovaraju piščevim u tom vremenu, i veliko je iskušenje da se štošta tu čita u auobiografskom ključu, no nije ni važan udeo "stvarno" autobiografskog, nego to *ozračje* koje je pisac u kostima, ne samo u umu i srcu poneo, i od njega četvrt veka kasnije isklesao i danas jednako fascinantnu – ili: još fascinantniju? – građevinu romana koji integriše, ispostavlja se, multigeneracijski weltschmerz od neispunjenih ljubavnih i erotskih čežnji i jalovih, provincijalnih paraintelektualnih ambicija, koje se sve zajedno veselo udave u govnjivom ričetu nekog već Velikog Praska, iz kojeg ko preživi – pričaće. Onaj najbolji – napisaće *Kiklopa*...

Lepše je valjda bilo dok nas je pogled jednookog polifema, kiklopa, vrebao samo iz romana i iz pozorišta, ali to, dakako, nije moglo da potraje: ovde nikada ništa ne potraje. Zapravo, *nigde* nikada ništa ne potraje, samo ovde to obično dobije malo krvaviji oblik. Roditelji su mi posle nekog vremena valjda poverovali da sam one večeri stvarno bio *samo* u pozorištu. A možda bi za mene bilo bolje da sam bio u Dajdamu, a možda i ne bi, to nikada neću znati, kaogod ni Melkior kako se zapravo zove njegova žuđena Vivijana. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Jesmo li sami u kosmosu

Naš Sunčev sistem ni po čemu nije izuzetak. Barem četvrtina svih zvezdanih sistema sadrži stenovite planete nalik na Zemlju. Ako uzmemo u obzir da u Mlečnom putu postoji oko sto milijardi zvezda, jasno je da u tolikom mnoštvu svetova postoji mnogo planeta skoro identičnih našoj

JOŠ UVEK JE TRAŽIMO: Umetnička vizija druge Zemlje
Ilustracija: arhiva autora

Kad god NASA zakaže konferenciju za štampu bez unapred najavljenog dnevnog reda, baš kao što je to bilo prošle nedelje, laička javnost očekuje samo jedno – konačnu potvrdu da vanzemaljce postoje, da su na putu ka nama ili već među nama i da ratovi zvezda samo što nisu počeli. Po merilima žute štampe, ništa drugo se ne priznaje kao naučno otkriće. Čak i oni koji se malo bolje razumeju u način na koji NASA radi i saopštava svoja dostignuća nisu mogli da se otmu utisku da nas očekuje neka senzacionalna vest (na primer, ko su Marsovci koji su usred noći porušili Savamalu).

Po ko zna koji put, izašlo je na isto: Marsovci (zasad) ne postoje, i dalje smo beznadežno sami usred kosmosa a Savamalu niko nije ni pomenuo. Ipak, poslednja konferencija NASA još jednom je pokazala da nauka napreduje velikim koracima i da dan kada ćemo imati konačan odgovor na pitanje "jesmo li sami?" nije više tako daleko. Sada već definitivno znamo da je naš Sunčev sistem samo jedan od nebrojeno mnogo sličnih sistema u našoj galaksiji i da Zemlja ima svoje bliže i dalje "rođake" u mnogim drugim zvezdanim sistemima. Najveći deo tog saznanja bazira se na onome što je otkrila sonda "Kepler" u poslednjih sedam godina.

POD SJAJEM ZVEZDA

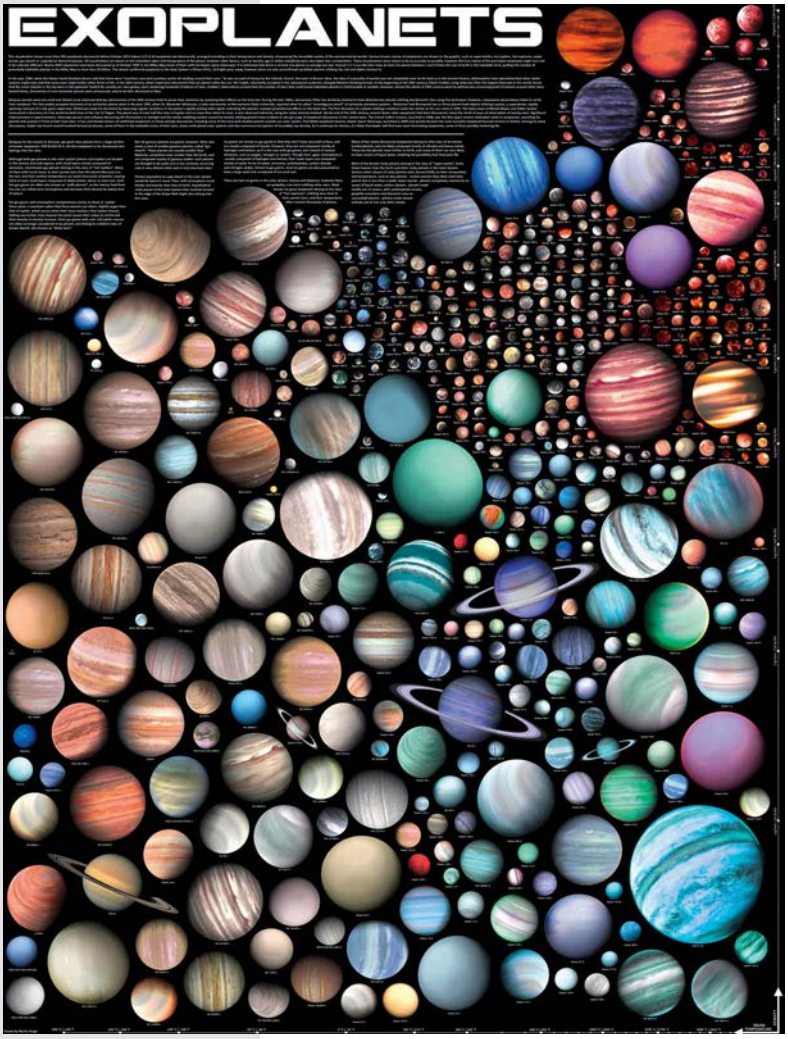
NASA je u svom poslednjem saopštenju potvrdila da je, zahvaljujući "Kepleru", identifikovano još 1280 planeta koje kruže oko drugih zvezda, čime je ukupan broj do sada otkrivenih egzoplaneta uvećan na preko 3000. Iako najveći deo otkrivenih planeta spada u kategoriju gasovitih džinova ekstremno visoke temperature, bar 500 njih ima stenovitu površinu nalik na površinu Zemlje i nalazi se u tzv. *nastanjivoj zoni*. A to znači da je na njima moguć život sličan onom koji poznajemo. I ne samo to: "Kepler" je preliminarno identifikovao još 3600 potencijalnih planeta čije postojanje tek treba da bude nezavisno potvrđeno. Iako svi kandidati neće proći rigorozni postupak verifikacije, broj potvrđenih egzoplaneta nastaviće i dalje da raste. "Kepler" je lansiran 2009. godine kao deo projekta "Diskaveri" koji je NASA pokrenula u nameri da pokaže kako se i sa relativno "skromnim" sredstvima (oko 600 miliona dolara) mogu ostvariti veliki naučni rezultati. Konstrukcija "Keplera" relativno je jednostavna: letelica ima samo jedan instrument, fotometar koji je, zahvaljujući ogledalu prečnika 1,4 metra i senzoru od 95 megapiksela, u stanju da opazi minijaturne promene sjaja zvezde u trenutku kada ispred nje prođe neka od planeta.

Upravo zbog svoje osetljivosti "Kepler" se ne nalazi u orbiti oko Zemlje već oko Sunca, kako bi trpeo što manje štetnih uticaja sa strane. "Kepler" funkcioniše tako što u dužem vremenskom periodu posmatra relativno mali, fiksiran deo neba prateći promene sjaja stotina zvezda istovremeno. Da bi tako nešto bilo moguće, neophodno je da "Kepler" bude stabilan i pravilno orijentisan u prostoru. Za preciznu orijentaciju "Kepler" koristi sistem reaktivnih zamajaca čije okretanje u jednom smeru, u skladu sa Njutnovim principom akcije i reakcije, izaziva obrtanje letelice u suprotnu stranu. Za tri prostorne ose potrebna su tri ovakva "točka" koja letelici omogućavaju da zauzme i održava proizvoljnu prostornu orijentaciju uz minimalan utrošak energije. Za svaki slučaj, tu je i četvrti zamajac koji je tu za slučaj da jedan od prva tri otkaže. »

Zlatokosina zona

Približite se Suncu previše i izgorećete. Odmaknite se predaleko i smrznućete se. Iako postoje minimalni izuzeci od ovog pravila, temperaturni uslovi u našem neposrednom kosmičkom komšiluku zavise pre svega od rastojanja od Sunca. Duž puta od Merkura, planete koja se nalazi najbliže našoj zvezdi, do Plutona, na samom rubu Sunčevog sistema, temperature variraju od preko 400°C do – 230°C. Negde između te dve ekstremne tačke nalazi se uzan pojas u kojem je temperatura "taman kako treba", dovoljno umerena da voda na odgovarajućem atmosferskom pritisku može da opstane u tečnom stanju. A bez tečne vode nema ni života, bar ne onog koji postoji na Zemlji. Ovaj naseljivi pojas koji bi, u teoriji, morao da postoji u okolini svake zvezde u našoj galaksiji često se naziva i "zonom Zlatokose", po poznatoj dečijoj bajci u kojoj Zlatokosa krišom proba večeru jedne porodice medvedića: kaša joj je prvi put suviše vruća, drugi put suviše hladna da bi tek poslednja činija bila "baš kako treba".

Iako je "Kepler" do sada otkrio (dva)desetak planeta u naseljivim pojasevima drugih zvezda, najnovija istraživanja prilično su relativizovala značaj ove zone, bar kada je postojanje tečne vode u pitanju. Pre svega, naseljiva zona nije statična jer i zvezde s vremenom evoluiraju – naše Sunce je pre nekoliko milijardi godina bilo znatno manje i tamnije i sasvim je moguće da se Zemlja u tom periodu nalazila izvan "zelenog" pojasa, u ledenoj zoni. Pa opet, život na Zemlji ne samo da je začet već se i održao, a mi još uvek pokušavamo da odgonetnemo koji procesi su to omogućili.

DRUGI SVETOVI: Šta je sve videlo Keplerovo oko sokolovo (gore) i egzoplaneta viđena očima umetnika (levo)
Ilustracija: arhiva autora

Uz to, danas smo prilično sigurni da u Sunčevom sistemu vode ima u izobilju, daleko izvan nastanjive zone: Mars je, sasvim sigurno, nekad imao velike količine tekuće vode na svojoj površini. Ispod ledene kore Europe, Jupiterovog satelita, verovatno se nalazi ogroman okean tečne vode, a sličnu strukturu ima i Saturnov satelit Enceladus. Iako do ovih podzemnih okeana ne dopire Sunčeva svetlost, život na Zemlji može da buja i bez nje ako postoji neki alternativni energetski izvor. Tako, na primer, u tamnim dubinama okeana, u blizini "termalnih dimnjaka", cveta potpuno nezavisan životni lanac zasnovan na potpuno drugačijim principima. Ovi stubovi tople vode koje zagreva lava što puzi tik ispod morskog dna obezbeđuju potrebnu energiju raznovrsnom živom svetu kome sunce nije potrebno.

Sasvim je moguće da slični uslovi postoje i drugde. A to opet znači da je broj svetova gde je život moguć daleko veći od procenjenih 500 miliona koliko ih se, prema "Keplerovim" podacima, nalazi u Zlatokosinoj zoni širom Mlečnog puta.

PRODUŽENA MISIJA

"Kepler" je misija koja pomera granice i razumljivo je da su neke stvari krenule naopako od samog početka. Ispostavilo se da je šum koji detektuju "Keplerovi" instrumenti znatno veći od predviđenog, što je u velikoj meri produžilo vremena osmatranja. Vrlo brzo je postalo jasno da tri i po godine neće biti dovoljne da se ispune svi istraživački ciljevi, pa je nominalno trajanje misije udvostručeno. Ali to je bio tek početak nevolja. Sredinom 2012. godine jedan od zamajaca je otkazao, a godinu danas kasnije "zaribao" je još jedan. Sa samo dva "točka" "Kepler" više nije mogao da održava fiksnu orijentaciju u prostoru tako da je primarna misija, onako kako je inicijalno bila zamišljena, morala da bude okončana.

Ipak, tu se priča ne završava. NASA je smislila prilično genijalan način da sondu koliko-toliko stabiliše koristeći dva

Dajsonova sfera

Iako "Kepler" nema instrumente kojima bi nedvosmisleno mogao da potvrdi postojanje tehnički naprednih civilizacija u drugim planetarnim sistemima, jedno njegovo osmatranje iz septembra 2015. proizvelo je više spekulacija nego sva prethodna zajedno. Prekopavajući rezultate "Keplerovih" merenja, jedna grupa astronoma amatera uočila je da zvezda pod kataloškim brojem KIC 8462852 drastično menja svoj sjaj u kratkim vremenskim intervalima, toliko brzo da se to ne može objasniti nijednim poznatim zvezdanim ili planetarnim fenomenom.

NIJE "ZVEZDA SMRTI" VEĆ DAJSONOVA SFERA: Civilizacija tipa 2
Ilustracija: arhiva autora

Nedostatak jednostavnog objašnjenja raspalio je maštu mnogih, pre svega ljubitelja naučne fantastike. Zamislite tehnički naprednu civilizaciju, recimo našu: energetske potrebe čovečanstva rastu iz godine u godinu i ne vidi se šta bi taj proces u budućnosti moglo da zaustavi. Razmišljajući o dugoročnim posledicama naše neutoljive potrebe za sve većim količinama energije, Friman Dajson je 1960. godine postavio prilično razumnu hipotezu da će, pre ili kasnije, svaka tehnološka civilizacija iscrpeti sve planetarno raspoložive energetske resurse i da će morati da se okrene svom suncu kao jedinom trajno dostupnom i neiscrpnom izvoru energije.

Takva civilizacija, spekulisao je Dajson, moraće da izgradi kosmičku megastrukturu, takozvanu "Dajsonovu sferu", u suštini kolosalni solarni panel koji kao ljuska jajeta obuhvata "žumance" matične zvezde i sabira celokupnu energiju koju ona emituje u kosmos. Dajsonova sfera predstavlja verovatno najveću građevinsku konstrukciju o kojoj je ikad ozbiljno diskutovano u naučnoj literaturi, a njena složenost daleko prevazilazi sve što bi vam moglo pasti na pamet, uključujući "Beograd na vodi" ili "Diznilend" u Kragujevcu.

Dajson je izraz "sfera" koristio metaforički i nikad je nije zamišljao kao "klasičnu" ljusku ili prsten izgrađen od čvrstog materijala. Relativno lako može da se pokaže da bi jedna takva građevina bila nestabilna i da bi kolabirala pod sopstvenim opterećenjem. Čak i ako pretpostavimo da ćemo jednoga dana uspeti da napravimo "ciglu" dovoljno jaku da se od nje sagradi čitava konstrukcija, ostaje problem "građevinskog materijala". Za kompletnu ljusku debljine desetak centimetara koja bi obuhvatala čitavo Sunce i imala poluprečnik jednak poluprečniku Zemljine orbite (150 miliona kilometara), bilo bi potrebno upotrebiti praktično sav čvrst materijal koji trenutno postoji u Sunčevom sistemu, uključujući i onaj praktično nedostupan, zakopan duboko u jezgrima gasovitih džinova kao što je Jupiter ili Saturn. I pored nepremostivih tehničkih teškoća, koncept je ipak nastavio da živi u naučnofantastičnim filmovima, romanima i stripovima, a verovatno najbolju priču na ovu temu (*Ringworld*) napisao je Lari Niven. Knjiga je i danas obavezno štivo za sve ljubitelje SF literature.

Sa druge strane, Dajson je svoju "sferu" zamišljao, pre svega, kao ogromno jato sastavljeno od miliona nezavisnih letelica koje orbitiraju oko matične zvezde. Svaka letelica u jatu predstavlja jednu veliku, automatizovanu solarnu elektranu koja sakupljenu solarnu energiju bežičnim putem distribuira potrošačima širom planetarnog sistema. Prema sistemu koji je predložio ruski astronom Nikolaj Kardašev, civilizacija sposobna da izgradi Dajsonovu sferu kvalifikuje se za prelazak iz klase I (one kojoj mi trenutno pripadamo) u civilizacijsku klasu II.

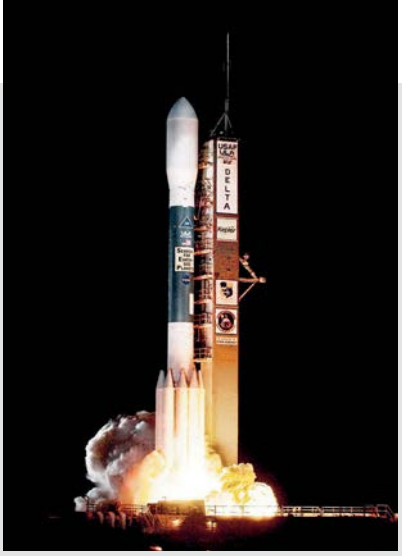
Kako god smišljena i napravljena, Dajsonova sfera predstavljala bi gigantski objekat čije bismo postojanje mogli da detektujemo pod naročito srećnim okolnostima. Zamislite jednu takvu superiornu civilizaciju koja se upravo sada nalazi negde na polovini izgradnje Dajsonove sfere, upravo u okolini pomenute zvezde KIC 8462852. Gledano sa Zemlje, "Kepler" bi video nepravilne senke poluzavršene konstrukcije, a sjaj manje ili više zaklonjene zvezde imao bi velike oscilacije u relativno kratkim vremenskim intervalima. Tačno ono što je "Kepler" izmerio, zar ne? Međutim, naučnici i dalje smatraju da postoje mnogo jednostavniji načini da se objasne promene sjaja ove zvezde od koje nas deli "samo" 1500 svetlosnih godina: verovatno se radi o međuzvezdanoj prašini, pojasu asteroida ili oblaku kometa.

Ilustracije radi, pomenimo da bi jedna potpuno sagrađena Dajsonova sfera imala snagu čitavog Sunca što je, otprilike, 380 jotavata. Potrebne su 24 nule da se napiše jedan jotavat, pa računajte. Ako se ova brojka uporedi sa ukupnom potrošnjom čitave naše planete koja se meri teravatima (12 nula), jedna Dajsonova sfera mogla bi energijom da snabdeva oko 30.000 milijardi planeta naše veličine.

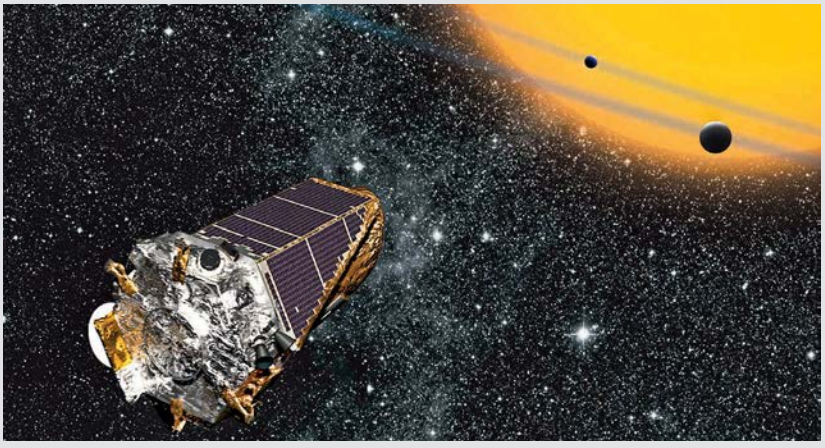
Naravno, cela kalkulacija moraće da se pravi iz početka kroz dve godine, kada se očekuje da proradi srpski ekonomski tigar i naš dinamični rast prestigne sve civilizacije u univerzumu. Preliminarni proračuni izvedeni na bazi svežih izjava našeg premijera garantuju nam prelazak direktno iz I u III civilizacijsku klasu, a našu Dajsonovu sferu izgradićemo ne oko Sunca već oko čitave galaksije.

»

KAKO IZGLEDA "NAJMOĆNIJE OKO": Fotografije montaže i lansiranja sonde "Kepler"; u radnom okruženju (umetnička vizija)
Fotografije: NASA

Kako videti nevidljivo?

Iako još uvek nismo sigurni da smo otkrili sve planete u Sunčevom sistemu, to nam ne smeta da ih tražimo u okolini drugih zvezda širom Mlečnog puta. Jedino što ovoga puta moramo da koristimo potpuno drugačije metode.

Jako mali broj egzoplaneta otkriven je direktnim opažanjem, prostim gledanjem kroz jak teleskop. Posmatrano sa Zemlje, sve egzoplanete izgubljene su u sjaju svojih matičnih zvezda i da bi bile optički detektovane potrebno je da budu na dovoljno velikom rastojanju i jako velike.

Zato se danas uglavnom koriste indirektni metodi detekcije (ima ih desetak), a jedan od najčešće korišćenih je metod tranzicije. Ako uporno posmatrate neku zvezdu i ako između vas i zvezde promakne planeta koja kruži oko nje, uočićete slabašno smanjenje sjaja zvezde tokom čitavog vremena tranzicije. Iako se promene sjaja mere milionitim delovima, današnji instrumenti dovoljno su precizni da ovu promenu zabeleže.

Upravo ovu metodu koristi "Kepler" i ona je daleko od savršene: jedan oblak gasa ili prašine može da ima skoro identičan učinak tako da sva "Keplerova" opažanja moraju da prođu i nezavisnu proveru, obično korišćenjem drugih metoda i teleskopa na Zemlji. Uz to, metoda ima smisla samo ako orbita planete preseca liniju posmatranja što se događa u, otprilike, jedan odsto slučajeva.

Druga metoda još je suptilnija. Obično se kaže da planeta kruži oko zvezde koja je mnogo masivnija od nje, ali u stvarnosti i zvezda i planeta kruže oko zajedničkog centra mase koji je neuporedivo bliži zvezdi nego planeti. To opet znači da u takvom duetu ni zvezda nije apsolutno nepomična i na osnovu njenog minijaturnog "koprcanja" oko tačke obrtanja moguće je utvrditi postojanje nevidljivog pratioca.

preostala zamajca i pritisak Sunčeve svetlosti. Iako "Kepler" nikada neće moći da povrati tačnost i produktivnost koju je imao u potpuno ispravnom stanju, on i dalje otkriva nove planete ali istovremeno traga i za supernovama, kometama, asteroidima i drugim interesantnim kosmičkim objektima. Ova produžena misija pod imenom K2 trebalo bi da potraje bar još nekoliko godina.

Šta smo naučili od "Keplera"? Pre svega da naš Sunčev sistem ni po čemu nije izuzetak. Barem četvrtina svih zvezdanih sistema sadrži stenovite planete nalik na Zemlju. Ako uzmemo u obzir da u Mlečnom putu postoji oko sto milijardi zvezda, jasno je da u tolikom mnoštvu svetova postoji mnogo planeta skoro identičnih našoj. Iako "Kepler" još uvek nije spazio jednojajčanog Zemljinog blizanca u moru otkrivenih planeta, pitanje je vremena kada ćemo naići i na takvu. Prema do sada sakupljenim podacima, izgleda da se prva nastanjiva planeta slična Zemlji nalazi u krugu od svega desetak svetlosnih godina. Novi svemirski teleskop "Džejms Veb", vredan osam milijardi dolara, koji za dve godine treba da nasledi vremešni "Habl", moći će da analizira svetlost zvezde filtriranu kroz atmosferu jedne takve planete i u njoj detektuje gasove koji na Zemlji obično imaju biološko poreklo (kiseonik, metan i drugi). Jesmo li sami u kosmosu? I ko su idioti sa Marsa koji su porušili Savamalu? Saznaćemo ubrzo.

Pa opet, ne dele svi taj optimizam. Po jednoj pretpostavci, život traži tako savršene uslove za nastanak tako i redak splet srećnih okolnosti da ga je nemoguće naći na više različitih mesta, makar pretražili čitavu galaksiju. Uz to, mnogi smatraju da tehnološki napredne civilizacije ne traju dugo i da su sklone autodestrukciji, što duga istorija zemaljskih ratova samo potvrđuje. Da biste uspostavili kontakt sa nekom drugom civilizacijom, treba da premostite ne samo prostor već i vreme. Obično se smatra da naša civilizacija traje nekih 10.000 godina, pri čemu smo sposobnost da komuniciramo na daljinu stekli i izbrusili tek u poslednjih 100 godina. Šansa da nađemo nekog sebi sličnog u bliskom delu kosmosa, čija se ukupna starost procenjuje na kolosalnih 13,7 milijardi godina, praktično je zanemarljiva. ¶

DR SAŠA MARKOVIĆ

ZORAN STANOJEVIĆ

Telefon štimeri

Kada je vreme da zamenite svoj kompjuter, kada treba kupiti novi mobilni telefon? U slučaju kompjutera IT-jevci će vam reći da je pet godina, otprilike, vreme amortizacije računara, dok je kod mobilnih telefona to negde oko tri godine. Telefon tada počinje da crkava, trokira, koči se i pritom ne mislim samo na bateriju. Koja se i da zameniti. Slično je i kod računara, počinje da vas nervira to što mu se sistem podiže duže nego što je potrebno da skuvate kafu.

Sada se rađa novi pokret obožavalaca tehnike, gotovo hipstera. Oni tvrde da je moderni hardver dovoljno kvalitetan i moćan da bi mogao da se koristi najmanje nekoliko godina duže od pomenutih rokova, svakako više od sedam. S tim da za takvo istrajavanje treba preduzeti određene mere.

Kod mobilnih telefona prvi problem javlja se sa baterijom i to se ne može ispraviti. Prosečno se baterija može napuniti 500 do 600 puta, imajte to u vidu ako svako veče uključujete telefon na punjenje. Najbolje je puniti bateriju tek kada se sasvim isprazni, mada se to mnogima dogodi već tokom popodneva.

Drugi problem je memorija. Kada pretrpate aparat aplikacijama, slikama i muzikom, on postaje "gojazan", usporeno se kreće i stručnjaci preporučuju "dijetu". Najradikalnija je da ga vratite na fabričko podešavanje, što znači da pobrišete sve u njemu (prethodno negde sačuvajte ono što je važno), ponovo učitajte operativni sistem i potom ubacite samo aplikacije koje su vam zaista neophodne. Iznenadićete se koliko će aparat brže raditi. Manje radikalna dijeta podrazumeva da na memorijsku karticu, ako je telefon podržava, prebacite sve što radite, dakle fotografije, pesme, video-snimke, ne zatrpavajući nikad dovoljnu memoriju telefona. Ima trikova i za ajfon, čak i kada vam se čini da nema šanse da nešto obrišete.

Naravno, najvažnije je da se prema aparatu ophodite pristojno, da vam ne ispada iz ruke, da ga ne grebete, dakle da izbegavate fizička oštećenja za koja ima malo pomoći sem da nađete delove za zamenu.

Kod računara je važno zameniti klasičan harddisk sa fleš memorijom koja nema pokretne delove, što znači da se s vremenom neće kvariti, a to je sudbina svakog mehanizma. Takođe, važno je redovno čistiti računar od prašine jer ga ona bukvalno guši. Prljav kompjuter se preterano zagreva, a pregrejan kompjuter menja osobine nagore. Ukoliko kompjuter perete jednako često kao automobil, duže će vam trajati. Uz još poneki trik.

Čitajući "Njujork tajms" naiđoh na preporuku za sajt Ifixit.com, idealan za sve koji bi radije čuvali i negovali umesto da kupuju novo. Na ovoj adresi moguće je naći mnoštvo saveta, uputstava za upotrebu i čitavu berzu delova za aparate koji se više ne proizvode.

Što upućuje na novi biznis. Održavanje uređaja, gde se ne misli samo na popravke, nego na već pomenuto čišćenje, doterivanje, brisanje nepotrebnog, restartovanje. Za početak, jeftinije je od toga da kupujete novi uređaj ako vam stari, naoko, i dalje izgleda kao nov. Jer vas oko ne laže.¶

PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz Srbije **u redakciji**	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—		1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—		5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	**1500 RSD**	23,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	**2000 RSD**	30,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	**2900 RSD**	37,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	**3800 RSD**	50,00 EUR

Opcija **PDF** podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo).

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com**, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i *www.novinarnica.net* prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na *prodaja@vreme.com*

MALA VERA

ALEKSANDAR ZOGRAF.

KOLEKCIJA FOTOGRAFIJA, NAĐENIH NA BUVLJOJ PIJACI, NAGNALA ME JE NA RAZMIŠLJANJE – U SRBIJI, KOJA JE TEŠKO GACALA TOKOM PRVOG SVETSKOG RATA, POSTOJALA JE I DEVOJČICA **VERA**, KOJU JE NEKO (VEROVATNO RODITELJI) FOTOGRAFISAO OBUČENU U RAZLIČITE KOSTIME... UPRKOS RATNIM OKOLNOSTIMA, BILO JE TO VREME KADA JE FOTOGRAFIJA BILA UZBUDLJIV MEDIJ, KOJIM SU MOGLI DA SE BAVE SVI, I AMATERI, U KUĆNIM OKOLNOSTIMA... ČAK I U RATNO VREME! JEDINI USLOV BIO JE DA MOŽETE DA PRIUŠTITE KUPOVINU FOTO APARATA!

POSTAVLJANJE "SCENOGRAFIJE" I BIRANJE KOSTIMA VEROVATNO JE BILO DEO ZABAVE, A KRAJNJI REZULTAT VAS JE VOLŠEBNO PRIBLIŽAVAO NEKOJ DRUGOJ REALNOSTI...

Katalog

Zavirimo u katalog izdanja srpskih izdavača poslednjih meseci. U njemu kao da su sve same "self help" publikacije.

Francuska revolucija se zbivala u modusu "kao da". Kao da postoji svet slobode. Nove revolucije, u modusu "kako da", te se knjiga Srđe Popovića (1973–) i Metjua Milera (1989–) zove *Mustra za revoluciju*, a podnaslov knjige je *Kako da uz pomoć sutlijaša, lego kockica i ostalih nenasilnih tehnika pokreneš zajednicu, srušiš diktatora, ili naprosto promeniš svet*.

U katalogu mnoštvo knjiga koje počinju naslovom "Kako da...", od *Kako da kontaktirate sa Bogom*, do *Kako da lenčarite*. Neobično je da je devedesetih bilo znatno manje ovog štiva, dok ovih dana kao da se samo ono štampa. Devedesetih se nudilo *Kako postati bogat*, ili nezaobilazni Karnegi Dejl – *Kako razviti samopouzdanje i uticati na ljude javnim govorom*. Začetnik sintagme psihologija uspeha, u komercijalne svrhe, Dejl je srpskim konzumentima tada ponudio *Kako zaboraviti brige i naći zadovoljstvo u životu*. Da li je to tada moglo? Ovih dana eto nama opet Karnegija Dejla, sada u kolekciji "Uspeh za 21. vek" – *Život je kratak, učinite ga veličanstvenim*.

Nije Dejl jedini koji traje. Tu su svakako Lujza Hej (1926–), sa 22. izdanjem knjige *Kako da izlečite svoj život*, u priličnom tiražu. U poslednjih mesec dana ide pod štamparsku presu par njenih novih naslova kao što su *Rad pred ogledalom, iscelite svoj život za 21 dan*, ili najnoviji, *Meditacije za isceljenje vašeg života*. *Sedam duhovnih zakona uspeha* Dipaka Čopre je bilo nekada, a sada imamo isto to, ali i *Efekat senke, otkrivanje skrivene moći vašeg istinskog Ja*. Ima tu i takozvanog metafizičkog pristupa Bibliji, kao što je *Čarobni put intuicije* Florens Skovel Šin, autorke knjige *Igra života i kako je igrati*. Ima obraćanja istočnjačkim duhovnostima, ili starim Toltecima, recimo *Četiri sporazuma* i *Peti sporazum*, "*knjige mudrosti starih Tolteka za ovladavanje samim sobom i praktični vodič ka ličnoj slobodi*".

Koji je bog kome se obraćaju molitve kojima se skoro uvek priklanjaju ove knjige? Molitva je čak način da budete boginja iz knjige *Boginje nikada ne stare, tajni recept za blistavost, vitalnost i blagostanje*. Nekada je odnos prema veri potpuno zdravorazumski. Tako je shvata autorka Ana Bučević (1978–) u svojim dvema novim, verovatno budućim hit publikacijama. Jedna od njih je *U vortexu ostvarenih želja, kreirajte vlastitu stvarnost uz pomoć Zakona privlačenja i svjedočite čudima u svom životu*, gde kaže za veru da je samo stvar navike zavisna od rođenja i običajnosti kojoj pripadate.

Pomenuta Ana Bučević je zvezda interneta. Obe knjige su u Hrvatskoj hit. Druga je *Safari duha, knjiga o mudrosti odgoja* koja nam kaže da kao roditelji moramo prvenstveno da radimo na sebi pomoću Zakona privlačenja, da bi i naša deca bila isto tako *cool*, srećna i bogata, i da bi im se ispunjavale sve želje baš kao Ani Bučević. Zakon privlačenja je isto ono što nam je još 2011. doneo prevod knjige *Tajna* Ronda Berna, što bi se reklo – dobre vibracije. Verujmo u Kosmos. Zato, čini se da ni anđeli, a čest su motiv ovog štiva, nisu anđeli u uobičajenom smislu reči. Oni su provodnici kosmičke energije, kao u knjizi *Anđeoski reiki, i ti si anđeo*. Ili, *Asertivnost za zemaljske anđele, kako da budete puni ljubavi umesto previše fini*.

Sve je u – afirmacijama. Afirmacije su važan pojam za ovu vrstu literature. Možda ih najbolje izražava naslov one čuvene publikacije Normana Vinsenta Pila *Moć pozitivnog mišljenja*. Mada, možda ne samo mišljenja već i moć pozitivnih emocija. Najčešće ljubavi. Smatram za svoj prvi susret s afirmacijama crtać *Uspavana dolina*, kada Inkabar spremajući se za seosku igranku sebi pred ogledalom kaže: "Inkabare, još uvek si zgodno pseto."

Domaći autori poslednjih meseci ne zaostaju za stranima. Neki od naslova su *Dvadeset jedno zašto i samo jedno kako*, onda *101 tehnika uticaja*, pa *Ostvari svoj cilj*, ili *100% Ja, najjednostavniji i najpraktičniji program za postizanje lične sreće i uspeha na svim poljima*, a tu je i *Self-coaching*.

Završiću zadovoljstvo ovog nabrajanja još jednom publikacijom bračnog para, a ima veze s odgojem. Pre toga, samo da napomenem, često bračni parovi nude "mustru", kako kaže Srđa Popović, za otkrivanje moći u nama. Tako nam bračni par Bilmark, Šveđani, kaže *Naučite da živite, knjiga koja će vam promeniti život*. Od Šveđana možda vredi ponešto učiti. Kod bračnog para Doman reč je o vezi psiholoških faktora i našeg (dečjeg) mozga. U publikaciji *Kako da povećate inteligenciju svoje bebe* imaju poglavlje – *Kako da naučite svoju bebu da čita*. Pa zar je došlo vreme da bi bebe trebalo da čitaju? Doduše, oni u daljem tekstu ne kažu beba već dete, ali prva dva stava iz ovog roditeljskog koučinga glase: "1. Počnite sa što manjim detetom, i 2. Budite sve vreme radosni". Biti radostan, uprkos svemu, to je izgleda ono što svojim konzumentima nudi život u modusu "kako da". ¶

LIDIJA BOŠKOVIĆ

Powered by EUnet HOSTING

Connected by SBB

Kompletna IT rešenja na jednom mestu

INTERNET • TELEFONIJA • CLOUD • HOSTING

Nudimo vam različite internet i hosting usluge, kao i napredne servise za uspešno poslovanje.

- Cloud Linux i Windows serveri
- Zakup profesionalnih namenskih servera
- Brojne cloud aplikacije (SaaS)
- Cloud inzenjering
- Web hosting
- Usluge Tier 3 Data centra
- BIZ Smart paketi
- Optički internet
- Managed servisi
- Poslovna fiksna telefonija

EUnet HOSTING

www.eunethosting.com
011 30 10 500

Bulevar Zorana Đinđića 8a
Beograd

SBB SOLUTIONS
pametna rešenja

www.sbbsolutions.rs
Kontakt centar 19966

Modì®

JE U MODI!

SVE NAJBOLJE OD JABUKE!

PROIZVEDENO U SRBIJI!

Modi jabuke

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec